

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก

สาระหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

**DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT USING ACTIVE
LEARNING ON THE CIVIC DUTIES FOR 2ND SECONDARY SCHOOL
STUDENTS AT WAT SALAMEECHAI MUNICIPAL SCHOOL, MUEANG
DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE**

พระมหาอภินันท์ นนุทภาณี (คำหารพล)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก
สาระหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒
โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

พระมหาอภินันท์ นนทภาณี (คำหารพล)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT
USING ACTIVE LEARNING ON THE CIVIC DUTIES
FOR 2ND SECONDARY SCHOOL STUDENTS AT WAT
SALAMEECHAI MUNICIPAL SCHOOL, MUEANG
DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE**

Phramaha Aphinan Nandabhāṇī (Khamhanphon)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirement for the Degree of
Master of Arts
(Teaching Social Studies)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก สารระเหยที่พลเมือง ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” เป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รศ. ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

กรรมการ

(ผศ. ดร.สมปอง สุวรรณума)

กรรมการ

(รศ. ดร.สมชัย ศรีนोक)

กรรมการ

(ผศ. ดร.ชวาล ศิริวัฒน์)

กรรมการ

(ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ

ประธานกรรมการ

รศ. ดร.สมชัย ศรีนोक

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระมหาอภินันท์ นนทภาณี)

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก สาระหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ผู้วิจัย** : พระมหาอภิรักษ์ นนทภาณี (คำหาพล)
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การสอนสังคมศึกษา)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์**
- ดร. นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ
- : พธ.บ. (สังคมศึกษา), M.A. (Linguistics), Ph.D. (Social Science)
- : รศ. ดร.สมชัย ศรีนอก
- พธ.บ. (ภาษาอังกฤษ), พธ.ม. (พระพุทธศาสนา), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงทดลอง (Experimental Research) มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุก วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ๒. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังด้วยการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ห้อง ๒/๑ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวนทั้งหมด ๕๒ คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สาระหน้าที่พลเมือง หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ชุมชนของเรา จำนวน ๓ แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน ๓๐ ข้อ

ผลการวิจัยพบว่า

๑) ผลการศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สาระหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประสิทธิภาพ และเห็นผลได้ชัดเจน เนื่องจาก การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้ตามความถนัด ทำให้ผู้เรียนสามารถดึงความถนัดของตนเองมาใช้ในหาคำตอบจัดทำชิ้นงาน และเสนอความคิดของตนเอง เพื่อนำมาเสนอต่อคุณครูและเพื่อนในชั้นเรียน

ผู้เรียนมีความสนใจ ให้ความร่วมมือ นำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ดี ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ และประสบการณ์โดยตรงจากการศึกษา

๒) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สาระหน้าที่พลเมือง ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง คนดีของชุมชน จำนวน ๓ แผนการจัดการเรียนรู้ ก่อนเรียนและหลังเรียน ผลการวิจัยดังนี้ ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = ๑๕.๒๐ หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = ๒๔.๔๔ ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนเรียน = ๒.๗๒๕ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังเรียน = ๒.๘๙๓ เมื่อนำไปทดสอบหาค่า t - test พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อน เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕

ผลการวิจัยโดยภาพรวม พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหา ความรู้และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนจนเกิดความรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ดีและนำไป ประยุกต์ใช้สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าหรือ สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ และพัฒนาตนเองเต็ม ความสามารถ รวมถึงมีประสบการณ์ในการเรียนรู้ ได้มีโอกาสร่วมกันแสดงความคิดเห็น ผู้เรียนได้ เรียนรู้สถานการณ์จำลอง มีการลงปฏิบัติจริง ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีและมีผลการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

Thesis Title : Development of Learning Achievement Using Active Learning on the Civic Duties for 2nd Secondary School Students at Wat Salameechai Municipal School, Mueang District, Nakhon Sithammarat Province

Researcher : Phramaha Aphinan Nandabhāṇī (Khamhanphon)

Degree : Master of Arts. (Teaching Social Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Dr. Niwes Wongsuwan
B.A. (Teaching Social Studies), M.A. (Linguistics), Ph.D. (Social Science)

: Assoc.Prof. Dr. Somchai Srinok
B.A. (English), M.A. (Buddhist Studies), Ph.D. (Buddhist Studies)

Date of Graduation : 14 March 2019

Abstract

The thesis entitled “Development of learning achievement using active learning on the civic duties for 2nd secondary school students at Wat Salameechai Municipal school, Mueang district, Na Khon Sithammarat province” was an experimental research with two objectives. The study aimed: 1) to create the active learning management on the subject of social studies, religion and cultures, and civic duties for 2nd secondary school students at Wat Salameechai Municipal school, Mueang district, Na Khon Sithammarat province and 2) to compare the learning achievement of before and after the active learning of 2nd secondary school students at Wat Salameechai Municipal school. A sample was a purposive sampling and selected from 52 students of 2nd secondary school of Wat Salameechai Municipal school. The research instruments were 1) the active learning on civic duties, learning unit 2 lesson on “our community” in total of 3 learning management plans and 2) learning achievement test of 30 questions.

The results of the study were as follows :

1) The results of an active learning on civic duties for 2nd secondary school students at Wat Salameechai Municipal school, Mueang district, Na Khon Sithammarat province were effective and could see the effects clearly because the active learning emphasized on having the students to arrange their own learning according to their skills by themselves. This helped students able to bring out their skills to accomplish in their assignments, able to form their opinions and propose to

teachers and classmates. If students paid attention and cooperated, this would lead to the development in learning management and students could gain more direct knowledges and experiences from studying.

2) From comparing the learning achievement of before and after the active learning on the civic duties for 2nd secondary school students at Wat Salameechai Municipal school, learning unit 2 lesson on “good people of the community” in total of 3 learning management plans, it was found that before the learning, the average was at ($\bar{x}$) = 15.20 and the standard deviation (S.D.) was at 2.725 while after the learning, the average was at ($\bar{x}$) = 24.44 and the standard deviation (S.D.) was at 2.893. The learning achievement of students after the learning was higher at .05 level of significance.

The total research results found that learning management which makes learners have roles to find knowledge interactively with friends makes learners understand well and able to apply, analysis, synthesis, evaluate or create things and develop oneself with all one's ability including having experiences in learning and having chances to comment together. Learners learned simulated situation concerning taking action; it made good learning and affected effective learning results.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก สารหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย จากการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ แนะนำ และการให้กำลังใจของท่าน ดร. นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และ รศ.ดร., สมชัย ศรีนอก ผู้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ตั้งแต่เริ่มจัดทำโครงร่าง วัตถุประสงค์ เนื้อหา การดำเนินการวิจัย ตลอดจนงานวิจัยได้เสร็จสมบูรณ์ครบทั้ง ๕ บท ผู้วิจัยจึงขอเจริญพรขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นอย่างสูง ณ ที่นี้

ขอเจริญพรขอบคุณคณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ประกอบไปด้วย รศ.ดร., สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย ประธานกรรมการ ผศ.ดร., สมปอง สุวรรณธูมา กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ รศ.ดร., สมชัย ศรีนอก กรรมการ ผศ.ดร., ขวาล ศิริวัฒน์ กรรมการ และดร. นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ กรรมการและเลขานุการ ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงด้วยความเรียบร้อย

ขอขอบพระคุณและเจริญพรขอบคุณผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือทั้ง ๕ ท่าน มีท่านดร. วิโรจน์ พรหมสุด, ดร.มะลิวัลย์ โยธารักษ์, นางสุนันท์ บุญศิริ, นางสาววราภรณ์ เพชรานนท์ และนางพรทิพย์ ฉิมพลี ที่ได้ให้การอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยและให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไขจนเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์ครบถ้วน

ขอเจริญพรขอบคุณนายสมเชษฐ์ ชูสูง รักษาการนผู้ำนวยการโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย ที่ได้เมตตาอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกในการทดลองใช้เครื่องมือทางการวิจัยภายในโรงเรียน

ขอเจริญพรขอบคุณนางเยาวเรศ ผิวเหมาะ และนางสาวเบญจวรรณ ชูโลก ซึ่งเป็นครูพี่เลี้ยง ที่คอยให้คำปรึกษาแนะนำ และอนุเคราะห์ให้ใช้ห้องเรียนในการทดลองเครื่องมือทางการวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนทั้งที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและนอกกลุ่มตัวอย่าง

ขอขอบคุณในความเมตตาของคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ของพุทธศาสนธรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ประกอบด้วย รศ.ดร. สมชัย ศรีนอก ผู้อำนวยการหลักสูตร, พระวิเทศพรหมคุณ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตร, ผศ.ดร. ขวาล ศิริวัฒน์ อาจารย์ประจำหลักสูตร, นายกิตติศักดิ์ ณ สงขลา อาจารย์พิเศษ, พระศักดิ์ดา อคฺคปญฺโญ เจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตร, และนางสาวยุภาพร ศรีนอก เจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตร ที่ได้ให้การอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกทั้งในเรื่องการเรียนการสอนและจัดทำหนังสือราชการต่าง ๆ มาเป็นอย่างดี

พระมหาอภิรักษ์ นนทภาณี (คำหารพล)

๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ซ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ณ

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ คำถามการวิจัย	๓
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๓
๑.๕ สมมติฐานของการวิจัย	๔
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๕

บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ ความหมายของการศึกษา	๖
๒.๒ จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา	๘
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	๑๔
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงรุก	๒๒
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๔
๑) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ	๓๔
๒) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างประเทศ	๔๖
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๔๘

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๔๙
๓.๒ รูปแบบการทดลอง	๔๙

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๕๐
๓.๔ ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย	๕๐
๓.๕ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๒
๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๒
๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๒
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๕๕
๔.๑ ผลการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย	๕๖
๔.๒ ผลการเก็บข้อมูลทางการวิจัย	๖๓
๔.๓ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์	๖๓
บทที่ ๕ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๖๖
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๖๖
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๖๗
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๗๐
บรรณานุกรม	๗๒
ภาคผนวก	๗๘
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๗๙
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	๘๑
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (IOC)	๘๗
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือวิจัย (try out)	๙๑
ภาคผนวก จ ผลวิเคราะห์จากการทดลองเครื่องมือวิจัย (try out)	๙๓
ภาคผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกเครื่องมือเก็บข้อมูลการวิจัย	๑๐๑
ภาคผนวก ช ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจริง	๑๐๓
ภาคผนวก ซ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๐๘
ประวัติผู้วิจัย	๑๕๕

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๓.๑ รูปแบบการทดลองแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการ	๕๐
๔.๑ เนื้อหาที่เลือกมาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้	๕๖
๔.๒ ผลการประเมินเครื่องมือทางการวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญ	๖๑
๔.๓ ผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือทางการวิจัย	๖๒
๔.๔ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้/สาระการเรียนรู้	๖๓
๔.๕ แสดงผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	๖๔

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

๒.๑ กระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning

๓๒

๒.๒ กรอบแนวคิดทางการวิจัย

๔๘

๔.๑ องค์ความรู้จากการวิจัย

๖๕

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อที่ใช้ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การอ้างอิงพระไตรปิฎกจะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น วิ.ม. (ไทย) ๖/๑๖/๔๗ หมายถึง วินัยปิฎก มหาวรรค ภาษาไทย เล่ม ๖ ข้อ ๑๖ หน้า ๔๗ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙ ดังนี้

คำอธิบายคำย่อในภาษาไทย

คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

		พระสุตตันตปิฎก		
คำย่อ		ชื่อคัมภีร์		ภาษา
ที.ปา. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค	ภาษาไทย
อง.ติก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย ดิกนิบาต	ภาษาไทย

พระอภิธรรมปิฎก

คำย่อ		ชื่อคัมภีร์	ภาษา
อภิ.วิ. (ไทย)	=	อภิธัมมปิฎก วิภังค์	ภาษาไทย

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปรัชญาการศึกษาไทยตามแนวพุทธธรรม โดยพระธรรมปิฎก ตั้งแต่ครั้งยังดำรงสมณศักดิ์เป็นพระราชวรมนี ได้อธิบายว่า^๑ ชีวิตเกิดจากการรวมตัวขององค์ประกอบต่าง ๆ จำนวนมากซึ่งจัดได้เป็น ๒ ประเภท คือ องค์ประกอบทางร่างกายและทางจิตใจ ซึ่งทุกส่วนจะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาไปตามความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากภายในและภายนอก ชีวิตจะพยายามเข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุปัจจัยที่จะอำนวยประโยชน์แก่ตน หรือเกื้อกูลแก่การดำรงชีวิตของตน หรือช่วยเพิ่มพูนความสามารถของตนที่จะดำรงอยู่ในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ได้มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกต่าง ๆ ดังนั้นชีวิตจึงขาดอิสรภาพ ไม่มีความเป็นใหญ่ในตนเอง เพราะถูกครอบงำหรือพึ่งพาอาศัยปัจจัยภายนอกตลอดเวลา แต่เนื่องจากมนุษย์มีคุณลักษณะพิเศษที่ต่างจากชีวิตแบบอื่น ๆ คือ มีองค์ประกอบภายในจิตใจที่เรียกว่า “สติปัญญา” จึงทำให้มนุษย์สามารถที่จะเรียนรู้ และสามารถจัดปัจจัยสิ่งแวดล้อมทั้งหลายให้เกื้อกูลแก่การดำรงชีวิตของตน ทำให้มนุษย์สามารถหลุดพ้นจากอำนาจครอบงำของสิ่งอื่นทำให้มีอิสรภาพหรือมีความเป็นใหญ่ในตนเองขึ้น กระบวนการที่มนุษย์เกิดการเรียนรู้โดยใช้สติปัญญานี้เอง คือการศึกษา ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า

“การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชีวิตเข้าถึงอิสรภาพ คือ ทำให้หลุดพ้นจากอำนาจครอบงำของปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอกให้มากที่สุด และมีความเป็นใหญ่ในตัวเอง ในการที่จะกำหนดความเป็นอยู่ของตนให้ได้มากที่สุด”พระราชวรมนี^๒

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ การดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับใน

---

^๑ พระราชวรมนี,ปรัชญาการศึกษาไทย. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย,๒๕๑๘), หน้า ๑-๒๖.

^๒ ทิศนา ขัมมณี, ศาสตร์การสอน, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (อ้างในพระราชวรมนี), (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,๒๕๕๒), หน้า ๓๐.

ความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก^๓

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้ให้ความสำคัญกับความสามารถด้านการคิดและการแก้ปัญหาโดยได้กำหนดไว้ในสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ๕ ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสารเป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจความรู้สึก และทักษะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผล และความถูกต้องตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม ประการที่สอง ความสามารถในการคิดเป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม ประการที่สาม ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมจริยธรรมและข้อมูลข่าวสารสารสนเทศ เขาใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ นำมาประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม ประการที่สี่ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น ประการที่ห้า ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม^๔

การศึกษาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นการศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ ลักษณะทางกายภาพและสภาพสิ่งแวดล้อมที่อยู่ล้อมรอบตัวเรา เป็นการเรียนรู้ที่จะ

---

^๓ กระทรวงศึกษาธิการ, ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๑๓๒.

^๔ เรื่องเดียวกัน, (หมายถึง เรื่อง ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, หน้า ๖ – ๗.

สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข ปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สารหน้าที่พลเมือง เนื่องจากเป็นรายวิชาที่มีสาระการเรียนรู้ที่หลากหลาย จึงก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องของการทำความเข้าใจในเนื้อหาของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสับสนและเกิดความกังวลในการศึกษาเล่าเรียนในรายวิชานี้ จึงเป็นเหตุที่ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนไม่ดี ทางผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นว่าสมควรแก้ปัญหาโดยการจัดการเรียนเชิงรุกมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาเป็นการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนสนใจในการเรียนมากขึ้น และส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

จากการศึกษาสภาพปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีผลต่ำกว่าระดับมาตรฐาน ผู้วิจัยเห็นว่าการใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นวิธีหนึ่งที่สามารถช่วยให้กระบวนการคิดทักษะเฉพาะด้าน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพัฒนาในด้านที่ดีขึ้นได้ โดยมีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นเครื่องมือในการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียน ได้มีความสนุกสนานและมีการกระตุ้นเร้าความสนใจทั้งและการได้ลงมือทำด้วยตนเอง ซึ่งเป็นวิธีที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำไปปฏิบัติงานได้

๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อสร้างการเรียนรู้เชิงรุก วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สารหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

๒. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังด้วยการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๓ คำถามการวิจัย

๑. การสร้างการเรียนรู้เชิงรุก วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สารหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกที่พัฒนาขึ้นเป็นอย่างไร

๒. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังด้วยการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๔.๑ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวน ๖ ห้อง มีจำนวนนักเรียน ๒๗๘ คน

๒. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวน ๑ ห้อง มีจำนวนนักเรียน ๕๒ คน โดยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากนักเรียนที่เรียนที่กำลังศึกษาในรายวิชานี้

๔.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง ชุมชนของเรา และคนดีศรีแผ่นดินในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกมาช่วยพัฒนาการเรียนรู้ เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ห้อง ๒/๑ จำนวนนักเรียน ๕๒ คน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

๔.๓ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ภาคการศึกษาที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑

๔.๔ ขอบเขตด้านสถานที่

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านสถานที่เพื่อทำการทดลองในการวิจัย คือ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

๔.๕ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑. ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

๒. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน สารหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนี้ได้จากการใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาช่วยในการเรียนการสอน แล้วทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนที่ผู้วิจัยได้ออกแบบทดสอบทั้งหมดจำนวน ๓๐ ข้อ แล้วนำผลที่ได้จากการทำแบบทดสอบทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนไปเปรียบเทียบกัน

๑.๕ สมมติฐานของการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกในสารหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนา หมายถึง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกสาระหน้าที่พลเมือง และเกิดการเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้น หรือมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า โดยการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น

การเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกสาระหน้าที่พลเมืองให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าด้วยตนเอง ใช้ทักษะการคิดและความรู้ นำสิ่งที่ได้มาประยุกต์และสร้างชิ้นงาน โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก

สาระหน้าที่พลเมือง หมายถึง เนื้อหาสาระในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง เรื่องชุมชนของเรา และคนดีศรีแผ่นดิน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลคะแนนที่ได้จากการการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกสาระหน้าที่พลเมืองให้นักเรียนทำแบบทดสอบทางการเรียนที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้น

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอมือ จังหวัดนครศรีธรรมราช

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอมือ จังหวัดนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครนครศรีธรรมราช

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอมือ จังหวัดนครศรีธรรมราช

๒. ทำให้ทราบถึงประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง เรื่องชุมชนของเรา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ว่ามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ๘๐/๘๐

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก สาระหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการดำเนินงานวิจัยโดยได้เรียงลำดับเนื้อหา ดังนี้

- ๒.๑ ความหมายของการศึกษา
- ๒.๒ จุดมุ่งหมายของการศึกษา
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงรุก
- ๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ ความหมายของการศึกษา

พระบรมราชาโฆวาทพระราชทานคณะครูนักเรียน ณ ศาลาดุสิดาลัย เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๐๔ ความว่า^๑ “การศึกษาเป็นปัจจัยในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติและคุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วนพอเหมาะกันทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นจะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ”

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ ได้ให้ความหมายของการศึกษาว่า^๒ การศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความรู้ เจริณอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

^๑ ทิศนา ขัมมณี, ศาสตร์การสอน, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๖๘.

^๒ พระมหาปริดา ขนดีโสภณ, จิตวิทยาความเป็นครู, (นครศรีธรรมราช: หจก.กรีนโซน อินเตอร์ ๒๐๐๑, ๒๕๕๔), หน้า ๑๔๖-๑๔๗.

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้ให้ความหมายของที่มาของคำว่า “การศึกษา” ไว้ว่า^๓ มาจากภาษาบาลีว่า สิกฺขา คำว่า สิกฺขา มีรากศัพท์ว่า สิกฺข หมายถึง วิชฺโชปาทาน แปลว่า การแสวงหาวิชา ส่วนคำว่า วิชฺชา หมายถึงความรู้สภาวะแท้จริงของสิ่งทั้งหลาย ดังนั้นสิกฺขา หรือศึกษา จึงหมายถึงการแสวงหาวิชาหรือความรู้แจ้ง ซึ่งก็คือปัญญา คือการศึกษาเป็นกระบวนการแสวงหาปัญญา และกำจัดอวิชชาไปพร้อมกัน เมื่อปัญญามา อวิชชาก็หายไป เหมือนแสงสว่างเกิดขึ้นมา ก็ขับไล่ความมืดไปด้วย การศึกษาจึงเป็นไปเพื่อการเข้าถึงปัญญอันเป็นเครื่องมือที่จัดเสียซึ่งอวิชชาคือความไม่รู้ จึงได้ชื่อว่าเป็นการศึกษาอันจะนำไปสู่การศึกษาที่เป็นวิธีที่ดีที่สุดสำหรับสร้างมนุษย์ที่สมบูรณ์ กล่าวได้ว่า การศึกษาต้องการเน้นเรื่องหลักไตรสิกขา เพื่อเข้าถึงปัญญอันแท้จริง ซึ่งปัญญอันแท้จริงในที่นี้ก็คือ พระนิพพาน อันเป็นจุดมุ่งหมายของชีวิตในสังคมพุทธศาสนาแบบดั้งเดิมที่มีคติความเชื่อมาตั้งแต่อดีต ขณะเดียวกันก็ต้องการให้ความสำคัญของการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กันเชิงวัตถุกับเชิงจิตนิยม(จิตใจ) ซึ่งทั้งสองส่วนนี้คือท่านคงเห็นว่าไม่สามารถแยกออกจากกันได้ การให้ความสำคัญก็ควรให้ความสำคัญควบคู่กันเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล

จิตติมา ดำรงวัฒนะ ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า การศึกษา หมายถึงกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของผู้เรียนเพื่อให้สามารถปรับตัวและใช้ชีวิตอย่างมีความสุข การจัดการศึกษาของไทยจึงเน้นปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิตมีการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งนี้เพราะการให้ความสำคัญกับแหล่งการเรียนรู้เพียงแหล่งเดียว คือ ระบบโรงเรียนอย่างเช่นในปัจจุบันนี้อาจไม่สามารถพัฒนาบุคคลให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต อาชีพ วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม และทรัพยากรของชุมชน และอาจทำให้เยาวชนรุ่นใหม่ขาดความรู้ ความสามารถขาดทักษะในการดำรงชีวิตและการพัฒนาตนเองตามวิถีชุมชน เนื่องจากมีแหล่งเรียนรู้ไม่เพียงพอต่อความต้องการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล^๔

สมหมาย ปะบุตร ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า การศึกษาเป็นกระบวนการให้และการรับรู้ประสบการณ์ การปรับเปลี่ยนทัศนคติการสร้างจิตสำนึกการเพิ่มพูนทักษะ การทำความเข้าใจให้กระจ่าง การอบรมปลูกฝังค่านิยม การถ่ายทอดศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมของสังคม โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้บุคคลมีความเจริญงอกงามทางปัญญา มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมสำหรับการประกอบอาชีพ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม มีค่านิยมที่ดีและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขและที่สำคัญการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง การศึกษาจะช่วยยกระดับคุณภาพประชากรของชาติให้มีคุณภาพ สอดคล้องตามแนวทาง

^๓ พระจาดุรงค์ อาจารย์สุโก, การศึกษาเพื่ออะไรหรือเพื่อใคร? ในแนวคิดของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/๕๗๓๖๘๑> [๑๕ ส.ค.๒๕๖๑].

^๔ จิตติมา ดำรงวัฒนะ, “การพัฒนาารูปแบบการจัดการสวัสดิการด้านการศึกษาในชุมชนภาคใต้”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๘), หน้า ๓๕.

ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหากประเทศมีการเปลี่ยนแปลงนโยบาย สภาพของสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการจัดการศึกษาของประเทศก็จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยแนวทางในการจัดการศึกษาในแต่ละประเทศจึงแตกต่างกัน ตามความเชื่อแนวคิด และปรัชญาการจัดการศึกษาปรัชญาเกิดขึ้นมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะปรัชญาการศึกษาได้เข้ามามีบทบาทกับการจัดการศึกษา ดังนั้น ผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาจึงต้องเข้าใจในปรัชญาการศึกษา และนำหลักปรัชญาการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ลักษณะวิชาและตัวผู้เรียนแต่ละคน^๕

ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า การศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้การฝึกการอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรมการสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการการสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต^๖

กล่าวโดยสรุปการศึกษา หมายถึง การพัฒนาศักยภาพของตนเองโดยผ่านกระบวนการ กิจกรรม และการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของชีวิตให้ดีขึ้นมีทักษะในการดำรงชีวิตสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง มีคุณธรรม ศีลธรรม มีความเข้าใจต่อวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของตนเอง และมีความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเหมาะสม สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๒.๒ จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชความว่า^๗ การศึกษาต้องมุ่งพัฒนาและเพิ่มพูนองค์ความรู้ใหม่ พัฒนาศักยภาพของผู้เรียนมุ่งสร้างปัญญาและคุณลักษณะของชีวิต เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีพเพื่อตนเองพึ่งพาตนเองได้ สามารถนำความรู้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้จริง และมีส่วนร่วมสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวม

^๕ สมหมาย ปะบุตร, **ตำราหลักการศึกษา**, (คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๘), หน้า ๗.

^๖ ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์, **มหาวิทยาลัยกับการประกันคุณภาพ : การประชุมวิชาการประจำปี ๒๕๕๕ เรื่องฝ่าวิกฤตอุดมศึกษาไทย ณ โรงแรมรามารการ์เด็น**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ๒๕๕๕).

^๗ ทิศนา ขัมมณี, **ศาสตร์การสอน**, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๓๓.

สาโรจน์ บัวศรี กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษาว่า^๔ คือการพัฒนาขั้น ๕ ของบุคคล ทั้งร่างกายและจิตใจ เพื่อให้บรรลุชีวิตที่รุ่มเย็น ชีวิตที่รุ่มเย็น ก็คือชีวิตที่อภิลมุล คือ ความโลภ โกรธ หลง น้อยที่สุด หรือไม่มีเลยก็คือการบรรลุนิพพาน ซึ่งแม้จะยังเป็นไปไม่ได้ที่จะมีชีวิตที่ดีที่สุดในระดับ ดังกล่าว การลดอภิลมุลให้เหลือน้อยที่สุดก็จะสามารถทำให้บุคคลมีชีวิตที่รุ่มเย็นได้

Ronald, K. & Jerry, V. ได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับประโยชน์ของการศึกษาไว้ ๓ ข้อ ดังนี้ ใครบ้างที่ได้รับประโยชน์จากการศึกษา ประโยชน์จากการศึกษาเกิดขึ้นเมื่อใด ประโยชน์จากการศึกษาเกิดขึ้นจากองค์ประกอบอะไรบ้าง ดังนี้^๕

ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการศึกษาคือผู้เรียน สังคม และบุคลากรทางการศึกษา

ด้านผู้เรียน ผู้เรียนมักเป็นสิ่งที่แรกที่ถูกกล่าวถึงเมื่อถามว่าใครเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการศึกษา ผู้เรียนแต่ละคนที่ผ่านเข้ามาในระบบการศึกษา จะเข้ามาพร้อมกับลักษณะนิสัยเฉพาะตัวของแต่ละคนที่อาจส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จทางการศึกษาของแต่ละคน

ด้านสังคม นอกจากตัวผู้เรียนเองที่ได้รับประโยชน์จากการศึกษาแล้ว บุคคลอื่นซึ่งอาจเป็นผู้ลงทุนทางการศึกษาให้กับผู้เรียนโดยตรง เช่น ครอบครัว เพื่อน หรือผู้ลงทุนทางการศึกษาทางอ้อม จึงเป็นหน้าที่ของรัฐในการศึกษาว่าการศึกษาประเภทใดให้ประโยชน์กับสังคมมากน้อยแค่ไหน เพื่อรัฐจะได้พัฒนานโยบายเพื่อจัดการศึกษาให้ตอบสนองกับสังคมให้มากที่สุด

ด้านบุคลากรทางการศึกษา นอกจากการศึกษาจะมีประโยชน์ต่อผู้เรียนและสังคมแล้ว การศึกษายังมีประโยชน์ต่อบุคลากรทางการศึกษาซึ่งมักจะคอยได้กล่าวถึงกัน บุคลากรทางการศึกษา หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ให้บริการต่าง ๆ ในสถานศึกษาประโยชน์ของการศึกษาสามารถเกิดขึ้นได้ระหว่างที่ศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมปิฎก ได้อธิบายหลักการเรียนรู้อย่างมีความสุขไว้ ๒ แบบ คือ^๖

๑. ความสุขที่อาศัยปัจจัยภายนอก คือบรรยากาศ ที่เกิดขึ้นจากกัลยาณมิตร ครู อาจารย์ ที่มีเมตตาเป็นต้น ซึ่งต้องระวังที่จะทำให้อ่อนแอ และพึ่งพา

๒. ความสุขที่เกิดจากการสนองปัจจัยภายใน คือการเรียนรู้และการทำงาน เป็นการสนองความใฝ่รู้และใฝ่สร้างสรรค์ในตัวของเขาเอง ซึ่งทำให้เขามีความสุขในตัวเอง ไม่ต้องพึ่งผู้อื่น เป็นอิสระและเข้มแข็งยิ่งขึ้น

^๔ เรื่องเดียวกัน, (หมายถึง เรื่อง ศาสตร์การสอน), หน้า ๓๓ – ๓๔.

^๕ เรื่องเดียวกัน, (หมายถึง เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการสวัสดิการด้านการศึกษาในชุมชนภาคใต้), หน้า ๓๖ - ๓๗.

^๖ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม(ฉบับเดิม)**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๖๕ - ๖๖.

ชีวิตของมนุษย์จึงเป็นชีวิตที่อยู่ได้ด้วยการศึกษา ชีวิตที่ดีคือชีวิตแห่งการศึกษาซึ่งมีจุดหมายเพื่อนำไปสู่สิ่งที่เรียกว่าปัญญา เมื่อมีการศึกษาเรียนรู้ฝึกฝนพัฒนาชีวิต ชีวิตของมนุษย์นั้นเป็นองค์รวมที่ประกอบด้วย ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านศีล สมาธิ และปัญญา รวมเรียกว่า ไตรสิกขา^{๑๑} ข้อที่จะต้องศึกษา, ข้อปฏิบัติเป็นหลักสำหรับศึกษา คือ ฝึกหัดอบรม กาย วาจา จิตใจ และปัญญา ให้ยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุดคือพระนิพพาน

๑. อธิศีลสิกขา สิกขาคือศีลอันยิ่ง, ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง

๒. อธิจิตตสิกขา สิกขาคือจิตอันยิ่ง, ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกหัดอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรม เช่น สมาธิอย่างสูง

๓. อธิปัญญาสิกขา สิกขาคือปัญญาอันยิ่ง, ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง เรียกว่า ง่าย ๆ ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา ดูรายละเอียดใน^{๑๒}

การศึกษามีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างมากดังคำกล่าวที่ว่าการศึกษาคือชีวิต และชีวิตคือการศึกษาคำกล่าวเช่นนี้ยังคงเป็นความจริงอยู่ตลอดไป ชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เริ่มปฏิสนธิในครรภ์มารดาก็เริ่มมีการศึกษาการศึกษาของมนุษย์จะเริ่มต้นอย่างจริงจังเมื่อได้ลืมตาดูโลกและต้องศึกษาไปตลอดชีวิต การศึกษาจึงมีความสำคัญต่อบุคคล สังคม ประเทศชาติและต่อโลกเป็นอย่างยิ่ง^{๑๓}

๑. ความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อบุคคล

พนม พงษ์ไพบูลย์ กล่าวว่า การศึกษามีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ช่วยพัฒนาคน ให้มีความรู้ความสามารถเสริมสร้างสติปัญญาเป็นแนวทางในการเลี้ยงชีพที่สุจริต และเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพของประเทศชาติซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน^{๑๔} การศึกษาคือการสร้างคนให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็น มีลักษณะนิสัยจิตใจที่ดีงาม มีความพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อตนเองและสังคม มีความพร้อมที่จะประกอบกิจการอาชีพได้การศึกษาช่วยให้คนเจริญงอกงาม ทั้งทางปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม การศึกษาจึงเป็นความจำเป็นของชีวิตอีกประการหนึ่งนอกเหนือจากความจำเป็นด้านที่อยู่อาศัยอาหารเครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรคการศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่จะช่วยแก้ปัญหาทุก ๆ ด้านของชีวิตและเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของชีวิตในโลกที่มีกระแสความเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว และส่งผลกระทบให้วิถีชีวิตต้อง

^{๑๑} ดูรายละเอียดใน ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๒๘/๒๓๑.

^{๑๒} ดูรายละเอียดใน อง.ตัก. (ไทย) ๒๐/๕๒๑/๒๙๔.

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน, (หมายถึง เรื่อง ตำราหลักการศึกษา), หน้า ๑๒.

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน, (หมายถึง เรื่อง ตำราหลักการศึกษา), (อ้างใน พนม พงษ์ไพบูลย์), หน้า ๑๒.

เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกัน การศึกษาจึงมีบทบาทและความจำเป็นมากขึ้นด้วยการศึกษาที่จะช่วยให้ทุกคนมีชีวิตที่ดีมีความสุขจะต้องมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

๑. การศึกษาให้ความรู้ลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นอย่างเพียงพอ เช่น ความรู้และทักษะทางด้านภาษา การคิดคำนวณ ความเข้าใจหลักการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สภาพปัจจุบันมีความจำเป็นต้องสนับสนุนให้ทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย ๑๒ ปี จึงจะเพียงพอกับความต้องการและความจำเป็นที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

๒. การศึกษาทำให้คนเป็นคนฉลาด เป็นคนมีเหตุผลคิดเป็นแก้ปัญหาเป็น และรู้จักวิธีแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและเพื่อการทำงานอาชีพ

๓. การศึกษารสร้างนิสัยที่ดีงามให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยเฉพาะนิสัยรักการเรียนรู้และนิสัยอื่น ๆ เช่น ความเป็นคนซื่อสัตย์ขยัน อดทน รับผิดชอบ

๔. การศึกษารสร้างคามงอกงามทางร่างกาย มีสุขภาพพลานามัยที่ดี รู้จักรักษาตนให้แข็งแรง ปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บและสารพิษ

๕. การศึกษาทำให้ผู้เรียนไม่เป็นคนเห็นแก่ตัว เห็นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวม ให้ความร่วมมือกับผู้อื่นในสังคม อยู่ร่วมกับผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่น ช่วยสร้างสังคมที่สงบเป็นสุขรักษาสันติภาพให้ยั่งยืน

๖. การศึกษาทำให้คนมีทักษะการทำงานอาชีพที่เพียงพอกับการเข้าสู่การทำงานอาชีพรู้จักการประกอบอาชีพ และรู้จักพัฒนาการทำงานอาชีพ

๒. ความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อสังคม

จักรพงษ์ สุวรรณรัชต์ อธิบายว่า การศึกษาเป็นระบบของสังคมและต้องเป็นไปตามจุดหมายที่สังคมวางไว้รวมถึงการมีบทบาทตามที่สังคมปรารถนา^{๑๕} การศึกษาเป็นวิถีการสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจะมีอิทธิพลต่อการกำหนดรูปแบบหรือระบบการศึกษาในสังคมได้เช่นเดียวกัน การศึกษามีบทบาทหรือมีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การศึกษาเป็นเครื่องมือหรือเทคนิคให้คนใช้อย่างมีเป้าหมายด้วยความตั้งใจและรู้ตัวอยู่ตลอดเวลา เมื่อเป้าหมายเปลี่ยนแปลง การศึกษาก็จะต้องเปลี่ยนตามองค์ประกอบปัจจัยทางสังคมต่อการศึกษา ได้แก่ ค่านิยม วัฒนธรรม ครอบครัวยุคสมัยและจำนวนประชากร การศึกษาของแต่ละสังคมในแต่ละยุคสมัยจะขึ้นอยู่กับพลังทางสังคมที่มีอำนาจจากกลุ่มคนที่พยายามทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงแต่การศึกษาในตัวมันเองก็มีอำนาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคมดังนี้

^{๑๕} เรื่องเดียวกัน, (หมายถึง เรื่อง ตำราหลักการการศึกษา) ,(อ้างในจักรพงษ์ สุวรรณรัชต์),หน้า ๑๓.

๑. ทำให้สมาชิกในสังคมมีความฉลาดรอบรู้ โดยมีผลมาจากการสืบทอดวัฒนธรรมของตน และเรียนรู้วัฒนธรรมสังคมอื่น ๆ

๒. ทำให้มีการประดิษฐ์คิดค้นแสวงหาสิ่งใหม่ ๆ มาสนองตอบความต้องการของตนกับ เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง

๓. ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ โดยการปรับปรุงการทำ มาหากินของตนใน สังคมให้ดีขึ้น

๔. ทำให้มนุษย์รู้จักปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ให้สะดวกสบายยิ่งขึ้น

๕. ให้มนุษย์สามารถติดต่อสื่อสารกันได้รวดเร็ว

สรุปได้ว่า ปัจจัยทางสังคมเป็นปัจจัยหลักประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการศึกษา เพราะ การศึกษาเป็นกระบวนการทางสังคม การจัดการศึกษาต้องให้สอดคล้องกับ โครงสร้างของสังคม สังคมไทยกำลังเปลี่ยนแปลง เช่น ขนาดของครอบครัวทั้งสังคมเมืองและสังคมชนบทความสัมพันธ์ใน ครัวเรือนลดน้อยลงรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเปลี่ยนไป มีการอพยพเข้าสู่เมืองใหญ่มากขึ้นลักษณะของ สังคมจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบของการศึกษาถ้าจำนวนประชากรของสังคมมีผู้อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน มากก็จำเป็นจะต้องจัดระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนให้มากที่สุดเท่าที่ จะทำได้

๓. ความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อเศรษฐกิจ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กล่าวว่า สภาการณการศึกษาไทยในเวทีโลก พ.ศ. ๒๕๕๐ รายงานว่า^{๑๖} ปัจจัยทางเศรษฐกิจกับการศึกษา การจัดการศึกษาเป็นการพัฒนาทุนมนุษย์และ ทุนทางสังคมที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การจัดการศึกษาให้กับ ประชาชนอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ประชากรมีความรู้ความสามารถ มีทักษะและเป็น พลเมืองดีที่มีความรับผิดชอบ สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจให้ประสบความสำเร็จได้ เศรษฐกิจในประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่งส่งผลให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและคุณภาพ ความสำคัญทางการศึกษาที่มีต่อเศรษฐกิจมีดังนี้

๑. การศึกษาเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า เป็นการสะสมทุน มนุษย์ (Human Capital) ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาและสะสมทุนทางสังคม (Social Capital) คือสร้าง ความมั่นคงและความเท่าเทียมกัน ทางด้านสถานะและรายได้

๒. ระบบการศึกษาเปรียบเสมือนโรงงานที่แปลงหรือผลิตแรงงานให้เป็นทรัพยากรที่มี ค่าแรงงานเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยการผลิตที่ใช้ร่วมกับทรัพยากรอื่น ๆ เช่น เครื่องมือเครื่องจักร

^{๑๖} เรื่องเดียวกัน, (หมายถึง เรื่อง ตำราหลักการการศึกษา) ,(อ้างในสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา), หน้า ๑๔.

เทคโนโลยี วัตถุดิบ เพื่อผลิตสินค้าบริการสนองต่อความต้องการของมนุษย์การศึกษาจึงมีผลโดยตรงต่อการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจ

๓. ปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยหลักอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาโดยตรง เพราะการศึกษาเป็นการลงทุนทั้งภาครัฐและเอกชน

๔. เศรษฐกิจของประเทศเป็นเครื่องบ่งชี้ว่า รัฐจะสามารถลงทุนทางการศึกษาได้มากน้อยเพียงใด ถ้าสังคมหรือประเทศชาติมีระบบเศรษฐกิจดีสมบูรณ์มั่นคง พลังทางเศรษฐกิจก็จะมีอิทธิพลต่อการเกื้อหนุนระบบการศึกษาอย่างมากเช่น ออกมาในรูปอาคารเรียน วัสดุอุปกรณ์การศึกษา จำนวนครูอาจารย์ เงินเดือน รวมถึงอุดมการณ์ของครูอาจารย์ด้วย

๕. เศรษฐกิจของบุคคลและครอบครัวเป็นเครื่องบ่งชี้ว่า บุคคลจะสามารถได้รับการศึกษาในระดับและประเภทที่ตนเองปรารถนาได้มากน้อยเพียงใด

๖. การจัดการศึกษาจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ถ้าหากประเทศขาดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการศึกษา ได้แก่ อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ โครงสร้างการผลิตของประเทศ แรงงานและการจ้างงาน และการกระจายรายได้

สรุป จะพบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีผลต่อตลาดแรงงานและตลาดการศึกษา เนื่องจากการกำหนดลักษณะของแรงงานที่ต้องการอาทิเศรษฐกิจใหม่ จะแข่งขันกันด้วยนวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งต้องอาศัยการวิจัยและพัฒนา ดังนั้นการศึกษาต้องพัฒนาคนให้มีทักษะการทำวิจัย ให้สามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ที่มีคุณค่าต่อระบบเศรษฐกิจ การเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้าและเงินลงทุนจากต่างประเทศมากขึ้น ประเทศต่าง ๆ ไม่เพียงแต่ต้องลดการกีดกันการแข่งขันเท่านั้นยังต้องแข่งขันกันด้วยสินค้าที่มีคุณภาพ ซึ่งต้องอาศัยแรงงานที่มีฝีมือ มีทักษะความสามารถที่หลากหลาย เช่น ความรู้ด้านเทคโนโลยีภาษาต่างประเทศการบริหาร ฯลฯ ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารการศึกษาที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เศรษฐกิจกับการศึกษาต่างมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันเป็นเหตุและผลซึ่งกันและกันและเป็นความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อกันทั้งทางตรงและทางอ้อม หากประเทศและหน่วยงานทางการศึกษาต้องการพัฒนาการศึกษาของชาติให้คนมีคุณภาพเป็นคนดีคนเก่งและมีความสุข จำเป็นต้องพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับการศึกษา

๔. ความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อการเมือง

การศึกษาคือปัจจัยการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอันเป็นเป้าหมายของการพัฒนาทุก ๆ ด้านการศึกษาเป็นผลมาจากโครงสร้างและกระบวนการทางการเมือง การให้ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ การพัฒนาทักษะนิสัยและทัศนคติต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนเพื่อช่วยให้เขาดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องเหมาะสมและควรค่าแก่สังคม เพราะการเมืองเป็นเรื่องของอำนาจฝ่ายการเมืองใช้อำนาจในการดำเนินการปกครองซึ่งจะอยู่ในรูปของกฎหมายการกำหนดนโยบายและ

การจัดสรรทรัพยากรการเมืองเป็นเรื่องของคุณธรรม หากนักการเมืองเป็นผู้มีคุณธรรมมีความยุติธรรม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม ก็จะทำให้บ้านเมืองเจริญก้าวหน้าโดยมีการกำหนดนโยบายที่ดี

จักรพงษ์ สุวรรณรัชมี กล่าวถึงบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการเมือง ดังนี้^{๑๗}

๑. เป้าหมายการศึกษาคือการปรับปรุงคนและสังคม โดยมีการสร้างคนให้มีสำนึกแห่งการรับใช้และการปรับปรุง“มนุษยชาติ”

๒. หน้าที่ทางการเมืองของการศึกษา คือ การศึกษามีหน้าที่ปลูกฝังความเชื่อ คุณค่าและทัศนคติที่สอดคล้องกับสภาพการปกครองโรงเรียนในระบอบประชาธิปไตย บทบาทของการศึกษาที่มีต่อสถาบันการปกครองในส่วนที่เกี่ยวกับ ระบอบการปกครองหรืออุดมการณ์ทางการเมือง คือ การขัดเกลากิจการการเมือง การเลือกสรรทางการเมือง การสร้างบูรณาการทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมือง

๓. การศึกษาช่วยพัฒนาผู้นำทางการเมืองผ่านระบบการศึกษา

๔. การศึกษาช่วยเตรียมให้ประชาชนหรือพลเมืองมีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความจงรักภักดีต่อชาติ

กล่าวโดยสรุปแล้ว จุดมุ่งหมายของการศึกษานั้น เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้เกิดองค์ความรู้ ฝึกฝนพัฒนาชีวิต โดยอาศัยปัจจัยทั้งภายในและภายนอกทำให้ตนเองได้มีความสุข และคนที่สนับสนุนในการศึกษามีความสุข เช่น ครอบครัวได้รับความสุขจากการสำเร็จการศึกษาของบุตรหลาน เป็นต้น และเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาตนเองและการพัฒนาสังคมให้ดียิ่งขึ้น

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นผลมาจากองค์ประกอบด้านสติปัญญา และองค์ประกอบทางด้านที่ไม่ใช่ปัญญา การที่บุคคลจะประสบผลสำเร็จทางการศึกษามากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทั้งสองอย่างนี้ มีผลต่อการเรียนรู้หรือผลทางการอบรม เป็นความสามารถในการคิดของบุคคล อันเป็นผลมาจากการสะสมประสบการณ์ต่าง ๆ รวมถึงความสามารถที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ซึ่งความสามารถเหล่านี้วัดได้หลายทาง เป็นต้นว่า วัดสมรรถภาพทางสมอง วัดความถนัดทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการแก้ไขปัญหา ส่วนองค์ประกอบด้านที่ไม่ใช่สติปัญญา ก็มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่น้อย ซึ่งได้แก่ ทัศนคติที่มีต่อวิชาที่เรียน รูปแบบการสอน สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา คุณภาพการสอนของผู้สอน ลักษณะการคบเพื่อน การศึกษา

^{๑๗} เรื่องเดียวกัน, (หมายถึง เรื่อง ตำราหลักการศึกษา) ,(อ้างในจักรพงษ์ สุวรรณรัชมี),หน้า ๑๕.

ของบิดามารดา เป็นต้น ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมาย องค์ประกอบ และวิธีการวัดผลไว้อย่างกว้างขวาง^{๑๘}

๒.๓.๑ ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึงความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า^{๑๙} ผลสัมฤทธิ์ คือ ความก้าวหน้าในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เกิดมาจากการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่มีประสิทธิภาพประกอบไปด้วยการจัดกิจกรรมจริง การร่วมมือกันทำงาน การคิด การแก้ปัญหา รวมทั้งทักษะ และคุณลักษณะอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนา

สุวิทย์ หิรัญยกานท์ และคณะ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของผลสัมฤทธิ์ หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ในพจนานุกรมศัพท์ทางการศึกษาสรุปได้ว่า^{๒๐} ความสำเร็จที่ได้รับจากความสามารถ ความรู้ หรือทักษะ หรือหมายถึงผลของการเรียนการสอน หรือผลงานที่เด็กได้จากการประกอบกิจกรรมส่วนนั้นๆก็ได้

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า^{๒๑} ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะ รวมถึง ความรู้ ความสามารถของบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่างๆ ของสมรรถภาพสมอง

บุญชม ศรีสะอาด ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า^{๒๒} แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ความสามารถของบุคคลในด้านวิชาการซึ่งเป็นผลในการเรียนรู้สาระ และตามจุดประสงค์ของวิชา หรือเนื้อหาที่สอนนั้นโดยทั่วไปจะวัดผลสัมฤทธิ์ในวิชาต่างๆ ที่เรียนในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษา

---

^{๑๘} พระสุริยา สุริโย (คงคาไหว), “การศึกษาผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรมโดยใช้หลักสูตรพุทธธรรมของวัดธาตุน้อย อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๓๐.

^{๑๙} ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช, คู่มือการเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญระดับมัธยมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: แม็ค, ๒๕๔๔), หน้า ๕๗.

^{๒๐} สุวิทย์ หิรัญยกานท์ และคณะ, พจนานุกรมศัพท์ทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: โอเควิบูล์เซนเตอร์, ๒๕๔๐), หน้า ๗๓ -๗๗.

^{๒๑} พวงรัตน์ ทวีรัตน์, การสร้างและการพัฒนาแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักทดสอบทางการศึกษา และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสมมิตร, ๒๕๓๐), หน้า ๗๓.

^{๒๒} บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก, ๒๕๔๕), หน้า ๕๓.

ไพศาล หวังพานิช ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า^{๒๓} หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคล อันเกิดจากการเรียนการสอน และเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนและประสบการณ์ของการเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกอบรมหรือการสอน

พระสุริยา สุริโย (คงคาไหว) ผลสัมฤทธิ์ หมายถึง^{๒๔} ผลที่เกิดจากการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาชีวิตที่ครอบคลุมการดำเนินชีวิตทุกด้าน คือ กาย ศีล จิต และปัญญา โดยสามารถวัดได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการฝึกอบรมเยาวชนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

อุทุมพร จามรมาน ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า^{๒๕} หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจและทักษะที่เกิดจากการเรียนรู้โดยสามารถวัดได้จากการทดสอบหรือวิธีการอื่นให้ได้ผลตรงตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนตรงตามเนื้อหาสาระและวิธีการที่ครูจัดประสบการณ์การเรียนการสอนดังนั้นการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงต้องมุ่งที่การทำความเข้าใจกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ระดับต่างๆ การจัดการศึกษา การเรียนการสอน และเทคนิควิธีการ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Good, Carter V. ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า^{๒๖} หมายถึง ความสำเร็จ (Accomplishment) ความคล่องแคล่วความชำนาญในการใช้ทักษะหรือการประยุกต์ใช้ความรู้ต่าง ๆ สำหรับความหมายคำว่า “ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน” หมายถึง ความรู้หรือทักษะอันเกิดจากการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาแล้ว ซึ่งได้จากผลการทดสอบของครูผู้สอนหรือผู้รับผิดชอบในการสอน หรือทั้งสองอย่างรวมกัน

กล่าวโดยสรุปแล้ว ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา หมายถึง ผลที่เกิดจากการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ โดยผ่านกระบวนการทดสอบหรือวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตรงตามความมุ่งหวังที่กำหนดไว้ และทำให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญคล่องแคล่วในการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการเรียนจนก่อให้เกิดความสำเร็จในชีวิต

^{๒๓} ไพศาล หวังพานิช, **การวัดผลการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๒๖), หน้า ๑๓๙.

^{๒๔} พระสุริยา สุริโย (คงคาไหว), “การศึกษาผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรมโดยใช้หลักสูตรพุทธธรรมของวัดธาตุน้อย อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช”, **วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์**, ปีที่ ๓ เล่ม ๑ (ม.ค.-มิ.ย. ๒๕๕๙): ๔๒-๔๓.

^{๒๕} อุทุมพร จามรมาน, “**หลักการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน**”, ในเอกสารการสอนวิชาการพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๕), หน้า ๒.

^{๒๖} Good, Carter V., **Dictionary of Education**. (New York: McGraw-Hill, ๑๙๗๓), P. ๗.

๒.๓.๒ องค์ประกอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นสิ่งที่ได้รับความสนใจอย่างมากในวงการการศึกษาแต่เป็นเรื่องที่มีความยุ่งยากและซับซ้อนมาก เพราะมีองค์ประกอบหรือปัจจัยต่าง ๆ มากมายที่เป็นตัวแปรผสมผสานกัน โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนหลายท่านได้เสนอองค์ประกอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังต่อไปนี้

อิทธิบาท ๔ คำว่า อิทธิบาท แปลว่า บาทฐานแห่งความสำเร็จ หมายถึง สิ่งซึ่งมีคุณธรรมเครื่องให้ลุถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้สมบูรณ์ ด้วยสิ่งที่เรียกว่า อิทธิบาท ซึ่งจำแนกไว้เป็น ๔ คือ

๑. ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น
๒. วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น
๓. จิตตะ ความเอาใจใส่ฝึกฝนในสิ่งนั้น
๔. วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น

ธรรม ๔ อย่างนี้ ย่อมเนื่องกัน แต่ละอย่างๆ มีหน้าที่เฉพาะของตน

ฉันทะ คือความพอใจ ในฐานะเป็นสิ่งที่ ตนถือว่า ดีที่สุด ที่มนุษย์เรา ควรจะได้ ข้อนี้ เป็นกำลังใจ อันแรก ที่ทำให้เกิด คุณธรรม ข้อต่อไป ทุกข้อ

วิริยะ คือความพากเพียร หมายถึง การกระทำที่ติดต่อกัน ไม่ขาดตอน เป็นระยะยาว จนประสบ ความสำเร็จ คำนี้ มีความหมายของ ความกล้าหาญ เจืออยู่ด้วย ส่วนหนึ่ง

จิตตะ หมายถึงความไม่ทอดทิ้ง สิ่งนั้น ไปจากความรู้สึก ของตัว ทำสิ่งซึ่งเป็น วัตถุประสงค์ นั้นให้เด่นชัด อยู่ในใจเสมอ คำนี้ รวมความหมาย ของคำว่า สมาธิ อยู่ด้วยอย่างเต็มที่

วิมังสา หมายถึงความสอดส่องใน เหตุและผล แห่งความสำเร็จ เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ให้ลึกซึ้งยิ่งๆ ขึ้นไปตลอดเวลา คำนี้ รวมความหมาย ของคำว่า ปัญญา ไว้อย่างเต็มที่^{๒๗}

สมิตรา อังวัฒนากุล ได้สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนโดยแบ่งออกเป็น ๔ ปัจจัย ดังนี้^{๒๘}

๑. ปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้เรียน จากแนวคิดของนักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behavioral psychologists) เชื่อว่า คนเราทุกคนสามารถที่จะเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างได้ถ้ามีตัวกระตุ้นและการเสริมแรงการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการด้านกลไกที่ถูกควบคุมจากสิ่งต่าง ๆ ภายนอก แต่นักจิตวิทยา กลุ่มความคิด ความเข้าใจ (Cognitive psychologists) เชื่อว่า ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการ

^{๒๗} ดูรายละเอียดใน อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๕๐๕-๕๑๗/๒๕๔-๒๕๕.

^{๒๘} สมิตรา อังวัฒนากุล, การวิจัยทางการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๔๑ - ๕๓.

เรียนรู้ความรู้และสติปัญญา ตลอดจนกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ครูเพียงเป็นผู้รับผิดชอบในการสอน แต่นักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการเรียน

๒. ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนในโรงเรียนมิได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้เรียนหรือการเรียนการสอนเท่านั้น

๓. สภาพแวดล้อมโดยทั่ว ๆ ไป สภาพแวดล้อมทางครอบครัว และสภาพแวดล้อมที่ไม่ได้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนเอง

๔. ปัจจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอน และปัจจัยเกี่ยวกับการบริหารการเรียนการสอน รวมถึงปัจจัยด้านตัวผู้สอน กิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกชั้นเรียน และจุดมุ่งหมายของการสอน

ดังนั้น พอจะสรุปได้ว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาประกอบด้วย

๑. ด้านผู้เรียน ได้แก่ พฤติกรรมด้านความรู้ ลักษณะด้านจิตวิทยา ความพร้อมในด้านร่างกาย และคุณลักษณะของกลุ่มผู้เรียน ลักษณะพฤติกรรม

๒. ด้านผู้สอน ได้แก่ คุณภาพของการสอน คุณลักษณะของผู้สอน พฤติกรรมการสอนของผู้สอน

๓. ด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว สังคม ระบบการบริหารงานที่ดี

๒.๓.๓ ลักษณะของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ ดังนี้

กรุณา แต่แดงเพชร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีองค์ประกอบทั้งในด้านสติปัญญา และองค์ประกอบด้านที่ไม่ใช่สติปัญญา เช่น วุฒิภาวะ ความสนใจ แรงจูงใจ อิทธิพลจากครอบครัว ทักษะคิด บุคลิกภาพ ตลอดจนคุณภาพของการจัดการศึกษาที่ได้รับ เป็นต้น^{๒๙}

อุทุมพร จามรมาน ได้จำแนกผลสัมฤทธิ์ออกเป็น ๓ ด้าน ดังนี้^{๓๐}

๑. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านสมอง จำแนกเป็น ๖ ด้าน ดังนี้

^{๒๙} กรุณา แต่แดงเพชร, “ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ ความถนัด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น”, รายงานการวิจัย, (ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๕), หน้า ๒๑.

^{๓๐} อุทุมพร จามรมาน. “หลักการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน”, ใน เอกสารการสอนชุดพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยที่ ๑๕ สาขาการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๕), หน้า ๑-๙.

๑.๑ ผลสัมฤทธิ์ด้านความจำเป็นสิ่งที่สำคัญทางการเรียน ความจำเป็นตัวเสริมให้เกิดความรู้ ความสามารถในการเรียน ความจำ เป็นผลสัมฤทธิ์พื้นฐานก่อนการแสดงความสามารถในระดับสูงขึ้น

๑.๒ ผลสัมฤทธิ์ด้านความเข้าใจ เป็นการแสดงความสามารถในระดับที่สูงขึ้นกว่าความจำ

๑.๓ ผลสัมฤทธิ์ด้านการนำไปใช้ เป็นการนำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปแล้ว นำไปใช้กับสถานการณ์ใหม่ ถือว่าเป็นการบรรลุจุดมุ่งหมายของการนำไปใช้

๑.๔ ผลสัมฤทธิ์ด้านการวิเคราะห์ เป็นการแยกแยะเนื้อหาให้เป็นส่วนย่อยแล้วระบุส่วนย่อยกับส่วนย่อย หรือส่วนย่อยกับส่วนใหญ่

๑.๕ ผลสัมฤทธิ์ด้านการสังเคราะห์ เป็นการนำสิ่งที่วิเคราะห์มาผสมผสานเป็นเรื่องใหม่

๑.๖ ผลสัมฤทธิ์ด้านการประเมิน เป็นความสามารถในการประเมินผลเพื่อให้ได้คุณค่าบางอย่าง ถือว่าเป็นขั้นสุดท้ายของการพัฒนาทางสังคมของนักเรียน

ความสามารถในการเรียนวิชาต่าง ๆ โดยบรรลุจุดมุ่งหมายด้านความจำ ด้านความเข้าใจ ด้านการนำไปใช้ เป็นการแสดงความสามารถในระดับต่ำ ส่วนด้านการวิเคราะห์ ด้านการสังเคราะห์ ด้านการประเมินค่า เป็นการแสดงความสามารถในระดับสูง

๒. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านจิตใจและสังคม จำแนกออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๒.๑ ผลสัมฤทธิ์ทางด้านจิตใจ เป็นสิ่งที่เป็นามธรรมและมีขอบเขตกว้างมาก ตั้งแต่การรับรู้จนถึงความพึงพอใจในคุณค่า แบ่งออกเป็น ๕ ระดับ ได้แก่

๒.๑.๑ ขั้นการรับรู้ เป็นระดับต่ำ หมายถึง การที่บุคคลแต่ละคนเปิดใจอยากรับรู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นภายนอกบ้าง คือ การรู้ตัวและการตั้งใจรับรู้เพิ่ม

๒.๑.๒ ขั้นการตอบสนอง เป็นขั้นที่นักเรียนได้โต้ตอบด้วยท่าทีต่อคน สิ่งของ และปรากฏการณ์

๒.๑.๓ ขั้นการแสดงคุณค่า เป็นขั้นที่มีการรับรู้คุณค่า

๒.๑.๔ ขั้นการสร้างมโนทัศน์ของคุณค่า เป็นขั้นการสร้างความเข้าใจ เช่น การทำซ้ำ การบันทึกคุณค่าแล้วจึงเก็บไว้ในสมอง

๒.๑.๕ ขั้นการแสดงลักษณะ เป็นขั้นการแสดงบุคลิกนิสัยของบุคคลเหล่านั้นออกมา

สรุปผลสัมฤทธิ์ทางด้านจิตใจที่นิยมกล่าวถึง คือ การปรับตัว ค่านิยม เจตคติ ความชื่นชมในศิลปะ สุนทรียภาพ และความสนใจของนักเรียน

๒.๒ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านสังคม จุดมุ่งหมายหลักต้องการให้ผู้เรียนเป็นคนดีของสังคม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านร่างกายและทักษะ แบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะ ได้แก่

๒.๒.๑ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านร่างกาย ได้แก่ พัฒนาการด้านส่วนสูง น้ำหนัก เป็นต้น

๒.๒.๒ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะกล้ามเนื้อ ได้แก่ ความคล่องแคล่ว ว่องไว

๒.๒.๓ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะทางภาษา และคณิตศาสตร์ต่าง จากด้านทักษะทางกีฬา

๓. ผลสัมฤทธิ์ที่เกี่ยวกับด้านทักษะทางภาษา แบ่งออกเป็น ๔ ประเภท ดังนี้

๓.๑ ทักษะการฟัง ผลสัมฤทธิ์ที่เกี่ยวกับทักษะทางการฟัง ได้แก่ การฟังให้ถูกต้อง และฟังด้วยความเข้าใจ

๓.๒ ทักษะการพูด ได้แก่ การพูดถูกต้องทั้งจังหวะ เสียงสูง-ต่ำ พูดได้ครบถ้วนตามเนื้อหา พูดโต้ตอบด้วยเหตุผล พูดเพื่อสื่อสารความหมาย บุคลิกภาพในการพูด และการพูดในโอกาสต่าง ๆ

๓.๓ ทักษะการอ่าน ได้แก่ การอ่านออกเสียงให้ถูกต้อง อ่านในใจอย่างเข้าใจ ความเร็วในการอ่าน แปลความ ตีความ และสรุปความได้ถูกต้อง

๓.๔ ทักษะการเขียน ได้แก่ ลายมือ การเขียนอย่างถูกต้อง เขียนสื่อสารความเร็วในการเขียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านร่างกาย ซึ่งเป็นผลจากวิชาพลานามัย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะกล้ามเนื้อ เป็นผลมาจากวิชาเกษตรกรรม ศิลปะ ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะทางภาษาและคณิตศาสตร์ เป็นผลจากวิชาภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

สนธยา เขมวิวัฒน์ ได้ทำการสรุปองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไว้ ๖ ด้าน ดังนี้^{๓๑}

๑. องค์ประกอบทางด้านร่างกาย ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของร่างกาย สุขภาพ ข้อบกพร่อง และลักษณะท่าทางของร่างกาย

๒. องค์ประกอบทางความรัก ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบิดามารดา และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

---

^{๓๑} สนธยา เขมวิวัฒน์, “ตัวแปรบางประการที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สายวิชาบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพณิชยการพระนคร”, **ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๒), หน้า ๙.

๓. องค์ประกอบด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัว การอบรม และฐานะทางบ้าน

๔. องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน ได้แก่ ความสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกัน

๕. องค์ประกอบทางการพัฒนาแห่งตน ได้แก่ สติปัญญา ความสนใจ

๖. องค์ประกอบทางการปรับตัว ได้แก่ ปัญหาการปรับตัว การแสดงออก

อริยา คูหา และบัญญัติ ยงยวน กล่าวถึง องค์ประกอบที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ ๕ ด้าน ดังนี้^{๓๒}

๑. ความพร้อมด้านสติปัญญา หรือความรู้ ทักษะพื้นฐาน

๒. บุคลิกภาพหรือจิตลักษณะ เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ อึดทนโน้ทน

๓. พฤติกรรมการเรียนรู้ เช่น วิธีการเรียน การฝึกวันประกันพรุ่ง

๔. บรรยากาศในการเรียน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนวิธีการสอนของครู

๕. ตัวแปรทางประชากร เช่น อายุ เพศ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม การศึกษาของ

บิดามารดา เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับด้านสติปัญญา ความรู้แต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยองค์ประกอบภายนอกจากการแสดงออกถึงความรัก ความสัมพันธ์อันดีงามจากบุคคลรอบข้างอีกด้วย

๒.๓.๔ การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หลักการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ การพยายามที่จะให้ได้ตรงตามจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอน และตรงตามเนื้อหาสาระที่ครูได้ทำการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงต้องมุ่งหวังที่จะเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดการศึกษา ตลอดจนการเรียนการสอน เทคนิค วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้

พิชิต ฤทธิ์จัญญ ได้ให้ความหมายว่า^{๓๓} แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบทดสอบที่ใช้ความรู้ ทักษะ และความสามารถทางวิชาการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้มาแล้ว ว่าบรรลุผลสำเร็จตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้เพียงใด

^{๓๒} อริยา คูหา และบัญญัติ ยงยวน, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาวะรอพินิจของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี”, **รายงานวิจัย**. (ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, ๒๕๔๗), หน้า ๑๔.

^{๓๓} พิชิต ฤทธิ์จัญญ, **หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร, ๒๕๔๔), หน้า ๙๘.

บุญศรี พรหมมาพันธุ์ และคณะ ได้ให้ความหมายว่า^{๓๔} แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นชุดของคำถามที่มุ่งวัดความรู้ความสามารถ ทักษะ และสมรรถภาพทางสมองด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนหลังเกิดการเรียนรู้

สมบุรณ์ ตันยะ ได้ให้ความหมายว่า^{๓๕} แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบทดสอบที่ใช้สำหรับวัดพฤติกรรมทางสมองของผู้เรียนว่ามีความรู้ ความสามารถในการเรื่องที่เรียนรู้อย่างไร หรือได้รับการฝึกอบรมมาแล้วมากน้อยเพียงใด

เยาวดี วิบูลย์ศรี ได้ให้ความหมายว่า^{๓๖} แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า เป็นแบบทดสอบวัดความรู้ เชิงวิชาการ มักใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเน้นการวัดความรู้ ความสามารถจากการเรียนในอดีต หรือในสภาพปัจจุบันของแต่ละบุคคล

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ ได้ให้ความหมายว่า^{๓๗} แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดระดับความรู้ ความสามารถ และทักษะทางวิชาการที่ได้จากการเรียนรู้

กล่าวโดยสรุป แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการวัดความรู้ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ว่าผู้เรียนได้รับความรู้ในการเรียนรู้อย่างน้อยเพียงใด และเป็นการวัดความสามารถในการรับรู้ทั้งในอดีตและปัจจุบันของผู้เรียนหลังจากได้รับการเรียนการสอน

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงรุก

๒.๔.๑ ความหมายของการเรียนรู้เชิงรุก

ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า^{๓๘} การเรียนรู้เชิงรุก คือ กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีบทบาทในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวาและอย่างตื่นตัว

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์และเพียว ยินดีสุข ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า^{๓๙} เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฟัง พูด อ่าน เขียน และแสดงความคิดเห็นขณะลงมือ

^{๓๔} บุญศรี พรหมมาพันธุ์ และคณะ, การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษาหน่วยที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๕), หน้า ๒๑๙.

^{๓๕} สมบุรณ์ ตันยะ, การประเมินทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔๓.

^{๓๖} เยาวดี วิบูลย์ศรี, การวัดผลและการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๐), หน้า ๒๘.

^{๓๗} บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: พับลิช ชิง, ๒๕๓๗), หน้า ๔๔.

^{๓๘} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๕๑).

^{๓๙} พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์และเพียว ยินดีสุข, การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘) หน้า ๓๕.

ทำกิจกรรม และในขณะเดียวกันผู้เรียนต้องใช้กระบวนการคิด โดยเฉพาะกระบวนการคิดขั้นสูง คือ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และประเมินค่า ในสิ่งที่กำลังทำอยู่ด้วย

วิชา เล่าเรียนดี ประณัฐ กิจรุ่งเรืองและอรพิน ศิริสัมพันธ์ ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า^{๔๐} การจัดการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยการนำเอาวิธีการสอน เทคนิคการสอนที่หลากหลายมาใช้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และกิจกรรม กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับครูสอน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ทักษะและเชื่อมโยงองค์ความรู้นำไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหรือประกอบอาชีพในอนาคต และถือเป็นการจัดการเรียนรู้ประเภทหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

สารแพทยศาสตรมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า^{๔๑} การเรียนรู้เชิงรุกเป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรม มีทักษะทั้งในเชิงความคิดและเทคนิควิธีที่จะใช้ปฏิบัติงานและแก้ปัญหาในชีวิตจริง ผู้เรียนสามารถพูดคุยและเขียนสื่อสารในสิ่งที่เรียน วิเคราะห์โต้แย้งระหว่างเพื่อนและอาจารย์ผู้สอนได้ ผู้เรียนยังสามารถจัดระบบการคิด และสร้างวินัยต่อกระบวนการแก้ปัญหารับผิดชอบต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง

นนทลี พรธาดาวิทย์ ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า^{๔๒} การเรียนรู้เชิงรุก เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้ร่วมมือ ผู้แนะนำ ผู้กระตุ้น ผู้จัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้เกิดแรงขับเคลื่อน บ่มเพาะลักษณะนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะในการดำรงชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ ผ่านการใช้เทคนิคการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับผู้เรียนยุคใหม่ เช่น การเล่นเกม การลงมือปฏิบัติ การใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน การทำงานกลุ่ม โครงงาน หรือวิธีอื่น ๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้มากกว่าการฟัง ผู้เรียนจะมีความกระตือรือร้น มีส่วนร่วมและมีการพัฒนาการคิดในระดับสูงเกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมาย

^{๔๐} วิชา เล่าเรียนดี ประณัฐ กิจรุ่งเรืองและอรพิน ศิริสัมพันธ์, กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ ๒๑, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เพชรเกษมพรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๖๐), หน้า ๖๓.

^{๔๑} ทศนันต์ ทองแดง และอัฐพร ชาญชญาณนท์, (อ้างในสารแพทยศาสตรมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์), “บันทึกประสบการณ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยกิจกรรมการสัมภาษณ์ชาวจีนในรายวิชาภาษาจีนขั้นต้น”, วารสารหาดใหญ่วิชาการ, ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๒ (ก.ค.-ธ.ค.): หน้า ๒๑๔

^{๔๒} นนนทลี พรธาดาวิทย์, Learning Management by ACTIVE LEARNING, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ทริบเพิล เอ็ดดูเคชั่น จำกัด, ๒๕๕๘), หน้า ๒๔.

ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า^{๓๓} กิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเป็นกิจกรรมในการจัดการเรียนการสอนที่มีวิธีการที่หลากหลาย สามารถกระตุ้นความสนใจด้วยกิจกรรมที่สนุกและท้าทายความสามารถของผู้เรียนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนจะได้เชื่อมโยงความรู้เดิมและความรู้ใหม่จากการได้คิดได้ปฏิบัติ เป็นการเรียนรู้ที่มีคุณค่า น่าตื่นเต้น สนุกสนาน ท้าทายความรู้ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน ลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกประกอบด้วยกิจกรรม ๔ ประการ คือ การฟังและการพูด การอ่าน การเขียน และการสะท้อนหรือโต้ตอบความคิดเห็น เป็นกิจกรรมในการเรียนที่เน้นทักษะการสื่อสารและพัฒนาความคิดระดับสูง (Higher-Ordered Thinking) เน้นปฏิบัติมากกว่าการฟังบรรยาย เน้นการวัดประเมินด้านความคิดระดับสูง ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนเป็นหลัก ลักษณะการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการทางปัญญาที่พัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เรียนอย่างมีความสุข สามารถบูรณาการสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจใฝ่หาความรู้รอบด้านฝึกฝนและพัฒนาตนเองตลอดเวลาเพิ่มพูนศักยภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถาพร พฤติกุล ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า^{๓๔} การเรียนรู้เชิงรุกรุ่นเป็นวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสม กับสังคมในปัจจุบัน โดยหลักการแล้วทั้งการเรียนรู้เชิงรุกและการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ ต่างก็มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ที่เน้นความสำคัญของการเรียนรู้ว่า เกิดขึ้นได้ภายในตัวผู้เรียน โดยผู้เรียนเป็นผู้กระทำและปรับความรู้เดิมที่มีอยู่ให้เข้ากับประสบการณ์หรือความรู้ใหม่ จนกระทั่งเกิดความสมดุลทางพุทธิปัญญาจากการศึกษาของจอห์น ดิวอี้ กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้จากการกระทำ (Learning by Doing) เกิดจากการได้แก้ไขปัญหาด้วยตนเองทำให้เกิดการฝึกฝนทักษะทางสมองโดยการสังเกต ลองผิดลองถูก ทำความเข้าใจและได้ใช้ความสามารถของตนเองในการค้นพบและตรวจสอบความรู้ ซึ่งการเรียนรู้เชิงรุกอาศัยหลักการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับธรรมชาติการทำงานของสมอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวและกระตือรือร้นด้านการรู้คิด (Cognitively Active) มากกว่าการฟังครูผู้สอนในห้องเรียนและการท่องจำ โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น ๆ ด้วยตนเอง ผสานกับความรู้เดิมที่มีอยู่จึงเกิดการสร้างมโนทัศน์ในองค์ความรู้นั้น ๆ ขึ้น และทำให้เกิดการพัฒนาเป็นความคิดขั้นสูงนั่นคือ สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าได้

^{๓๓} ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ, การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๔๕), หน้า ๒๐.

^{๓๔} สถาพร พฤติกุล, “คุณภาพผู้เรียนเกิดจากกระบวนการเรียนรู้”,วารสารการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒: ๑-๑๓.

กล่าวโดยสรุปว่า การเรียนรู้เชิงรุกเป็นการเรียนรู้ที่ผู้สอนทำหน้าที่เป็นจัดการการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือช่วยกันทำกิจกรรมนั้น เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มของผู้เรียนเอง โดยผ่านกระบวนการที่ครูผู้สอนเป็นผู้ออกแบบไว้ให้ผู้เรียนได้ลงมือทำ เช่น การเล่น การทดลอง การสำรวจ เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะในการเรียนรู้และทักษะในการแก้ไขปัญหาในชีวิตที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในการดำรงชีวิตในการทำงาน การแก้ไขปัญหา การเรียนรู้ บ่มเพาะให้เป็นลักษณะนิสัยในการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๒.๔.๒ แนวคิด/ทฤษฎีในเรื่องการเรียนรู้เชิงรุก

พิมพันธ์ เตชะคุปต์และเพียว ยินดีสุข กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้เชิงรุกเป็นแนวการสอนที่สนับสนุนด้วยแนวคิด และทฤษฎีการเรียนรู้ ดังนี้^{๔๕}

๑. ปรัชญาการศึกษาพิพัฒนาการนิยม (Progressivism) มีแนวคิดมาจากนักปรัชญาการศึกษาคนสำคัญ คือ John Dewey ซึ่งมีความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนรู้จากการลงมือทำที่เรียกว่า การเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ (Learning By Doing) ได้รับอิสระในการเริ่มความคิด และลงมือทำตามที่ได้คิด แล้วจึงสร้างเป็นองค์ความรู้ขึ้นมา

๒. ทฤษฎีสรคณนิยม (Constructivism) หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ในกลุ่มปัญญานิยม (Cognitivism) นักจิตวิทยาที่เป็นรากฐานสำคัญของทฤษฎีนี้คือ เพียเจต์ (Piaget) และไวโกทสกี (Vygotsky) มีมุมมองเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าเป็นกระบวนการทางความคิด หรือกระบวนการทางสมอง ซึ่งเกิดขึ้นภายในตัวบุคคลในช่วงของการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นผู้สร้างการเรียนรู้ด้วยตัวเองอย่างกระตือรือร้น (Active Construct Their Knowledge) จากประสบการณ์ส่วนบุคคลที่ได้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัวมากกว่าเป็นผู้รับความรู้ (Passive Receiving Knowledge)

๓. แนวคิดการเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative Learning Approach) เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้กันของผู้เรียนที่มีเป้าหมายในการทำงานเดียวกัน โดยผู้เรียนแบ่งออกเป็นกลุ่มเล็กๆ แบบคละความสามารถ ความสนใจ คละความถนัด โดยทั่วไปมีจำนวน ๔ คน สมาชิกแต่ละคนของกลุ่มต่างทำหน้าที่ของตน เพื่อให้บรรลุผลการเรียนที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและกลุ่มงาน ในการทำงานแบบรวมพลังนี้ เน้นให้เด็กเก่ง หรือมีความสามารถสูงช่วยเหลือเด็กอ่อนหรือเด็กเรียนช้า เพื่อไม่ให้ทั้งคนใดคนหนึ่งไว้ หรือช่วยให้ทุกคนบรรลุผลการเรียนรู้เหมือนกัน

^{๔๕} พิมพันธ์ เตชะคุปต์และเพียว ยินดีสุข, การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘) หน้า ๓๒-๓๔.

คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย สำนักงานราชบัณฑิตย

สภา ได้อธิบายว่า การเรียนรู้เชิงรุก (active learning) หมายถึง^{๔๖} กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีบทบาทในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัวและมีชีวิตชีวา เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมริเริ่มและดำเนินการเรียนรู้อย่างใส่ใจ จดจ่อกับเนื้อหาและเรื่องที่เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดกระบวนการ โดยมี การริเริ่มความคิด สร้างความรู้ มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และแสดงออกไม่ว่าจะเป็นท่าทางหรือวาจา มิใช่เป็นเพียงผู้รับความรู้เท่านั้น ผู้สอนต้อง มีบทบาทในการสร้างความสนใจและสร้างบรรยากาศในการเรียน โดยใช้กลยุทธ์แตกต่างกันไปตามสถานการณ์ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

การเรียนรู้เชิงรุกสามารถทำได้ทั้งในและนอกห้องเรียน รวมทั้งสามารถใช้ได้กับผู้เรียนทุกระดับ ทั้งการเรียนรู้เป็นรายบุคคลและการเรียนรู้แบบกลุ่ม การเรียนรู้เชิงรุกมีได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหาวิชา บุคลิกภาพของผู้สอน ลักษณะของผู้เรียนรวมทั้งสภาพแวดล้อม เช่น การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการคิด การเรียนรู้แบบสืบสอบ การเรียนรู้แบบค้นพบ วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เหล่านี้มีพื้นฐานมาจากแนวคิดสำคัญ คือให้ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทหลักในการเรียนรู้ของตนเอง

การเรียนรู้เชิงรุกเป็นการเรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด ส่วนผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้ พัฒนาความสามารถ เกิดเจตคติที่ดีและมีประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้เชิงรุกช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เข้าใจ จดจำ และประมวลผลข้อมูลที่เรียน และทำให้บทเรียนและกิจกรรมการเรียนการสอนมีความหมาย และน่าสนใจทั้งผู้สอนและผู้เรียน

วัชร เล่าเรียนดี ปรณัฐ กิจรุ่งเรืองและอรพิน ศิริสัมพันธ์ ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบ Active learning^{๔๗} สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ทั้งในและนอกห้องเรียน รวมทั้งสามารถใช้ได้กับผู้เรียนทุกระดับทั้งการเรียนรู้เป็นรายบุคคล การเรียนรู้แบบกลุ่มเล็ก การเรียนรู้แบบกลุ่มใหญ่ การเรียนเชิงรุก มีวิธีการสอนที่หลากหลาย การเลือกใช้วิธีการสอนแบบใดขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหาวิชา บุคลิกของผู้สอน บุคลิกของผู้เรียน รวมทั้งสภาพแวดล้อม การใช้วิธีการสอนแบบการเรียน

^{๔๖} จินดา รัตน์โพธิ์นอก, การเรียนรู้เชิงรุก, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.dailynews.co.th/article/๕๗๘๖๑๙> [๒๗ ก.ย. ๒๕๖๑]

^{๔๗} วัชร เล่าเรียนดี ปรณัฐ กิจรุ่งเรืองและอรพิน ศิริสัมพันธ์, กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ ๒๑, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เพชรเกษมพรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๖๐), หน้า ๖๘.

เชิงรุกทั้งรายวิชา เฉพาะบางหัวข้อ บางรายวิชาใช้วิธีการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุกหลากหลายแบบผสมผสานกัน บางรายวิชาใช้วิธีการสอนแบบเดียวมีความคิดเห็นร่วมกัน KM ได้พบว่าผู้เรียนมีลักษณะที่เด่นของคณะในด้านของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

๑. การจัดการเรียนรู้แบบ Active learning เป็นกิจกรรมการสอนที่ผู้สอนนำมาบูรณาการเป็นที่เหมาะสมกับกิจกรรมที่ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุด เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ (ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง) ด้วยความกระตือรือร้น เช่น ได้คิดเป็นกระบวนการและขั้นตอน และได้มีการค้นคว้าทดลองทำโครงการสัมมนา แก้ปัญหาเองได้ในบางครั้งได้ก็ตาม ฯลฯ และได้ใช้ ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง ผู้สอนทำหน้าที่เตรียมการจัด บรรยากาศการเรียนรู้อย่างดี จัดสื่อสิ่งเร้าเสริมแรงให้คำปรึกษาและสรุปสาระการเรียนรู้ร่วมกัน

๒. ในรายวิชาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติได้เกิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้และลงมือปฏิบัติได้จริง ทำให้เกิดทักษะในการแสวงหาความรู้เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ และผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข

๓. ทำให้ผู้เรียนเป็นคนกล้าคิด กล้าตัดสินใจ แก้ปัญหาเป็น คิดอย่างรอบคอบมีเหตุผล มีวิจรรณญาณในการคิด มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่ข้อมูลในการสร้างงานต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถแสดงความคิดเห็นออกการเป็นผู้นำและผู้ตามออกได้อย่างชัดเจน และมีเหตุผลอันเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน

ธัญวิษ วิเชียรพันธ์ ได้กล่าวว่า เครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ได้กล่าวถึงการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ ว่า^{๔๔} จะต้องทำให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับสาระวิชาแกน และความรู้ความสามารถด้านทักษะ โดยความรู้และทักษะที่สำคัญ ได้แก่

๑. ทักษะด้านสติปัญญา ประกอบด้วย การคิดอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการแก้ปัญหา และการคิดอย่างเป็นระบบ

๒. ทักษะด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ประกอบด้วย การสื่อสารที่ดี ทักษะทางสังคม การทำงานเป็นทีม การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม การจัดการกับความหลากหลาย

๓. ทักษะส่วนบุคคล ประกอบด้วย การบริหารจัดการตนเองการบริหารจัดการเวลา การพัฒนาตนเอง การควบคุมตนเอง การปรับตัว และการบริหารการทำงาน

กล่าวโดยสรุป แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงรุกเป็นแนวคิดที่มีเพื่อช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเหมาะสม การเรียนรู้เชิงรุกสามารถทำได้ทั้งในและนอกห้องเรียน รวมทั้งสามารถใช้ได้กับผู้เรียนทุกระดับ ทั้งการเรียนรู้เป็นรายบุคคลและการเรียนรู้แบบกลุ่ม การเรียนรู้เชิง

---

^{๔๔} ธัญวิษ วิเชียรพันธ์, รายงานโครงการพัฒนาความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ ของเด็กและเยาวชนไทย เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ๒๕๕๖), หน้า ๒๑.

รูกมีได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหาวิชา บุคลิกภาพของผู้สอน ลักษณะของผู้เรียน รวมทั้งสภาพแวดล้อม ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง

๒.๔.๓ ความสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก

พิมพันธ์ เดชะคุปต์และเพยาว์ ยินดีสุข ได้ให้ความสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุกไว้ ดังนี้^{๔๔}

๑. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม ได้แก่ การอ่าน การสืบค้น การอภิปราย การสรุป และการสร้างความรู้ การเขียน และการนำเสนอมากกว่าเป็นผู้ฟังความรู้จากครูเพียงอย่างเดียว

๒. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า ซึ่งมุ่งลดกระบวนการถ่ายทอดสารสนเทศให้กับผู้เรียน

๓. ผู้เรียนได้รับการบ่มเพาะพัฒนาคุณธรรม เจตคติ และคุณค่าที่มีอยู่ในตัวผู้เรียน

๔. ผู้เรียนมีส่วนร่วม นับเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ จัดเป็น Child-Centered

๕. ผู้เรียนเรียนรู้แบบรวมพลัง คือ ทุกคนคิด ทุกคนทำงานเดี่ยว และทุกคนร่วมทำงานกลุ่ม และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่มีความสามารถ หรือมีความถนัดมากกว่าช่วยเหลือผู้เรียนที่มีความสามารถและความถนัดน้อย

๖. ผู้เรียนร่วมกันทำกิจกรรม ทำงานอย่างมีชีวิตชีวาอย่างต้นตัว

การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีความหมายต่อผู้เรียน ที่ผู้เรียนสามารถใช้กระบวนการเรียนรู้ เรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้จะรวดเร็วและมีเทคนิค ต้องอาศัยกระบวนการสอนจากครู และการเรียนเรียนรู้มีลักษณะสำคัญดังนี้ เป็นกระบวนการทางสติปัญญา (กระบวนการคิด) กระบวนการทางสังคมที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์ (กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม แบบร่วมมือ แบบรวมพลัง) เป็นกระบวนการเกี่ยวข้องกับจิตใจ และอารมณ์ เป็นกระบวนการเชิงรุก มิใช่เป็นเพียงเชิงรับอย่างเดียว เป็นกระบวนการที่ทำอย่างต่อเนื่อง และเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ดังผังด้านล่างนี้

การเรียนรู้ประกอบด้วย

๑. กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process)

๒. ผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes)

^{๔๔} พิมพันธ์ เดชะคุปต์และเพยาว์ ยินดีสุข, การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘) หน้า ๓๕ -๓๗.

วิชา เล่าเรียนดี ปรณัฐ กิจรุ่งเรืองและอรพิน ศิริสัมพันธ์ ได้กล่าวว่าองค์ประกอบสำคัญที่สนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ ๒๑ ดังนี้^{๕๐}

๑. การสร้างเจตคติของผู้เรียนและแรงจูงใจในการเรียนรู้ (Leaniner Attitude and Motivation to Learn) เป็นกิจกรรมในการเรียนการสอนที่สำคัญอย่างหนึ่ง ในขณะที่วางแผนการสอน ครูจำเป็นต้องถามและตอบเองเสมอว่า จะสร้างเจตคติที่ดีเกี่ยวกับเนื้อหาที่จะเรียนให้กับผู้เรียนอย่างไร จูงใจอย่างไร ให้ผู้เรียนมองเห็นประโยชน์จากการเรียนรู้ เป็นต้น

๒. การส่งเสริมผู้เรียนให้มีส่วนร่วมและใช้ความคิดในการเรียนรู้ หรือร่วมเรียนรู้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดร่วมกัน เพราะการสร้างนักคิดและนักสร้างมาจากการที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ได้ไตร่ตรองย้อนคิดเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ ผลการใช้ความพยายามของตนเองอยู่เสมอ

๓. การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ เทคโนโลยี คือ เครื่องที่ช่วยส่งเสริมความเข้าใจและการจัดการกับข้อมูลความรู้ต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ ครูจึงควรบูรณาการให้มีการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้เข้าถึงแหล่งข้อมูลต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ผู้เรียนจะต้องพัฒนาสมรรถนะต่าง ๆ เหล่านี้ คือ ๑) การรู้ หรือ ความรู้และความสามารถในการเข้าถึงแหล่งสาระข้อมูลความรู้ต่าง ๆ สามารถประเมินและใช้หรือจัดการกับสาระความรู้เหล่านั้นอย่างฉลาด (Information Literacy : IL) ๒) การรู้หรือความรู้ความสามารถเกี่ยวกับสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ โดยสามารถรู้และเข้าใจว่าข้อมูลต่าง ๆ ที่นำเสนอโดยสื่อต่าง ๆ ถูกสร้างมาอย่างไร และด้วยจุดประสงค์ (Media Literacy, ML) ๓) การรู้ หรือความรู้เกี่ยวกับข้อมูล การสื่อสารสื่อความหมาย แลเทคโนโลยี (Information, Communication and Technology : ICT) โดยสามารถเลือกและใช้เครื่องมือหรือเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการสร้างงานได้อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์

การเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ปัจจุบันไม่ใช่ปัญหาสำคัญแต่การที่แสวงหาข้อมูลที่ถูกต้องได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมีความสำคัญมากกว่า นั่นคือ ผู้เรียนจะเรียนรู้และพัฒนาทักษะการคิดในการเรียนรู้และใช้ข้อมูลอย่างสร้างสรรค์โดยครูจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการสืบเสาะ เช่น ใช้กลยุทธ์ ๕As คือ การถามคำถามหรือใช้คำถาม (Ask) การตอบคำถามโดยใช้ข้อมูลจากการสืบเสาะ (Answer) การใช้ข้อมูลโดยการวิเคราะห์และสังสรรค์ (Analysis) การนำข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ไปใช้ (Apply) การประเมินพูด (Assess) ของการใช้เทคโนโลยี กระบวนการสืบเสาะและการเรียนรู้กระบวนการคิดในการเรียนรู้

---

^{๕๐} วิชา เล่าเรียนดี ปรณัฐ กิจรุ่งเรืองและอรพิน ศิริสัมพันธ์, กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ ๒๑, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เพชรเกษมพรีนติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๖๐), หน้า ๒๐-๒๒.

๔. ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ (Life and Career Skills) เป็นทักษะที่สำคัญที่ต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนมากที่สุดอีกด้านหนึ่ง ในปัจจุบันและเพื่ออนาคตผลจากการศึกษาวิจัยได้ข้อสรุปว่าเพื่อการเข้าสู่อาชีพในแต่ละอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้เรียนต้องมีทั้งความรู้ และความสามารถในการใช้ทักษะต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต และการปฏิบัติงานในอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพจากการจัดลำดับทักษะสำคัญมากที่สุด ทักษะที่ผู้ที่จะเข้าสู่อาชีพแต่ละอาชีพต้องมี คือ ๑) จริยธรรม ในวิชาชีพและการปฏิบัติงาน ๒) ทักษะในทางสื่อสารทั้งการพูดและการเขียน ๓) ความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม (Team Work) ๔) การคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ปัญหา และทักษะที่ ๕ ที่สำคัญมากเช่นกัน คือ ๕) ทักษะการอ่านอย่างเข้าใจ (Reading Comprehension) สารความรู้หรือเนื้อหา (Content Area) คือ พื้นฐานของการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ ในเวลาเดียวกัน ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีมีคุณภาพก็ต้องอาศัยทักษะต่าง ๆ มาประกอบด้วย โลกในศตวรรษที่ ๒๑ ผู้เรียนจะต้องสามารถสร้างความรู้ใหม่ ใช้ความรู้ใหม่ได้หลากหลาย สามารถปรับเปลี่ยนดัดแปลงได้อย่างสร้างสรรค์ในโลกของการเปลี่ยนแปลงนี้

นอกจากการเรียนรู้ในสาระความรู้ และใช้ทักษะต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ผู้เรียนจะต้องพัฒนาทักษะส่วนบุคคล (Personal Skills) ที่เกี่ยวข้องกับการกำกับควบคุมตนเอง และการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ (Collaboration) เป็นบุคคลที่ทำงานมีคุณภาพ ทักษะการพัฒนาตนเอง เช่น ๑) การมีความยืดหยุ่น ปรับตัวได้ง่าย ๒) มีความคิดริเริ่ม และกำกับควบคุมตัวเองได้ (Self-direct Learning) ๓) มีความคิดสร้างสรรค์และรู้รับผิดชอบตนเอง ต่อสังคม ต่อส่วนรวมและ ๔) มีภาวะผู้นำและรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ในกลุ่ม ถึงแม้ว่าทักษะเหล่านี้สอนและฝึกให้เกิดขึ้นได้ไม่มากนัก แต่การที่ให้โอกาสผู้เรียน ฝึกปฏิบัติและเห็นตัวอย่าง แบบอย่างที่ดี ให้ได้โอกาสสร้างความเข้าใจและไตร่ตรองสะท้อนคิด (Reflection Thinking) เกี่ยวกับทักษะเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ จะต้องผสมผสานทุกองค์ประกอบเข้าด้วยกัน คือ สารความรู้ในวิชาแกน (Content Knowledge) ทักษะเฉพาะต่าง ๆ ความเชี่ยวชาญ และการรอบรู้ทั้งการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ โดยสามารถนำสิ่งที่รู้ไปปฏิบัติในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ความรู้ความสามารถด้านการอ่าน (Reading) การเขียน (Writing) และการคำนวณ (Arithmetic) หรือ Three Rs ยังคงมีความสำคัญและเป็นพื้นฐานของความสำเร็จในการเรียนและชีวิต นอกจากนั้นการรอบรู้และความชำนาญในอีก ๔ ด้าน คือ ๑) การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ๒) การคิดอย่างมีวิจารณญาณและคิดแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ๓) การสื่อสาร สื่อความหมาย (Communication) และ ๔) การร่วมมือกัน (Collaboration) ที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง รวมทั้งการรู้ (Literacy) ด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ

การแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และการมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและสังคมเป็นอีกมิติหนึ่งที่สำคัญในศตวรรษที่ ๒๑

กล่าวโดยสรุป การเรียนรู้เชิงรุกมีความสำคัญต่อผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การสร้างเจตคติของผู้เรียนและแรงจูงใจในการเรียนรู้ การส่งเสริมผู้เรียนให้มีส่วนร่วมและใช้ความคิดในการเรียนรู้ หรือร่วมเรียนรู้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดร่วมกัน การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ เทคโนโลยี คือ เครื่องที่ช่วยส่งเสริมความเข้าใจและการจัดการกับข้อมูลความรู้ต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ (Life and Career Skills) เป็นทักษะที่สำคัญที่ต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนมากที่สุดอีกด้านหนึ่ง ในปัจจุบันและเพื่ออนาคตผลจากการศึกษาวิจัยได้ข้อสรุปว่าเพื่อการเข้าสู่อาชีพในแต่ละอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๒.๔.๔ องค์ประกอบของการเรียนรู้เชิงรุก

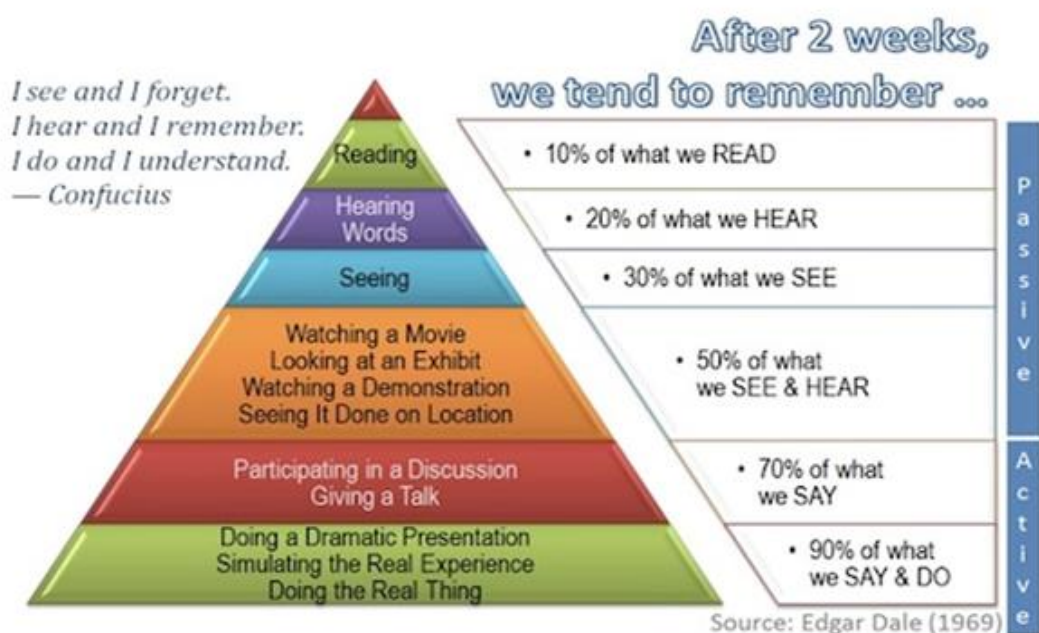
พิมพันธ์ เดชะคุปต์และเพียว ยินดีสุข กล่าวไว้ว่า^{๕๑} การเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Active Learning) ทำให้ผู้เรียนสามารถรักษาผลการเรียนรู้ให้อยู่คงทนได้มาก และนานกว่ากระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียน เป็นฝ่ายรับความรู้ (Passive Learning) เพราะกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning สอดคล้องกับการทำงานของสมองที่เกี่ยวข้องกับความจำ โดยสามารถเก็บและจำสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้สอน สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ที่ได้ผ่านการปฏิบัติจริง จะสามารถเก็บความจำ ในระบบความจำระยะยาว (Long Term Memory) ทำให้ผลการเรียนรู้ ยังคงอยู่ได้ในปริมาณที่มากกว่า ระยะยาวกว่า ซึ่งอธิบายได้ ดังรูป

---

^{๕๑} พิมพันธ์ เดชะคุปต์และเพียว ยินดีสุข, การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘) หน้า ๖๕-๖๖.

The Cone of Learning

sparkinsight.com

(แผนภาพที่ ๒.๑ กระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning)

จากรูปจะเห็นได้ว่า กรวยแห่งการเรียนรู้นี้ได้แบ่งเป็น ๒ กระบวนการ คือ

๑. กระบวนการเรียนรู้แบบตั้งรับ (Passive Learning)

๑.๑ การเรียนรู้โดยการอ่าน ท่องจำ ผู้เรียนจะจำได้ในสิ่งที่เรียนเพียง ๒๐%

๑.๒ การเรียนรู้โดยการฟังบรรยายเพียงอย่างเดียวโดยที่ผู้เรียนไม่มีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมอื่นในขณะที่ครูสอน เมื่อเวลาผ่านไปผู้เรียนจะจำได้เพียง ๒๐% หากในการเรียนการสอนผู้เรียนมีโอกาสได้เห็นภาพประกอบด้วยก็จะทำให้ผลการเรียนรู้คงอยู่ได้เพิ่มขึ้นเป็น ๓๐%

๑.๓ การเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนเพิ่มขึ้น เช่น การให้ดูภาพยนตร์ การสาธิต จัดนิทรรศการให้ผู้เรียนได้ดู รวมทั้งการนำผู้เรียนไปทัศนศึกษาหรือดูงาน ก็ทำให้ผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้น เป็น ๕๐%

๒. กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

๒.๑ ผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์จนเกิดความรู้ ความเข้าใจ นำไปประยุกต์ใช้ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า หรือ สร้างสรรค์สิ่งต่างๆ และพัฒนาตนเองเต็มความสามารถ รวมถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ได้รับอภิปราย ให้ฝึกทักษะการสื่อสาร ทำให้ผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้นเป็น ๗๐%

๒.๒ การนำเสนอผลงานทางการเรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง ทั้งมีการฝึกปฏิบัติในสภาพจริง มีการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ต่างๆ จะทำให้ผลการเรียนรู้เกิดขึ้นถึง ๙๐%

วิชา เล่าเรียนดี ประณัฐ กิจรุ่งเรืองและอรพิน ศิริสัมพันธ์ ได้กล่าวไว้ว่า^{๕๒} องค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุกซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นต้นขี้นี้วัดการจัดการเรียนรู้ของครูในห้องเรียนเชิงรุก หรือชั่วโมงเรียนเชิงรุกมีอยู่ ๓ ประการ คือ

๑. ปัจจัยพื้นฐาน (Basic Element) ประกอบด้วย การแสดงออกของผู้เรียนทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการไตร่ตรองสะท้อนคิด (Reflecting)

๒. ยุทธวิธีการเรียนการสอน (Learning Strategies) ซึ่งครอบคลุมถึงรูปแบบ วิธีสอน และเทคนิคที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่เน้นการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

๓. ทรัพยากรการสอน (Teaching Resources) ซึ่งเป็นสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ อาทิ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ทั้งสถานที่และบุคคล รวมถึงบรรยากาศสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ด้วย

สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี ประทีป จินนี และชุลีกร ยิ้มสุด ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนรู้เชิงรุกว่า มีขั้นตอนการเรียนรู้เชิงรุกหลังจากการปรับปรุงความเหมาะสมของรูปแบบ มี ๗ ขั้นตอน ดังนี้^{๕๓}

๑. วิเคราะห์เนื้อหารายวิชา กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ รายคาบ

๒. แจ้งวัตถุประสงค์และข้อตกลงให้นักศึกษาทราบก่อนเรียนเพื่อให้นักศึกษาให้ความร่วมมือในกิจกรรม

๓. กระตุ้นให้นักถึงความรู้เดิม

๔. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยบริหารเวลาในการจัดการเรียนรู้ออกเป็น ๒ ช่วง คือ ช่วงแรก จัดกิจกรรมในลักษณะการฟัง/ให้อ่านเอง/ดูสื่อภาพเสียง/ดูการสาธิต (ใช้เวลา ๑๐ นาที) ช่วงที่สอง จัดกิจกรรมเรียนรู้ให้ทำงานกลุ่มและร่วมอภิปราย/ลงมือปฏิบัติจริง/นำเสนอหน้าชั้นหรือสอนคนอื่น/ศึกษาค้นคว้าพัฒนาได้เองโดยการทําวิจัยหรือโครงการ (ใช้เวลา ๔๐ นาที)

๕. ให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อเป็นการเสริมแรงให้นักศึกษา

๖. สรุปเนื้อหาท้ายคาบ

๗. ประเมินผลการเรียนรู้ โดยอาจารย์ผู้สอนประเมินและผู้เรียนประเมินตนเอง

---

^{๕๒} วิชา เล่าเรียนดี ประณัฐ กิจรุ่งเรืองและอรพิน ศิริสัมพันธ์, กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ ๒๑, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เพชรเกษมพรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๖๐), หน้า ๖๖.

^{๕๓} สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี ประทีป จินนี และชุลีกร ยิ้มสุด, “รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้”,วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (ม.ค.-มิ.ย. ๒๕๖๐): ๑๕๖.

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบของการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการที่ครูผู้สอนนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะในการเรียน ทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม ทักษะการคิด ทักษะการแก้ไขปัญหา ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนด้วยตนเอง

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ สารหน้าทีพลเมือง เรือง ชุมชนของเรา โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เอกสารงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

วรรณชร ไชยเดช ก้องกาญจน์ วชิรพจน์และ ศศิธร สุวรรณเทพ ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง การพัฒนาด้านความรู้ ด้านทักษะและด้านทัศนคติผ่านการเรียนการสอนเชิงรุก งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะ (Skills) และด้านทัศนคติ (Attitude) ผ่านการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning)^{๔๔} ของนักศึกษาในรายวิชา GEN ๓๕๑ การบริหารจัดการยุคใหม่และภาวะผู้นำภาคการศึกษาที่ ๑/๒๕๕๘ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) โดยใช้แบบประเมินตนเองตาม Rubrics เป็นเครื่องมือในการเปรียบเทียบระดับความรู้ ทักษะ และทัศนคติของนักศึกษา ก่อนและหลังเรียนวิชาดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนมีระดับความรู้ ทักษะ และทัศนคติเพิ่มขึ้นหลังจากเรียนในรายวิชา GEN ๓๕๑ โดยก่อนเรียนผู้เรียนมีระดับความรู้ อยู่ในระดับที่ ๒ ($\bar{X} = ๒.๖๐$) ส่วนหลังเรียนมีระดับความรู้เพิ่มขึ้นอยู่ ๑๖๐ ในระดับที่ ๔ ($\bar{X} = ๔.๘๐$) ส่วนด้านทักษะ ก่อนเรียนมีทักษะอยู่ในระดับที่ ๒ ($\bar{X} = ๒.๔๐$) ส่วนหลังเรียนมีระดับความรู้เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับที่ ๔ ($\bar{X} = ๔.๘๐$) และด้านทัศนคติก่อนเรียนมีทัศนคติอยู่ในระดับที่ ๒ ($\bar{X} = ๒.๓๖$) ส่วนหลังเรียนมีระดับทัศนคติเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับที่ ๓ ($\bar{X} = ๓.๖๐$) นอกจากนี้ ผลการศึกษาด้านความรู้ พบว่าหลังเรียนผู้เรียนร้อยละ ๘๖.๖ ได้รับความรู้เพิ่มขึ้นทั้ง ๓ ด้าน ตามผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ที่รายวิชากำหนดไว้ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายในชีวิต คุณลักษณะผู้นำที่ดี และการบริหารคนและองค์กร ด้านทักษะ (Skills) พบว่าหลังเรียนผู้เรียนร้อยละ ๗๓.๐ เกิดพัฒนาด้านทักษะครบทั้ง ๖ ด้าน ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายในชีวิต การสื่อสาร การตัดสินใจของผู้นำการทำงานเป็นทีม (การนำและการตาม) การวางแผนกลยุทธ์

^{๔๔} วรรณชร ไชยเดช ก้องกาญจน์ วชิรพจน์และ ศศิธร สุวรรณเทพ, “การพัฒนาความรู้ ด้านทักษะและด้านทัศนคติผ่านการเรียนการสอนเชิงรุก” วารสารสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑ (ม.ค.-ธ.ค. ๒๕๕๘): ๑๕๙.

และการบริหารโครงการ ส่วนด้านทัศนคติ พบว่าหลังเรียนผู้เรียนร้อยละ ๗๐ เกิดการพัฒนาด้านทัศนคติทั้ง ๒ ด้าน ได้แก่ ด้านความฉลาดทางอารมณ์ และความกระตือรือร้น

สุวรรณ อินทร์น้อย ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนรายวิชาจิตวิทยาการศึกษา เรื่อง การเรียนรู้ด้วยเทคนิคการสอนเชิงรุก พบว่า^{๕๕} เทคนิคการสอนเชิงรุกที่นำวิธีการสอนแบบห้องเรียนกลับทางมาใช้โดยให้นักศึกษาได้ศึกษาจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ แล้วนำความรู้มาเล่นเกมแข่งขันตอบคำถามกันภายในชั้นเรียน เป็นการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้จากเดิมที่ผู้สอนเป็นผู้ให้ความรู้ในชั้นเรียนแล้วให้ทำแบบฝึกหัดหลังเรียน (ที่บ้าน) มาเป็นการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (ที่บ้าน) และการนำความรู้มาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในกลุ่มเพื่อช่วยกันแข่งขันตอบคำถามชิงรางวัลในชั้นเรียน สามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของนักศึกษาให้เกิดความกระตือรือร้น สนใจ ใส่ใจที่จะศึกษาเนื้อหาด้วยตนเอง เพื่อที่จะนำความรู้ที่นำกลับมามีส่วนร่วมในการตอบคำถามในชั้นเรียนได้เป็นอย่างดี

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า คะแนนการสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และนักศึกษามีคะแนนพัฒนาการสูงขึ้นในระดับปานกลางเฉลี่ยร้อยละ ๓๐.๙๑

พระสุริยา สุริโย (คงคาไหว) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรม โดยใช้หลักสูตรพุทธธรรมของวัดธาตุน้อย อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า^{๕๖} ๑) ผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรมโดยใช้หลักสูตรพุทธธรรมของวัดธาตุน้อย อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ การฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรมโดยใช้หลักสูตรพุทธธรรมของวัดธาตุน้อย อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม หลังการฝึกอบรม มีคะแนนผลสัมฤทธิ์เพิ่มขึ้น เฉลี่ยร้อยละ ๒๒.๘๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านพัฒนากาย มีคะแนนผลสัมฤทธิ์เพิ่มขึ้น เฉลี่ยร้อยละ ๒๔.๑๔ ด้านพัฒนาศีล มีคะแนนผลสัมฤทธิ์เพิ่มขึ้น เฉลี่ยร้อยละ ๒๐.๙๕ ด้านพัฒนาจิต มีคะแนนผลสัมฤทธิ์เพิ่มขึ้น เฉลี่ยร้อยละ ๒๓.๕๓ และด้านพัฒนาปัญญา มีคะแนนผลสัมฤทธิ์เพิ่มขึ้น เฉลี่ยร้อยละ ๒๒.๕๙ ๒) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรมโดยใช้หลักสูตรพุทธธรรมของวัดธาตุน้อย อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม พบว่า

^{๕๕} สุวรรณ อินทร์น้อย, การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนรายวิชาจิตวิทยาการศึกษา เรื่อง การเรียนรู้ ด้วยเทคนิคการสอนเชิงรุก, วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๒ (พ.ค.- ส.ค. ๒๕๖๐): ๕๕.

^{๕๖} พระสุริยา สุริโย (คงคาไหว), “การศึกษาผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรมโดยใช้หลักสูตรพุทธธรรมของวัดธาตุน้อย อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗) หน้า บทคัดย่อ.

ผลสัมฤทธิ์ หลังจากฝึกอบรม สูงกว่า ก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ที่ค่า t เท่ากับ ๓๗.๓๗๘ เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านพัฒนากาย ผลสัมฤทธิ์ หลังจากฝึกอบรม สูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ที่ค่า t-test เท่ากับ ๒๔.๔๓๙ ด้าน พัฒนาศีล ผลสัมฤทธิ์ หลังจากฝึกอบรม สูงกว่า ก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ที่ค่า t-test เท่ากับ ๒๒.๔๖๙ ด้านพัฒนาจิต ผลสัมฤทธิ์ หลังจากฝึกอบรม สูงกว่า ก่อนฝึกอบรมอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ที่ค่า t-test เท่ากับ ๒๖.๘๔๗ และด้านพัฒนาปัญญา ผลสัมฤทธิ์ หลังจากฝึกอบรม สูงกว่า ก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ที่ค่า t-test เท่ากับ ๒๕.๐๗๔ ๓) ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรมโดยใช้หลักสูตรพุทธ ธรรมของวัดธาตุน้อย อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเยาวชน ค่ายคุณธรรมโดยใช้หลักสูตรพุทธธรรมของวัดธาตุน้อย อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช มี ความพึงพอใจในการเข้าอบรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๗$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความพึงพอใจด้านการบริหารจัดการ มากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๒๓$) รองลงมาคือ ด้านหลักสูตร ($\bar{X} = ๔.๒๓$) ด้านความประทับใจและสำนึกที่ ได้รับจากกิจกรรม ($\bar{X} = ๔.๒๑$) ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้ารับการฝึกอบรม ($\bar{X} = ๔.๑๗$) และด้านการฝึกอบรม ($\bar{X} = ๔.๐๒$) ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้เข้ารับการ ฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรมโดยใช้หลักสูตรพุทธธรรมของวัดธาตุน้อย อำเภอช้างกลาง จังหวัด นครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศและอายุ พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรมโดยใช้ หลักสูตรพุทธธรรมของวัดธาตุน้อย อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเพศ และอายุต่างกัน มีความพึงพอใจในการเข้าอบรม ในทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ๔) แนวทางส่งเสริมการเข้ารับการอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรมโดยใช้หลักสูตรพุทธธรรมของวัดธาตุน้อย อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้เข้ารับการอบรม เห็นว่า ด้านการบริหารจัดการ ส่วน ใหญ่เสนอว่า ควรมีการปรับตารางเวลาให้มีเวลาในการทำกิจกรรมมากขึ้น รองลงมาเห็นว่าควรจัดกั กกรรมที่ให้ผู้เข้าอบรมได้มีส่วนร่วมมากกว่านี้ ในด้านการฝึกอบรม เห็นว่า เวลาในการฝึกอบรมน้อยไป กิจกรรมเยอะไปจนไม่มีเวลาพัก และควรเพิ่มเวลาในการเข้าฐานต่างๆ ในด้านหลักสูตร ส่วนใหญ่เห็น ว่า กิจกรรมหลักสูตรมากเกินไป และควรมีเวลาในการอบรม ๕ วัน ๔ คืน ด้านความประทับใจ ส่วน ใหญ่มีความประทับใจในการอบรมมาก รองลงมา ได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจากการฝึกอบรม และ ด้าน ประโยชน์ที่ได้รับ ส่วนใหญ่เห็นว่า สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ รองลงมาทำให้มีสติ ไม่ ประมาท

สุดารัตน์ เกียรติจรุงพันธ์ จากการศึกษาโมทัศน์และผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ที่ได้รับการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ความหลากหลายทางชีวภาพ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้^{๕๗}

๑. มโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ความหลากหลายทางชีวภาพ ของนักเรียนหลังได้รับการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทั้งนี้เนื่องมาจากการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และเน้นการปฏิบัติโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน จากที่ครูผู้สอนเป็นผู้บรรยายหน้าชั้นเรียน นักเรียนเป็นฝ่ายรับความรู้ (Passive) เปลี่ยนให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ (Active) แล้วเกิดการสร้างองค์ความรู้ (Construct) ขึ้นด้วยตนเองโดยครูผู้สอนเป็นฝ่ายช่วยเหลืออำนวยความสะดวก และสรุปมโนทัศน์ในช่วงท้ายซึ่ง Bonwell and Eison กล่าวไว้ว่า นักเรียนไม่เพียงแต่จะต้องฟังมากขึ้นแต่พวกเขายังต้อง อ่าน เขียน ปฏิบัติหรือ และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง จะทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาระบวนการคิดขั้นสูง (Higher order thinking) นักเรียนสามารถบูรณาการเชื่อมโยงความรู้ และนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพได้สอดคล้องกับคำกล่าวของทฤษฎีวัฏจักร สัทิน ที่สรุปว่ากระบวนการเรียนรู้เชิงรุกทำให้นักเรียนสามารถรักษาผลการเรียนรู้ให้คงทนได้มากและนานกว่ากระบวนการเรียนรู้เชิงรับ เพราะกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกสอดคล้องกับธรรมชาติการทำงานของสมองที่เกี่ยวข้องกับความจำโดยจะจำในสิ่งที่เรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้สอน และสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่ได้ผ่านการปฏิบัติจริง สามารถเก็บความจำไว้ในระบบความจำระยะยาว (Long Term Memory)

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้น มีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ๔ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) ขั้นกระตุ้นความสนใจ ๒) ขั้นลงมือปฏิบัติ ๓) ขั้นสะท้อนความคิด และ ๔) ขั้นประเมินผล พบว่า ในขั้นลงมือปฏิบัตินั้นเป็นการฝึกให้นักเรียนได้เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ เพื่อเกิดการสร้างองค์ความรู้ขึ้นด้วยตนเอง เป็นขั้นที่นักเรียนเริ่มเกิดการปรับมโนทัศน์ขึ้นในสมอง และสามารถนำความรู้ไปสะท้อนความคิดในขั้นต่อไปได้สอดคล้องข้อสรุปของชนาธิป พรกุล ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นในขณะที่ได้รับประสบการณ์จากสถานการณ์ต่าง ๆ และเชื่อว่านักเรียนจะเข้าใจอย่างถ่องแท้เมื่อเขาได้รู้จักสิ่งนั้นด้วยตนเองอย่างกระตือรือร้น และต้องจัดการกับข้อมูลใหม่ด้วยความรู้ที่มีอยู่ ถ้าข้อมูลใหม่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความรู้เดิมจะเกิดความขัดแย้งขึ้นและต้องหาทางแก้ไขอีกทั้งในขั้นสะท้อนความคิดนั้น เป็นขั้นที่ผู้วิจัยสามารถสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนได้นักเรียนสามารถสะท้อนความรู้และมีมโนทัศน์ที่ถูกต้อง ในเนื้อหาหรือไม่

^{๕๗} สุดารัตน์ เกียรติจรุงพันธ์, “การศึกษามโนทัศน์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ วิชาชีววิทยาเพิ่มเติม เรื่อง ความหลากหลายทางชีวภาพที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก”, วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๘) หน้า บทคัดย่อ.

หากนักเรียนยังมีโน้ตที่คลาดเคลื่อนอยู่ สมาชิกภายในห้องและผู้วิจัยจะร่วมกันอภิปรายและหาข้อสรุปเพื่อปรับโน้ตนี้ให้ถูกต้องอีกครั้งหนึ่งเป็นการเน้นย้ำให้นักเรียนเข้าใจว่ากิจกรรมการลงมือปฏิบัตินั้นสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาอย่างไร โดยในขั้นสุดท้าย คือ ขั้นประเมินผลเป็นขั้นที่ประเมินว่านักเรียนมีโน้ตที่ถูกต้องเพียงใด จากการให้นักเรียนได้ทำแบบทดสอบย่อยท้ายแผนและเขียนแบบบันทึกการเรียนรู้ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของนักเรียนว่ารู้สึกและได้รับความรู้จากเรื่องที่เรียนมากเพียงใด การฝึกเขียนในลักษณะนี้ จะทำให้นักเรียนรับรู้ถึงพฤติกรรมกรเรียนของตนเอง และสามารถนำความรู้ ความคิดไปปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองต่อไป ซึ่งเป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งผลส่วนใหญ่ นักเรียนแสดงความคิดเห็นที่ดีและพึงพอใจต่อการเรียนรู้เชิงรุก ถึงแม้ว่าในช่วงแรกจะยังไม่คุ้นเคยมากนัก จากการศึกษาค้นคว้าพบว่าผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wahyudi and Treagust ที่วิจัยเกี่ยวกับการศึกษาผลของโน้ตสำหรับการเรียนวิชาเคมี เรื่อง ทฤษฎีอะตอมโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก และเน้นการเขียนเชิงรุก ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับมอบหมายงานให้เขียนเป็นกลุ่ม มีคะแนนเฉลี่ยโน้ตสำหรับการเรียนวิชาเคมีสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับมอบหมายงานให้เขียนเพียงคนเดียว เนื่องจากการเรียนรู้เชิงรุกนั้นมีการจัดกิจกรรมได้หลายรูปแบบ ส่วนใหญ่จะเน้นการทำกิจกรรมกลุ่มเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) นอกจากนี้ยังม้งานวิจัยของ Orhan and Ruhan ที่ศึกษาถึงมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์โดยใช้การ จัดการเรียนรู้เชิงรุกผสมผสานกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยโน้ตทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้ส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และผลของการปฏิบัติของตนเองนำเสนอต่อกลุ่มใหญ่มีการร่วมมือกันวางแผน และสามารถลงมือปฏิบัติอย่างถูกต้อง การสอนชีววิทยา เรื่อง ความหลากหลายทางชีวภาพโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก ทำให้มโนทัศน์ที่ยังไม่สมบูรณ์ของนักเรียนได้รับการปรับให้ชัดเจนและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น นักเรียนมีความเข้าใจที่ซับซ้อนมากกว่าเดิม เพราะการจัดกิจกรรมเชิงรุกที่เน้นการลงมือปฏิบัติทำให้นักเรียนได้รู้จักเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิมที่มีอยู่ และงานวิจัยของ Bakir ที่ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ในรายวิชาวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงรุก ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่ดีและมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้เชิงรุกในวิชาวิทยาศาสตร์ซึ่งการ จัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้นทำให้สามารถเข้าใจในเนื้อหาได้ง่ายขึ้น โดยกิจกรรมที่นักเรียนส่วนใหญ่พึงพอใจมากที่สุด คือ กิจกรรมแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) ซึ่งจากแผนการเรียนรู้เชิงรุกของงานวิจัยนี้ในแผนที่ ๔ เรื่อง กำเนิดของสิ่งมีชีวิต ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้มีการจัดเตรียมอุปกรณ์ และวางแผนกิจกรรมให้สอดคล้องกับเนื้อหา พบว่า

นักเรียนส่วนใหญ่มีการแบ่งกลุ่มวางแผนและจัดบทบาท นักเรียนมีความ สนุกสนานและกระตือรือร้น ในการเรียนมาก นักเรียนมีความคิดเห็นที่ดีและมีผลการทดสอบย่อยท้ายแผนอยู่ในเกณฑ์ดี การแสดง บทบาทสมมติไม่เพียงแต่กระตุ้นตัวนักเรียนเพียงอย่างเดียว แต่ยังกระตุ้นให้เกิดการร่วมมือกัน (Cooperation) ของนักเรียนเพื่อให้เกิดความสำเร็จของกลุ่มและทำให้เกิดผลอันเป็นที่น่าพอใจ การ เรียนรู้เชิงรุกในวิธีนี้จะช่วยให้นักเรียนที่มีความแตกต่างกันมีการปรับตัวเข้าหากันสนิทสนมกันมากขึ้น คนเก่งหรือผู้นำกลุ่มได้มีการช่วยเหลือและมอบหมายหน้าที่ เพื่อให้คนที่อ่อนกว่าได้มีบทบาทและ มองเห็นคุณค่าของตนเอง

๒. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง ความหลากหลายทางชีวภาพของนักเรียน หลังได้รับการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่นักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในห้องเรียนที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติจริง การเรียนรู้เชิง รุกส่งเสริมให้ นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างกระตือรือร้นในกิจกรรม มีการจัดกลุ่มให้นักเรียน ช่วยเหลือและแบ่งหน้าที่กันทำงาน สอดคล้องกับคำกล่าวของ Johnson and Johnson ที่ว่า การ ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างทั่วถึงควรจะจัดกลุ่มประมาณ ๓-๕ คน ในการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกมีเทคนิคที่หลากหลาย เช่น การเล่นเกม การแสดงบทบาทสมมติ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกลุ่ม และยังมีการนำเสนอความรู้ต่อเพื่อนร่วมชั้น ซึ่งไม่เพียงแต่จะได้รับความรู้นักเรียนยังได้มี ปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในห้องเรียนและครูอีกด้วย และการที่นักเรียนมีมีโนทัศน์ที่ถูกต้องย่อมส่งผลถึง การมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นตามมา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ของวทญ วุฒิวรรณ เกี่ยวกับการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โดยการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกผลการวิจัยปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนหลังเรียนโดยการจัดการ เรียนการสอนเชิงรุกสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วนผลการวิจัยของ Savec and Devetak ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงรุกในเนื้อหาวิชาเคมี เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ของประเทศสโลวาเนีย โดยเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ได้รับการเรียนรู้เชิงรุกมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบรรยายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ โดยเฉพาะในด้านพุทธิพิสัยและด้านทักษะ พิสัย แต่นักเรียนจะต้องใช้เวลาในการปรับตัวในการเรียนรู้ มากกว่าแบบบรรยาย พร้อมทั้งครูจะต้องมีความชำนาญในการสอนอีกด้วย

ทัศนธนิต ทองแดง และอัฐพร ชาญชญาณนท์ บันทึกประสบการณ์กับการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยกิจกรรมการสัมภาษณ์ชาวจีนในรายวิชาภาษาจีนขั้นต้น^{๔๔}

ผลของการเรียนรู้เชิงรุกด้วยกิจกรรมสัมภาษณ์ชาวจีนพบว่า สามารถเสริมสร้างการเรียนรู้ของนักศึกษาด้วยการลงมือปฏิบัติจริงในสถานการณ์จริงได้เป็นอย่างดี และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของกิจกรรมนี้ แม้จะปรากฏปัญหาในบางทักษะการสื่อสารภาษาจีน โดยเฉพาะทักษะการออกเสียง ผู้เขียนมองว่าการเรียนรู้เชิงรุกไม่ว่าจะด้วยกิจกรรมใด ๆ ล้วนเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ต่อการเรียนการสอนทั้งสิ้น แต่อย่างไรก็ตามเรายังคงไม่สามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ทั้งรายวิชา แม้ในรายวิชาปฏิบัติการอย่างวิชาภาษาจีนขั้นต้นก็ตาม เพราะธรรมชาติและพื้นฐานของผู้เรียนระดับมหาวิทยาลัยของไทยแตกต่างจากผู้เรียนชาติตะวันตก ผู้เรียนระดับมหาวิทยาลัยของไทยมีพื้นฐานจากโรงเรียนมัธยมที่หลากหลายบางโรงเรียนก็สามารถจัดการเรียนการสอนเชิงรุกและสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ แต่บางโรงเรียนก็ทำได้เพียงแค่บางส่วนทำให้พวกเขาตอบสนองต่อการเรียนรู้เชิงรุกไม่เท่ากัน รวมทั้งปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาการเข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้ในอินเทอร์เน็ตที่ผู้เรียนยังไม่สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกทุกคน ปัญหาเวลาเรียนไม่พอของนักศึกษาเพราะการลงทะเบียนเรียนรายวิชาการบ้านเยอะและวันหยุดราชการที่เพิ่มขึ้น จากการเปิดปิดตามมหาวิทยาลัยอาเซียน โดยเฉพาะใน ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีวันหยุดทางศาสนาและวัฒนธรรมที่เพิ่มขึ้นมาอีก หรือความคุ้นชินในการเรียนแบบฟังบรรยายของนักศึกษาตลอดจนเนื้อหาบทเรียนบางอย่างเป็นสิ่งใหม่มายากเกินแก่นักเรียนจะทำความเข้าใจเอง เป็นต้น ทั้งหมดนี้ทำให้นักศึกษายังต้องพึ่งพิงการป้อนเนื้อหาความรู้จากผู้สอนอยู่บางส่วน ดังนั้นผู้สอนจำเป็นต้องปรับใช้การเรียนรู้เชิงรุกให้เหมาะสมกับสภาพจริงของตนเอง และหากผู้สอนรายวิชาของนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้สอนกลุ่มแรกที่จะเชิญนักศึกษา ผู้สอนจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมให้นักศึกษามีทักษะในการเรียนรู้ที่สำคัญในระดับมหาวิทยาลัย คือทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองไปพร้อมกัน

จัดปัญหาเวลาเรียนไม่พอทั้งในและนอกห้องเรียนของนักศึกษาผู้เขียนขอเสนอว่า การออกแบบกิจกรรมเสริมบทเรียนควรเป็นกิจกรรมในลักษณะบูรณาการหลายๆ ทักษะ หรือเป็นกิจกรรมที่สามารถวัดผลหลายๆ องค์ความรู้ เพราะจะได้ลดปัญหาความซ้ำซ้อนของกิจกรรมและลดปัญหาการสั่งการบ้านหรือการทดสอบที่มากเกินไปสำหรับผู้เรียน ในขณะเดียวกันผู้สอนก็ควรมีการสอนเชิงรุกเช่นกัน กล่าวคือ ไม่ควรมุ่งแต่การป้อนเนื้อหาความรู้และการวัดผลความรู้เป็นหลัก แต่ควรทำงานใน

^{๔๔} ทัศนธนิต ทองแดง และอัฐพร ชาญชญาณนท์, บันทึกประสบการณ์กับการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยกิจกรรมการสัมภาษณ์ชาวจีนในรายวิชาภาษาจีนขั้นต้น, วารสารหาดใหญ่วิชาการ, ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๒ (ก.ค.- ธ.ค. ๒๕๖๐): ๒๒๑ – ๒๒๒.

ด้านการพัฒนาผู้เรียนด้วยผู้สอนควรนำผลที่ได้จากการทดสอบวัดความรู้และการสังเกตจุดแข็งและจุดอ่อนของผู้เรียนเป็นรายบุคคล จากผลการทำกิจกรรมต่างๆ นำมาออกแบบวิธีการพัฒนาจุดอ่อนเหล่านั้น เพื่อตักตักคุณภาพของผู้เรียนออกมาใช้ให้ได้มากที่สุด แต่หากผู้สอนพิจารณาแล้วว่าผู้เรียนคนนั้นไม่มีศักยภาพที่จะศึกษาในสาขาวิชาเอกนั้นๆ ผู้สอนควรแนะนำให้นักศึกษาเปลี่ยนไปศึกษาสาขาวิชาเอกอื่นตามที่เขามีความถนัดหรือมีความถนัดมากกว่า

นอกเหนือไปจากบทบาทการป้อนเนื้อหาความรู้ให้แก่นักศึกษาแล้ว ผู้สอนยังมีหน้าที่สำคัญในการสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้กับผู้เรียนอีกด้วย ตัวอย่างเช่นในกรณีของการเรียนวิชาภาษาจีนขั้นต้นผู้สอนควรตั้งเป้าหมายของการเรียนวิชานี้ว่าเรียนเพื่อนำไปใช้จริงไม่ใช่เรียนเพื่อสอบ เพราะเนื้อหาของรายวิชานี้เพียงพอแล้วที่จะใช้สื่อสารขั้นพื้นฐานในชีวิตประจำวัน เราควรนำประเด็นการเรียนแบบเน้นความถูกต้องตามหลักภาษาจีนมาปรับใช้เป็นเป้าหมายของการเรียนเพื่อใช้สื่อสารจริง ผู้สอนจะต้องคำนึงว่าผู้เรียนจะสามารถสื่อสารภาษาจีนในชีวิตประจำวันอย่างถูกต้องตามหลักภาษาจีนได้อย่างไร แต่ไม่ใช่การตั้งเป้าทดสอบว่าผู้เรียนจะใช้หลักภาษาจีนได้อย่างถูกต้องหรือไม่เท่าไรแล้วนำแนวคิดนี้มาออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนเช่น สร้างสถานการณ์สมมติหรือการทำกิจกรรมในสถานการณ์จริง เป็นต้น หลังจากนั้นนำข้อผิดพลาดด้านหลักภาษาจีนที่ปรากฏในกิจกรรมเหล่านี้มาให้นักศึกษาทำความเข้าใจใหม่ให้ถูกต้องหรือเรียกว่าเป็นการเรียนรู้จากความผิดพลาด (learning from miss take) พร้อมกันนี้ผู้สอนก็ควรทำให้ผู้เรียนรักภาษาจีนเพราะเมื่อเขารักภาษาจีนแล้ว การเรียนรู้ภาษาจีนด้วยตนเองในก้าวต่อไปก็เกิดขึ้นได้ง่ายเพราะเป็นการเรียนรู้จากความต้องการของเขาเอง

ชลาธร วิเชียรรัตน์ การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกวิชาเคมี เรื่อง อนุพันธ์ของสารประกอบไฮโดรคาร์บอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายได้ ดังนี้^{๕๙}

๑. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก สูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกรุ่นเป็นขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนที่อยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองและร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำให้สมาชิกภายในกลุ่มมีโอกาสอภิปราย และแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นอย่างเต็มที่จากกิจกรรม ที่ผู้สอนจัดขึ้น ได้แก่ การอ่านแบบเชิงรุก การ

^{๕๙} ชลาธร วิเชียรรัตน์, “การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกวิชาเคมี เรื่อง อนุพันธ์ของสารประกอบไฮโดรคาร์บอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๗) หน้า บทคัดย่อ.

เขียนแบบเชิงรุก เกม และการทดลอง เป็นต้น และมีการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ด้วยตัวของนักเรียนเองทำให้ผู้เรียนสนใจที่จะเรียนรู้มากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการสะท้อนความรู้ของนักเรียนจากการ ออกมานำเสนอผลจากการเรียนรู้อย่างอิสระ จากการที่สมาชิกในกลุ่มร่วมกันวางแผนการศึกษาและหาคำตอบจากแหล่งรู้ต่างๆ ด้วยตัวผู้เรียนเอง ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหรือแบบปกติเป็นการเรียนการสอนที่เน้นการบรรยาย และให้นักเรียนจดสาระสำคัญลงในสมุดตามแบบหนังสือการสอนทาง สสวท. จึงทำให้นักเรียนเป็นฝ่ายที่รับความรู้อย่างเดียว ทำให้นักเรียนเกิดการจดจำความรู้จากการท่องจำมากกว่าลงมือปฏิบัติ และเกิดกระบวนการคิดวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตัวเอง ทำให้นักเรียนภาคภูมิใจในตัวเองจากการที่ลงมือปฏิบัติ กิจกรรมการเรียนด้วยตัวเอง จึงส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติต่อวิชาที่เรียนมากขึ้นจึงได้พัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างเต็มตามศักยภาพของตัวผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับศิริพร มโนพิเชฐวัฒนา กล่าวว่า การเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมที่กระตือรือร้นนั้นเป็นสภาพการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการเชื่อมโยงความรู้ความคิดกับประสบการณ์ โดยผู้สอนกระตุ้นและจูงใจให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนานและตื่นตัว และจากทวิวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ ได้เสนอแนวคิดว่าการเรียนรู้แบบเชิงรุกเป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ และสร้างความรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติในระหว่างการเรียนการสอน โดยเน้นการพัฒนาทักษะความสามารถที่ตรงกับพื้นฐานของ ความรู้เดิม ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมที่มาจากการปฏิบัติและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรณิภา กิจเอก ที่พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนักเรียนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกสูงกว่าก่อนเรียน จึงทำให้นักเรียนเกิดความคิดและการวางแผนกันเกิดขึ้นภายในกลุ่มซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ นักเรียนมีความกระตือรือร้นและสนใจในการเรียน เพิ่มขึ้นจากกิจกรรม ส่งผลให้กลุ่มนักเรียนส่วนใหญ่มีความสุข ยิ้มแย้ม และร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเต็มที่กล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้นและมั่นใจต่อการนำเสนอผลงานที่ได้จากประสบการณ์จากการลงมือทำ และสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร มโนพิเชฐวัฒนา วทัญ วุฒิวรรณ และพรณิภา กิจเอก พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

๒. การคิดวิเคราะห์ในวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ใช้สถานการณ์หรือปัญหาที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันมาเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์และ สังเคราะห์ให้การเรียนรู้เกิดขึ้นตามแนวคิดทฤษฎีการคิดวิเคราะห์ของมารีซาโน ที่ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์

ทั้ง ๕ ด้าน คือทักษะการจำแนก การจัดหมวดหมู่การเชื่อมโยง การสรุปความ และการประยุกต์ได้ อย่างเป็นรูปธรรม โดยจะใช้สถานการณ์ที่มีความท้าทายและน่าสนใจ โดยจะเป็นการสร้างแรงจูงใจใน การค้นหาคำตอบของนักเรียนได้ ทำให้นักเรียนได้สร้างองค์ความรู้และค้นหาคำตอบด้วยตนเองจาก แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันภายในกลุ่มและในห้องเรียน โดยผู้สอน จะช่วยกระตุ้นนักเรียนด้วยคำถาม และกิจกรรมเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความรู้ สรุป และประเมินค่าของคำตอบ โดยกระบวนการคิดเป็นสิ่งที่พัฒนาและฝึกฝนได้ ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของอูษณีย์ เทพวรชัย ที่ว่าการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกจะเป็นลักษณะการเรียน การสอนที่นักเรียนมีอิสระทางด้านความคิดในการทำกิจกรรม และสามารถนำความรู้หรือ ประสบการณ์เดิมมาเชื่อมโยงกับเรื่องที่กำลังเรียน จึงทำให้กลุ่มทดลองเกิดการคิดวิเคราะห์ที่สูง ซึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของนักเรียนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกสูงกว่าก่อนเรียน จึง ทำให้กลุ่มนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่ดีขึ้นด้วย และความคิดเห็นของบัญญัติ ชำนาญกิจ ได้สรุปว่า นักเรียนจะพัฒนาการคิดขั้นสูง คือ การคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และการคิดแก้ปัญหา เมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก

๓. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก มีเจตคติต่อวิชาเคมีหลัง เรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ระดับดี โดยภาพรวมนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาเคมีทั้ง ๕ ด้าน ตามลำดับ ดังนี้ ๑) ด้านการเห็นความสำคัญต่อวิชาเคมี ๒) ด้านการแสดงออกหรือการมีส่วนร่วมใน กิจกรรมเกี่ยวกับวิชาเคมี ๓) ด้านความคิดเห็นทั่วไปต่อวิชาเคมี ๔) ด้านการ นิยมชมชอบต่อวิชาเคมี และ ๕) ด้านความสนใจในวิชาเคมี ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกทำให้ผู้เรียนได้มี โอกาสลงมือปฏิบัติร่วมคิดแก้ปัญหาแลกเปลี่ยนความรู้และทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มจากกิจกรรมที่ ผู้สอนจัดขึ้น ทำให้บรรยากาศในห้องเรียนพร้อมที่จะส่งเสริมต่อการเรียนรู้ที่ดีขึ้นมีความสุข ไม่น่าเบื่อ สนใจที่จะเรียนรู้ และการร่วมกันทำกิจกรรมนี้ สอดคล้องกับบรุนเนอร์ ซึ่งกล่าวว่า การเรียนรู้ ที่เกิดจากการลงมือกระทำ ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุดและยังช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ ตรง โดยได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ทำการทดลองด้วยตนเอง มีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ เท่านั้น และการที่ผู้เรียนปฏิบัติและเรียนรู้ด้วยตนเองจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาที่ เรียนมากขึ้น และยังเกิดทักษะในการปฏิบัติการทดลองอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ จอห์น ดิวอี้ ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จะเกิดได้ดีต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ และยังให้ นักเรียนได้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสมาชิกในกลุ่มจะช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่มอย่างเต็มที่ เพื่อให้กลุ่มได้รางวัลโดยผู้วิจัยได้มีการเสริมแรงกับ นักเรียนจากการตอบคำถามจากกิจกรรมการ เรียนรู้ โดยถ้ากลุ่มใดตอบคำถามถูกต้องจะทำให้สมาชิกในกลุ่มได้รับโบนัสเป็นคะแนนพิเศษต่อการเรียน ซึ่งสามารถเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนร่วมมือกัน เพื่อช่วยให้กลุ่มประสบความสำเร็จ ทำให้สมาชิกใน กลุ่มช่วยเหลือกัน อย่างดีที่สุด จึงส่งผลทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับพรรณีภา

กิจเอก ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาเคมี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จังหวัดปทุมธานี ทำการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก และ การสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ใช้ กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติที่มีต่อวิทยาศาสตร์สูงกว่าที่ใช้กิจกรรมการ เรียนรู้แบบปกติ อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

จรรยาธิษั กุลพ่วง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาและเจตคติต่อการ จัดการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ ๕ ขั้น ร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๖ สรุปผลการวิจัยและมีประเด็นการอภิปราย ดังนี้^{๖๐}

๑. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง ยีนและโครโมโซมของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๖ หลังการจัดการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ ๕ ขั้น ร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้ แบบเชิงรุกสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ ๗๐ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ ๑ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวิธีการ สอนรูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ ๕ ขั้น ซึ่งประกอบด้วย ๕ ขั้น คือ ๑) ขั้นสร้างความสนใจ ๒) ขั้น สำรวจและค้นหา ๓) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป ๔) ขั้นขยาย ความรู้ และ ๕) ขั้นประเมินผล ที่ผู้วิจัย นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีแนวความคิดมาจากทฤษฎีสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีรากฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของเพียเจต์และของวี กอทท์ เป็นการ เรียนรู้ที่ไม่ใช่การเติมสมองที่ว่างเปล่าของนักเรียนให้เต็มหรือไม่ใช่การได้มาซึ่งความคิดใหม่ ๆ ของ นักเรียน แต่เป็นการพัฒนาหรือเปลี่ยนความคิดที่มีอยู่แล้วของนักเรียนและยอมรับความคิดใหม่ๆ โดย เชื่อกันว่านักเรียนทุกคนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่างมาแล้วไม่มากก็น้อยก่อนที่จะครูจะ จัดการเรียนการสอน หากแต่ครูมีหน้าที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองภายใต้ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม นักเรียนจะต้องสืบค้นเสาะหา สำรวจตรวจสอบ และค้นคว้าวิธีต่าง ๆ จน ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและเกิดการรับรู้ความรู้นั้นอย่างมีความหมาย จึงจะสามารถสร้างเป็น องค์ ความรู้ของนักเรียนเองและเก็บเป็นข้อมูลไว้ในสมองได้อย่างยาวนาน สามารถนำมาใช้ได้เมื่อ เผชิญหน้ากับสถานการณ์ใด ๆ ที่เชื่อมโยงกันสัมพันธ์กับแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางเชาว์ปัญญา ของเพียเจต์ที่เชื่อว่านักเรียนสามารถสร้างความรู้ขึ้นได้ด้วยตนเองและให้ความสำคัญด้านการ พัฒนาการทางความคิดและกระบวนการสร้างสมดุลหรือพัฒนาการทางสติปัญญาของนักเรียน โดยเชื่อว่า ถ้านักเรียนถูกกระตุ้นด้วยปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา (Cognitive Conflict) หรือ เรียกว่าเกิดการเสียสมดุลทางปัญญา (Disequilibrium) ซึ่งตรงกับขั้นสร้างความสนใจเป็นการนำเข้าสู่ บทเรียน โดยใช้เรื่องที่น่าสนใจอาจมาจากเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในช่วงเวลานั้นหรือเกิดขึ้นจาก

^{๖๐} จรรยาธิษั กุลพ่วง, “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาและเจตคติต่อการจัดการ เรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ ๕ ขั้น ร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๗) หน้า บทคัดย่อ.

ความสงสัยหรือความสนใจของนักเรียนหรือเป็นเรื่องที่เชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่เพิ่งเรียนรู้มาแล้วเป็น ตัวกระตุ้นให้นักเรียนสร้างคำถาม กำหนดประเด็นที่จะศึกษาในกรณีที่ยังไม่มีประเด็นใดน่าสนใจครู อาจจะจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์เพื่อกระตุ้น ยั่วยุ หรือท้าทายให้นักเรียนตื่นเต้น สงสัย ใครรู้ อายากรู้ อยากเห็นหรือขัดแย้ง เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา การศึกษา ค้นคว้าหรือการทดลอง ซึ่งนักเรียนต้อง พยายามปรับโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive Structuring) ให้เข้าสู่ภาวะสมดุล (Equilibrium) โดย วิธีการดูดซึม (Assimilation) ได้แก่ การรับข้อมูลใหม่จากสิ่งแวดล้อมเข้าไปไว้ในโครงสร้างทางปัญญา ซึ่งตรงกับขั้นสำรวจและค้นหาในขั้นนี้นักเรียนจะได้ดำเนินการสำรวจตรวจสอบหรือออกแบบ การ ทดลอง ลงมือปฏิบัติ เช่น สังเกต วัด ทดลอง รวบรวมข้อมูลข้อสนเทศหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ซึ่ง นำไปสู่กระบวนการคิดเพื่อสร้างแนวความคิดหรือมโนติจากการนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและ ค้นหาวิเคราะห์ แปลผลสรุปและอภิปราย พร้อมทั้งนำเสนอผลงานในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งตรงกับขั้น อธิบายและลงข้อสรุป จากนั้นนักเรียนต้องมีการปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) ซึ่ง ตรงกับขั้นขยายความรู้ในขั้นนี้นักเรียนจะได้เชื่อมโยงโครงสร้างทางปัญญาเดิมหรือความรู้เดิมที่มีมา ก่อนกับข้อมูลข่าวสารใหม่จนกระทั่งนักเรียนสามารถปรับโครงสร้างทางปัญญาเข้าสู่สภาพสมดุล สามารถสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมาได้หรือเกิดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นรูปแบบที่สอดคล้องกับธรรมชาติของการ เรียนวิทยาศาสตร์ ดังที่

สุธารพินค์ โนนศรีชัย ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาการคิดวิเคราะห์วิชาชีววิทยาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ผลการวิจัยพบว่า ๑) ด้าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยามีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ ๗๕ คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๙๕ ของนักเรียนทั้งหมด ๒) นักเรียนมีความเห็นต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้รูปแบบสืบเสาะหา ความรู้ (5Es) โดยภาพรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้การใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกใน การจัดการเรียนการสอนมีวิธีการที่หลากหลายสามารถกระตุ้นความสนใจด้วยกิจกรรมที่สนุกและทำ ทายความสามารถของนักเรียน นักเรียนจะได้เชื่อมโยงความรู้เดิมและความรู้ใหม่จากการได้คิดได้ ปฏิบัติกิจกรรมในการเรียนจะเน้นทักษะการสื่อสาร คือ การฟังและการพูด การอ่าน การเขียน และ การสะท้อนหรือโต้ตอบความคิดเห็น ลักษณะการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการทางปัญญาที่พัฒนาผู้เรียน อย่างต่อเนื่องเพิ่มพูนศักยภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกยังสัมพันธ์ กับทฤษฎีของวิกตอร์ที่เชื่อว่าความคิดและภาษามีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยทักษะทางภาษา จะไปช่วยพัฒนาความคิด การมีทักษะทางภาษาที่เข้มแข็งจะให้นักเรียนสามารถเข้าใจและเรียนรู้ได้ ดีและสามารถพัฒนาปัญญาขั้นสูงได้ โดยในขณะที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรืองาน นักเรียนจะ สร้างความรู้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นโดยใช้ทักษะการสื่อสารซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญ และ ขาดไม่ได้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจะให้นักเรียนสร้างความรู้ด้วยการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจเดิมให้ ถูกต้องหรือซับซ้อนมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของวทัญญู วุฒิวรรณ ศึกษาผลการจัดการเรียนการ

สอนวิทยาศาสตร์เชิงรุก เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ หลังเรียนโดยการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เชิงรุกสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

๒. เจตคติต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ ๕ ขั้น ร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ ๒ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ ๕ ขั้น ร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกครอบคลุมด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบทบาทครู ด้านบทบาทนักเรียน และด้านบรรยากาศในการเรียน ซึ่งเน้นให้นักเรียนได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติ ร่วมคิดแก้ปัญหา แลกเปลี่ยนความรู้และทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครูนักเรียนจะได้รับประสบการณ์ตรงจากการได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง มีความสนุกสนานไม่น่าเบื่อ ทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของจอห์น ดิวอี้ ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จะเกิดได้ดีต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ อีกทั้งถ้าบรรยากาศในชั้นเรียนมีความสนุกสนานเพลิดเพลิน กิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนจะทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนและช่วยให้เข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น Renner and Abraham พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาที่สอนได้ถูกต้องเกิดความคงทนและการเชื่อมโยงความรู้ได้ดี นักเรียนมีความสนุกสนานจากกิจกรรมที่ทำทลายความสามารถให้ติดตามอยู่เสมอ สามารถใช้เนื้อหาที่สำคัญในการแก้ปัญหา พัฒนาคำตอบและบูรณาการมโนทัศน์ที่กำลังเรียนอย่างเป็นระบบปรับความเข้าใจในเนื้อหาได้อย่างชัดเจน และส่งเสริมเจตคติทางบวกต่อการเรียน อันเนื่องมาจากการเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ที่ตนเองได้ลงมือปฏิบัติ สอดคล้อง กับงานวิจัยของเพ็ญทวิ สุคำภา ได้ศึกษาการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยการเรียนรู้แบบสืบเสาะ (5Es) พบว่า นักเรียนมีเจตคติต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะ (5Es) อยู่ในระดับมาก

๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างประเทศ

Fink ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมและให้ความสนใจนั้น เป็นสภาพการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการเชื่อมโยงความรู้ ความคิดกับประสบการณ์ โดยผู้สอนกระตุ้นและจูงใจให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนานและตื่นตัว^{๖๑}

^{๖๑} Fink ,(อ้างถึงใน ศิริพร มโนพิเชษฐวัฒนา), “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่กระตือรือร้นเรื่องร่างกายมนุษย์”, **ปริญญานิพนธ์ดุขภูมิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,๒๕๕๗), หน้า ๑๕๔.

Joyce & Weil ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้นไม่ควรยึดถือหลักการหรือทฤษฎีใดเพียงอย่างเดียว แต่ควรบูรณาการหลักการหรือทฤษฎีรวมทั้งเทคนิคการสอนที่เกี่ยวข้องหลายอย่างเข้าด้วยกันจึงจะทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์^{๖๒}

Keeves ได้กล่าวว่า เครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบสอบคำตอบ ความรู้ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทั้งหลายควรใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้และองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยทำนายผลที่ตามมาที่สามารถพิสูจน์ได้อย่างมีเหตุผลช่วยสร้างจินตนาการและความคิดรวบยอดให้แก่ผู้เรียนได้^{๖๓}

Johnson and Johnson ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นวิธีที่จะช่วยให้นักเรียนที่มีความแตกต่างกันมีการปรับตัวเข้าหากัน สนับสนุนกันมากขึ้น คนเก่งหรือผู้นำกลุ่มได้มีการช่วยเหลือและมอบหมายหน้าที่เพื่อให้คนที่อ่อนกว่าได้มีบทบาทและมองเห็นคุณค่าของตนเอง^{๖๔}

Bakir ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ในรายวิชาวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผลการศึกษาพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่ดีและมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งการจัดการเรียนรู้เชิงรูกนั้นทำให้สามารถเข้าใจในเนื้อหาได้ง่ายขึ้น^{๖๕}

กล่าวโดยสรุป หลังจากได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วผู้วิจัยได้เห็นถึงประสิทธิภาพของการนำการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกที่สามารถช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้ดีขึ้น และยังทำให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้จากการนำการเรียนรู้เชิงรุกมาใช้ด้วย จึงทำให้ผู้วิจัยมั่นใจว่าการเรียนรู้เชิงรูกนี้จะช่วยให้ผู้เรียนที่ได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงรูกนี้ มีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น

---

^{๖๒} Joyce , B. and Weil, M, **Model of teaching (7th ed)**, (New Jersey: PrenticeHall, 2004) P. 25.

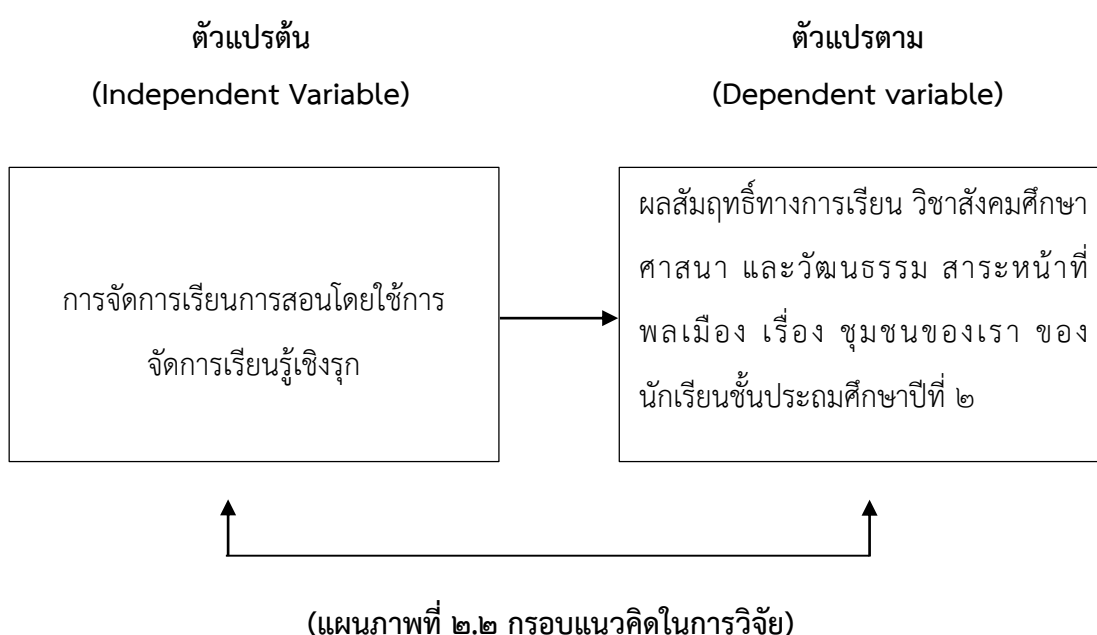
^{๖๓} Keeves,J.P., **Education research methodology and measurement: An International**, (handbook. Oxford: Pergamon Press, 1997). P. 386-387.

^{๖๔} Johnson, D. H. and Johnson, D. W., **An overview of cooperative learning**. In J. S.Thousand, (R. A. Villa and A. I. Nevin (Eds.),1994), P. 30.

^{๖๕} Bakir, S., 5th grade students' opinions about active learning environment. **Procedia-Social and Behavioral Sciences** **116** (2014), P. 3553 - 3558.

๒.๖. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นแบบการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Design) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งดำเนินการทดลอง ตามแบบการทดลองกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลังการเรียน (One Group Pretest – Posttest Design) ซึ่งมีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก สารหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Expreimental Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังจากที่ได้ผ่านการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒ รูปแบบการทดลอง

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

๓.๕ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวน ๖ ห้อง มีจำนวนนักเรียน ๒๗๘ คน

๒. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวน ๑ ห้อง มีจำนวนนักเรียน ๕๒ คน โดยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

๓.๒ รูปแบบการทดลอง

การศึกษาค้างนี้เป็นการศึกษาเชิงทดลอง (Experimantal Research) ได้ดำเนินการทดลองตามแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest – Posttest Design) ซึ่งมีรูปแบบการทดลอง ดังตารางที่ ๑

ตารางที่ ๓.๑ รูปแบบการทดลองแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest – Posttest Design)

สอบก่อน (Pretest)	ทดลอง	สอบหลัง (Posttest)
T1	X	T2

(ตารางที่ ๓.๑ รูปแบบการทดลองแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง)

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง^๑

X	แทน	การสอนโดยใช้แบบการเรียนรู้เชิงรุก
T1	แทน	การทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest)
T2	แทน	การทดสอบหลังการทดลอง (Posttest)

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

๑. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ชุมชนของเรา วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
จำนวน ๑ ชุด ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง

๒. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง คนดีศรีแผ่นดินในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน ๑ ชุด
ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง

๓. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ชุมชนของเรา และคนดีศรีแผ่นดินใน
จังหวัดนครศรีธรรมราช วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน ๓๐ ข้อ เป็นแบบทดสอบ
แบบปรนัย ๓ ตัวเลือก

๓.๔ ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

การสร้างรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก

ผู้วิจัยได้พัฒนาชุดฝึกทักษะการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ ๒ ดังนี้

๑. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ของกรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ

๒. ศึกษาสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ
วัฒนธรรมจากแนวการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของกรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ

^๑ ยุทธ ไกยวรรณ และกุสุมา ผลาพรหม, **พื้นฐานการวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, ๒๕๕๓), หน้า ๘๗.

๓. ศึกษาสาระการเรียนรู้รายปี และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี ของการศึกษาระดับประถมจากแนวการจัดสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

๔. ศึกษาค้นคว้า ตำรา วารสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และรายละเอียดวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างชุดฝึกทักษะการเรียนรู้

๕. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ จำนวน ๓ ชุด

๖. นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอคำแนะนำในส่วนที่ยังบกพร่อง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข จำนวน ๕ ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความถูกต้องตามรูปแบบ และความถูกต้องของภาษา โดยพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับคำตอบที่ต้องการวัด (IOC) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

ให้คะแนน +๑ เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด

ให้คะแนน ๐ เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด

ให้คะแนน -๑ เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด

๗. นำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข มาใช้สอนจริงโดยใช้คู่กับแผนการจัดการเรียนรู้ มาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในบทเรียนของแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนกับนักเรียนสัปดาห์ละ ๒ ชั่วโมง

๘. หลังจากทดลองใช้วิธีการสอนแบบเชิงรุกคู่กับแผนการจัดการเรียนรู้เสร็จสิ้นแล้ว นำแบบทดสอบชุดเดิมกับก่อนเรียนมาทำการทดสอบหลังเรียนอีกครั้ง แล้วนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์เพื่อหาประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์มาตรฐาน ๘๐/๘๐ หมายถึง คะแนนของกระบวนการเรียนต่อคะแนนสอบหลังเรียน

๘๐ ตัวแรก หมายถึง คะแนนเฉลี่ยร้อยละของประสิทธิภาพของการเรียนรู้

๘๐ ตัวหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยร้อยละของการทดสอบหลังเรียน

๓.๕ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๑. ทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบก่อนและหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง
๒. เริ่มดำเนินการสอน โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นใช้เวลาทั้งหมด จำนวน ๔ ชั่วโมง โดยใช้รูปแบบการสอนเชิงรุก จำนวน ๑ ชุด
๓. เมื่อสอนเสร็จแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ จะมีการประเมินผลโดยใช้ชุดฝึกมีเกณฑ์การให้คะแนน ถ้าไม่ผ่านเกณฑ์ก็สอนซ่อมเสริม
๔. เมื่อทดลองสอนโดยใช้รูปแบบการสอนเชิงรุกแล้ว ก็ทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบก่อนและหลังเรียนชุดเดิม

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๑. วิเคราะห์การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ชุมชนของเรา โดยหาค่า ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายด้านและโดยรวม
๒. กรอกข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนลงในโปรแกรมวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ หาค่า T – Test แบบ dependent

๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

หลักจากตรวจค่าความถูกต้องของแบบฝึกทักษะเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลที่ได้มาเปลี่ยนแปลงเป็นรหัสตัวเลข แล้วบันทึกผลลงในเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้ค่าสถิติ^๒ ดังนี้

๑. การหาค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สูตร^๓ ดังนี้

$$\text{ร้อยละความก้าวหน้า } P = \frac{F \times 100}{n}$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

เมื่อ F แทน ความถี่ที่ต้องการแปลค่าให้เป็นร้อยละ

เมื่อ n แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

^๒ ชานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, (กรุงเทพมหานคร: วีเอ็นเตอร์พรีนทร์, ๒๕๕๐), หน้า ๔๙.

^๓ สมนึก ภัททิยธนี, การวัดผลการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กาฬสินธุ์: ประสารการพิมพ์, ๒๕๕๑), หน้า ๒๖๐.

๒. หาค่าเฉลี่ย หรือค่า $\bar{X}$ ของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใช้สูตร^๔ ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum x$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของความถี่ คูณ คะแนน
	N	แทน	ผลรวมทั้งหมดของความถี่ซึ่งมีค่าเท่ากับจำนวนข้อมูลทั้งหมด

๓. หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ใช้สูตร^๕ ดังนี้

กรณีข้อมูลได้มาจากกลุ่มตัวอย่าง

สูตรที่ ๑

$$S = \sqrt{\frac{\sum (x - \bar{x})^2}{n - 1}}$$

เมื่อ	S	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน	คะแนนเฉลี่ยแต่ละตัว
	$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	n	แทน	จำนวนข้อมูล
	$\sum x^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum X)^2$	แทน	กำลังสองของผลรวมคะแนน

๔. การทดสอบหาความเที่ยงตรง ของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence หรือ IOC)^๖ ดังนี้

สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับเนื้อหา หรือระหว่างข้อกับจุดประสงค์
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

^๔ ภาคคุวิขำวิจัยและพัฒนาศักศิกษำ, **พินฐำนการวิจัยการศักศิกษำ**, (มหำศำรคำม: ภำคคุวิขำการวิจัยและพัฒนาศักศิกษำ คณะศักศิกษำศำสตร์ มหำวิธยำลัยศำรคำม, ๒๕๔๘), หน่ำ ๒๙.

^๕ ส่องศรี ชมพวงค์, **ระเบียบวิธีวิจัยทำงสังคมศำสตร์**, (นครศรีธรรมรำช: มหำวิธยำลัยมหำกุฎรำชวิธยำลัย วิธยำเขตศรีธรรมโศกรำช, ๒๕๕๔), หน่ำ ๒๒๓ – ๒๒๔.

^๖ เรืองเดี๋ยวก้น, หน่ำ ๖๗. (หมำยถึง เรือง พินฐำนการวิจัยการศักศิกษำ หน่ำ ๖๗)

๕. สถิติที่ใช้ในการทดสอบเปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของประชากรโดยใช้ (t-test dependent samples) ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ^๗ ดังนี้

$$\text{สูตรที่ใช้} \quad t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{(N-1)}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตในการแจกแจงแบบ t เพื่อทราบความมีนัยสำคัญ

D แทน ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่

N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างหรือจำนวนคู่คะแนน

---

^๗ บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๓), หน้า ๑๐๙ -

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก สารหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยแบบเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ห้อง ๒/๑ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวนทั้งหมด ๕๒ คน ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ ซึ่งดำเนินการทดลองเพื่อเก็บข้อมูลในการวิจัยระหว่างเดือนพฤศจิกายน – เดือนธันวาคม โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการเรียนรู้เชิงรุก สารหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช และเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการเรียนรู้เชิงรุก สารหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อนเรียนและหลังเรียน

จากการดำเนินการเก็บข้อมูลทางการวิจัยและทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนเสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยเป็นลำดับดังนี้

๔.๑ ผลการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

๔.๒ ผลการเก็บข้อมูลทางการวิจัย

๔.๓ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

๑) แสดงผลการศึกษาการเรียนรู้เชิงรุก สารหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

๒) แสดงผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการเรียนรู้เชิงรุก สารหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่า t - test โดยรวมของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ ผลการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอผลการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือทางการวิจัย จากการดำเนินการวิจัยมาเป็นลำดับ ดังนี้

๔.๑.๑ ผลจากการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และหลักสูตรสถานศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในสาระการหน้าที่พลเมือง ที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสอดคล้องด้านระยะเวลาในภาคการศึกษาที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ นั้นได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ชุมชนของเรา โดยมีเนื้อหาที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกมาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ดังตารางต่อไปนี้

ชั่วโมง	ตัวชี้วัด	เนื้อหา/สาระการเรียนรู้
๑ - ๒	ส ๒.๒ ป.๒/๑ อธิบายความสัมพันธ์ของตนเองและสมาชิกในครอบครัวในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน	- ชุมชน - การอยู่ร่วมกัน
๓ - ๔	ส ๒.๒ ป.๒/๒ ระบุผู้มีบทบาท อำนาจในการตัดสินใจในโรงเรียนและชุมชน	- ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในโรงเรียน - ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในชุมชน
๕ - ๘	ส ๒.๒ ป.๒/๒ ระบุผู้มีบทบาท อำนาจในการตัดสินใจในโรงเรียนและชุมชน	- ประวัติพระเจ้าศรีธรรมโศกราช - วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

(ตารางที่ ๔.๑ เนื้อหาที่เลือกมาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้)

๔.๑.๒ ผลการจัดลำดับขั้นตอนการเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

ขั้นตั้งคำถาม ให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์สภาพปัญหาในเนื้อที่กำลังจะได้เรียน โดยครูเป็นผู้ถามคำถามที่จะช่วยกระตุ้นปัญหาที่ผู้เรียนมีความสนใจและต้องการแสวงหาคำตอบ

ขั้นสืบค้นความรู้และสารสนเทศ ให้ผู้เรียนได้วางแผนในการสืบค้นหาข้อมูล ดำเนินตามแผนที่ได้วางไว้ วิเคราะห์ข้อมูลและสื่อความหมายหรือนำเสนอข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ

ขั้นสร้างองค์ความรู้ ให้ผู้เรียนได้แปลความหมายของข้อมูล สรุปผลให้ได้ความรู้ใหม่หรือแนวทาง/วิธีใหม่ รวมทั้งได้สิ่งประดิษฐ์ใหม่

ขั้นสื่อสารและนำเสนอ ให้นักเรียนได้เขียนรายงาน หรือนำเสนอผลการศึกษาข้อมูลที่ได้ศึกษามาแล้ว

ขั้นบริการสังคมและจิตสาธารณะ ให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานตามความสนใจด้วยวิธีต่าง ๆ ต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยนำเสนอในโรงเรียน ในชุมชน ในอำเภอ ในเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งระดับจังหวัด และระดับประเทศ

๔.๑.๓ ผลการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ หลังจากที่ได้ศึกษาด้านเนื้อหาและขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แล้วผู้วิจัยได้กำหนดองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ โดยแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วยขั้นตอน ๑๑ ส่วน คือ มาตรฐาน, ตัวชี้วัด, สาระสำคัญ, สาระการเรียนรู้, สมรรถนะของผู้เรียน, จุดประสงค์การเรียนรู้, กิจกรรมการเรียนรู้, สื่อและแหล่งเรียนรู้, ภาระงาน/ชิ้นงาน, การวัดผลและประเมินผล และบันทึกหลังกิจกรรมการเรียนรู้ ดังตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไปนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ชุมชนของเรา

เรื่อง ชุมชนการมีส่วนร่วม

จำนวน ๒ ชั่วโมง

สอนวัน.....ที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ผู้สอน พระมหาอภิรักษ์ นนทภาณี

๑. มาตรฐาน

มาตรฐาน ส ๒.๒ เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒. ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

ส ๒.๒ ป.๒/๑ อธิบายความสัมพันธ์ของตนเองและสมาชิกในครอบครัวในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

๓. สาระสำคัญ

ตัวเราและครอบครัวของเรามีความสัมพันธ์กับชุมชน ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ดังนั้น เราจึงควรมีส่วนร่วมในการดูแลชุมชนของเรา รักและห่วงใย ช่วยกันพัฒนาชุมชนให้เกิดความสงบสุขและมีความสุข

๔. สาระการเรียนรู้

- ชุมชน
- การอยู่ร่วมกัน

๕. สมรรถนะ

- ๑) ความสามารถในการสื่อสาร   ๒) ความสามารถในการคิด
- ๓) ความสามารถในการแก้ปัญหา   ๔) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

๖. จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)	ด้านคุณลักษณะ (A)
นักเรียนสามารถวิเคราะห์ : - ชุมชน - การอยู่ร่วมกัน	นักเรียนสามารถ อภิปราย : - ชุมชน - การอยู่ร่วมกัน	นักเรียนมีคุณลักษณะคือ - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - มุ่งมั่นในการทำงาน

๗. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ ๑

ขั้นนำ

๑. ครูให้นักเรียนทำการทดสอบก่อนเรียนเพื่อประเมินความรู้ของนักเรียน
๒. ครูนำข่าวที่แสดงถึงความร่วมมือกันของคนในชุมชนต่างๆ มาเล่าให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นถึงผลดีของการร่วมมือกันในการทำกิจกรรมดังกล่าว
๓. ครูอธิบายเชื่อมโยงให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน

ขั้นสอน

๔. ครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ ๔ คน คละกันตามความสามารถ แล้วให้สมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาความรู้เรื่อง ชุมชนและการมีส่วนร่วม จากหนังสือเรียน
๕. สมาชิกในแต่ละกลุ่มผลัดกันนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาอธิบายให้กับนักเรียนฟังเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนซึ่งมีวิธีการที่หลากหลายในการร่วมกิจกรรม ครูอธิบายความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจชัดเจน
๖. ครูให้นักเรียนทำใบงานที่ ๑ เรื่อง ชุมชนการมีส่วนร่วม
๗. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและตรวจใบงาน

ขั้นสรุป

๘. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา พร้อมทั้งถาม-ตอบ ปัญหาที่นักเรียนสงสัย
๙. ครูมอบหมายให้นักเรียนไปสำรวจสภาพแวดล้อมของตนเองเพื่อที่จะมานำเสนอในคาบถัดไปในกรอบดังนี้
  - ชื่อหมู่บ้าน
  - ลักษณะที่ตั้ง (เชิงเขา/ทะเล/ริมแม่น้ำ/ในเมือง/ชนบท/ริมถนน)
  - ปัญหาของชุมชน (ความสะอาด/มลพิษ/ยาเสพติด/ความสามัคคี)

ชั่วโมงที่ ๒

ขั้นนำ

๑. ครูถามถึงสภาพของการทำงานของนักเรียนว่ามีความยาก-ง่ายมากน้อยเพียงใด

ขั้นสอน

๒. ครูจัดกลุ่มของนักเรียนที่มีผลสำรวจใกล้เคียงกันไว้เป็นกลุ่มเดียว
๓. ครูให้นักเรียนรวบรวมสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นของกลุ่มตัวเอง เพื่อที่จะได้ทำการนำเสนอ
๔. สมาชิกในแต่ละกลุ่มผลัดกันนำความรู้ที่ได้จากการสำรวจ มาอธิบายให้กับนักเรียนฟังเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนซึ่งมีวิธีการที่หลากหลายในการร่วมกิจกรรม ครูอธิบายความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้ให้นักเรียนมีความเข้าใจชัดเจน
๕. ครูและนักเรียนร่วมกันหาทางออกและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ขั้นสรุป

๖. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา พร้อมทั้งถาม-ตอบ ปัญหาที่นักเรียนสงสัย

๘. สื่อและแหล่งเรียนรู้

- ๑) หนังสือ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ป.๒
- ๒) ห้องสมุด
- ๓) อินเทอร์เน็ต
- ๔) เพาเวอร์พอยท์

๙. ภาระงาน/ชิ้นงาน

- ใบงาน
- แบบทดสอบ

๑๐. การวัดผลและประเมินผล

สิ่งที่ต้องการวัด	เครื่องมือวัด	วิธีวัด	เกณฑ์การประเมินผล
ด้านความรู้ (K)	- ใบงาน - แบบทดสอบ	- ตรวจงานใบงาน - ตรวจแบบทดสอบ	ร้อยละ ๖๐
ด้านทักษะ/ กระบวนการ (P)	- แบบประเมินการทำงาน	- สังเกตพฤติกรรมการทำงาน	คุณภาพระดับ ๓
ด้านคุณลักษณะ (A)	- รายชื่อนักเรียน - แบบประเมินพฤติกรรม การเรียนรู้	- เรียกชื่อเข้าเรียน - สังเกตพฤติกรรมการ เรียนรู้	คุณภาพระดับ ๓

๑๑. บันทึกหลังกิจกรรมการเรียนรู้

๑๑.๑ ผลการเรียนรู้

.....

.....

๑๑.๒ ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

๑๑.๓ แนวทางการแก้ไข

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้เขียนแผน

๔.๑.๔ ผลการสร้างใบงานและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ หลังจากผู้วิจัยได้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยได้สร้างใบงานเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน ๓ ใบงาน ในส่วนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาจากใบความรู้ทั้งหมดจำนวน ๒ ใบความรู้ และผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบแบบปรนัย จำนวน ๓๐ ข้อ เพื่อนำมาใช้ในการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ (ใบงาน, ใบความรู้, แบบทดสอบ อยู่ในภาคผนวก)

๔.๑.๕ ผลการหาคุณภาพเครื่องมือทางการวิจัย ผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้พร้อมทั้งใบงานจำนวน ๓ ใบงาน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน ๓๐ ข้อ ที่ได้ผ่านความเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เนื้อหาและภาษาที่ใช้ ตลอดจนถึงกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และทำการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ ใบงาน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีเกณฑ์การประเมินจากผู้เชี่ยวชาญดังนี้

+๑ ถ้าแน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้ ใบงาน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้หรือตัวชี้วัด

๐ ถ้าไม่แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้ ใบงาน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้หรือตัวชี้วัด

-๑ ถ้าแน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้ ใบงาน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังไม่มีความสะดวกคล่องกับจุดประสงค์การเรียนรู้หรือตัวชี้วัด

การประเมินของผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่าน เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความสอดคล้อง (IOC) โดยการหาค่าเฉลี่ยทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม Excel ซึ่งมีเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ถ้าหากว่าได้ค่า (IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ ๐.๕ สามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้ ใบงาน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์นั้นไปใช้ได้ แต่ถ้าหากว่าได้ค่า IOC น้อยกว่า ๐.๕ ต้องนำแผนการจัดการเรียนรู้ ใบงาน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปปรับปรุง แก้ไข ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยจนกว่าจะสามารถนำไปใช้ได้

สรุปผลการหาคุณภาพเครื่องมือทางการวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญได้ดังนี้

ชนิดเครื่องมือ	ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ
แผนการจัดการเรียนรู้	ผลการวิเคราะห์แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้โดยการเรียนรู้เชิงรุก จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่าน มีค่าความสอดคล้องอยู่ในระดับ ๐.๘ - ๑.๐ ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้
ใบงาน	ผลการวิเคราะห์แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของใบงานโดยการเรียนรู้เชิงรุก จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่าน มีค่าความสอดคล้องโดยรวมอยู่ในระดับ ๑.๐ ผลการประเมินพบว่า ใบงานทุกข้อสามารถนำไปใช้ได้
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้	ผลการวิเคราะห์แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการเรียนรู้เชิงรุก จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่าน มีค่าความสอดคล้องโดยรวมอยู่ในระดับ ๐.๘ - ๑.๐ ผลการประเมินพบว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกข้อสามารถนำไปใช้ได้

(ตารางที่ ๔.๒ ผลการประเมินเครื่องมือทางการวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญ)

๔.๑.๖ ผลการนำเครื่องมือทางการวิจัยไปทดลองใช้ (try out) เมื่อผู้วิจัยได้นำเครื่องมือทางการวิจัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการประเมินหาความสอดคล้อง IOC เป็นที่เรียบร้อยแล้ว หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้ ใบงาน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนนอกกลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวน ๕๐ คน เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดลองใช้ (try out) เครื่องมือทางการวิจัยได้ผลเป็นดังนี้

วิธีการหาคุณภาพ	ผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือทางการวิจัย
การวิเคราะห์ความยาก-ง่ายของแบบทดสอบ (P)	ผลการวิเคราะห์ความยาก-ง่ายของข้อสอบ (P) โดยนักเรียนนอกกลุ่มตัวอย่าง (try out) ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒/๒ จำนวน ๕๒ คน ต่อข้อสอบจำนวนข้อสอบ ๓๐ ข้อ ผลการวิเคราะห์ พบว่า ข้อสอบทุกข้อมีความยาก-ง่าย อยู่ในช่วง ๐.๔๐ - ๐.๖๓ สามารถนำไปใช้ได้
การวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ (r)	ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ (r) โดยนักเรียนนอกกลุ่มตัวอย่าง (try out) ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒/๒ จำนวน ๕๒ คน ต่อข้อสอบจำนวน ๓๐ ข้อ ผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ (r) ทุกข้ออยู่ในระดับ พอใช้ - ดี สามารถนำไปใช้ได้
การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Kr20) ของแบบทดสอบ	ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Kr20) ของแบบทดสอบพบว่า มีค่าความเชื่อมั่นสูงอยู่ในระดับ ๑.๐๐ สามารถนำไปใช้ได้

(ตารางที่ ๔.๓ ผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือทางการวิจัย)

กล่าวโดยสรุปแล้ว การได้มาซึ่งคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ คือนำผลคะแนนที่ได้จากการทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนนอกกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์หาค่าความยาก - ง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยมีวิธีการ ดังนี้

๑. นำผลคะแนนจากการทดสอบมาวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ โดยนำแบบทดสอบที่ตรวจแล้วมาหาคะแนน โดยข้อที่ตอบถูกให้ ๑ คะแนน ข้อที่ตอบผิดให้ ๐ คะแนน โดยมีเกณฑ์ความยาก - ง่ายที่ยอมรับได้มีค่าอยู่ระหว่าง ๐.๒๐ - ๐.๘๐ ถ้าหากค่า P มีค่านอกจากเกณฑ์ที่กำหนดไว้นี้จะต้องปรับปรุงแบบทดสอบนั้นหรือตัดทิ้งไป

๒. นำผลคะแนนจากการทดสอบมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ต่อจากค่าความยาก - ง่าย โดยมีเกณฑ์ของค่าอำนาจจำแนกที่ยอมรับได้จะต้องมีค่าอยู่ระหว่าง ๐.๒๐ - ๑.๐๐ หากค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่า ๐.๒๐ จะต้องปรับปรุงแบบทดสอบข้อนั้นหรือตัดทิ้งไป

๓. นำผลคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ต่อจากค่าอำนาจจำแนก โดยมีเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ต้องมีค่าอยู่ระหว่าง ๐.๒๑ - ๐.๔๐ (ความเชื่อมั่นต่ำ) ๐.๔๑ - ๐.๗๐ (ความเชื่อมั่นปานกลาง) และ ๐.๗๑ - ๑.๐๐ (ความเชื่อมั่นสูง) หากค่าความเชื่อมั่นต่ำกว่า ๐.๒๑ จะต้องปรับปรุงแบบทดสอบข้อนั้นหรือตัดทิ้งไป

๔.๒ ผลการเก็บข้อมูลทางการวิจัย

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลทางการวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่เขียนไว้ทั้งหมดจำนวน ๓ แผนการจัดการเรียนรู้ ในระหว่างการจัด กิจกรรมการเรียนรู้นั้น ผู้วิจัยได้นำใบความรู้ ใบงาน รวมถึงสื่อการสอนที่เตรียมไว้ไปใช้ตามความ เหมาะสมของสภาพความพร้อมในแต่ละชั่วโมงที่สอน ซึ่งสภาพความพร้อมของผู้เรียนนั้นได้จากการ ใช้รูปการเรียนรู้เชิงรุก ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในการเก็บข้อมูลในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ภาค เรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ อยู่ในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม โดยจัดกิจกรรมการ เรียนรู้สัปดาห์ละ ๒ ชั่วโมง ในหน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ชุมชนของเรา รวมทั้งหมดจำนวน ๓ สัปดาห์ ดังตาราง

สัปดาห์ ที่	แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้/สาระการเรียนรู้	จำนวน ชั่วโมง
๑	แผนการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง ชุมชนการมีส่วนร่วม	๒
๒	แผนการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในโรงเรียนและ ชุมชน	๒
๓	แผนการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง คนดีศรีแผ่นดิน	๔

(ตารางที่ ๔.๔ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้/สาระการเรียนรู้)

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก จนครบทั้งหมด ๘ ชั่วโมงนั้น พบว่า การจัดกิจกรรม การเรียนรู้แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ด้วยดีเนื่องจากหลักการของการ เรียนรู้เชิงรุก มีขั้นตอนที่ชัดเจน สะท้อนปัญหาได้ชัดเจน ทำให้ผู้วิจัยดำเนินการแก้ปัญหาในระหว่าง การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ดี นำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนให้ความร่วมมือ สนใจ ศึกษาหาความรู้ตามที่คุณสอนได้กำหนดให้อย่างเป็นระบบ เป็นผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ดี ขึ้นอย่างเห็นได้ชัดซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลในหัวข้อต่อไป

๔.๓ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

การแสดงผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์นั้นผู้วิจัยขอเสนอเป็น ๒ ตอนดังนี้

ตอนที่ ๑ แสดงผลการศึกษาการเรียนรู้เชิงรุก สาระหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้วิจัยได้นำการเรียนรู้เชิงรุก มาใช้เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนสาระหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ชุมชนของเรา จำนวน ๓ แผนการ

จัดการเรียนรู้ โดยใช้ระยะเวลา ๘ ชั่วโมง ในแต่ละแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นจะใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

๑. การให้ผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์จนเกิดความรู้ ความเข้าใจนำไปประยุกต์ใช้สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าหรือสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ และพัฒนาตนเองเต็มความสามารถ รวมถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เขาได้มีโอกาสร่วมอภิปรายให้มีโอกาสฝึกทักษะการสื่อสาร ทำให้ผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ๗๐%

๒. การนำเสนองานทางวิชาการ เรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง ทั้งมีการฝึกปฏิบัติ ในสภาพจริง มีการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งจะทำให้ผลการเรียนรู้เกิดขึ้นถึง ๙๐%

กล่าวโดยสรุปแล้ว ผลการศึกษาการเรียนรู้เชิงรุก สารหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การเรียนรู้เชิงรุก เป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้ตามความถนัดหรือความสนใจ ในเนื้อหาสาระที่กำลังศึกษาทำให้ผู้เรียนมีความสนใจที่จะค้นหาคำตอบตามวิธีของตนเองแล้วนำมาจัดทำเป็นชิ้นงานมานำเสนอต่อคุณครูและเพื่อนในชั้นเรียน โดยมีครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์โดยตรงจากการศึกษาในเรื่องนั้น ๆ

ตอนที่ ๒ แสดงผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการเรียนรู้เชิงรุก สารหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน และการทดสอบค่า $t - test$ โดยรวมของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ ๔.๕ แสดงผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการเรียนรู้เชิงรุก โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า $t - test$ โดยรวมของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	จำนวน นักเรียน (N)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) จากคะแนนเต็ม ๓๐	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ค่าความ ต่างเฉลี่ย	ค่าสถิติ ทดสอบ (T- test)	ค่าระดับ นัยสำคัญทาง สถิติ *
ก่อนเรียน	๕๒	๑๕.๒๐	๒.๗๒๕	-๙.๑๕๔	-๓๑.๑๖๗	.๐๐๐
หลังเรียน	๕๒	๒๔.๔๔	๒.๘๙๓			

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า การเรียนรู้เชิงรุก สารหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ชุมชนของเรา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = ๑๕.๒๐ หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = ๒๔.๔๔ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนเรียน = ๒.๗๒๕ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลัง

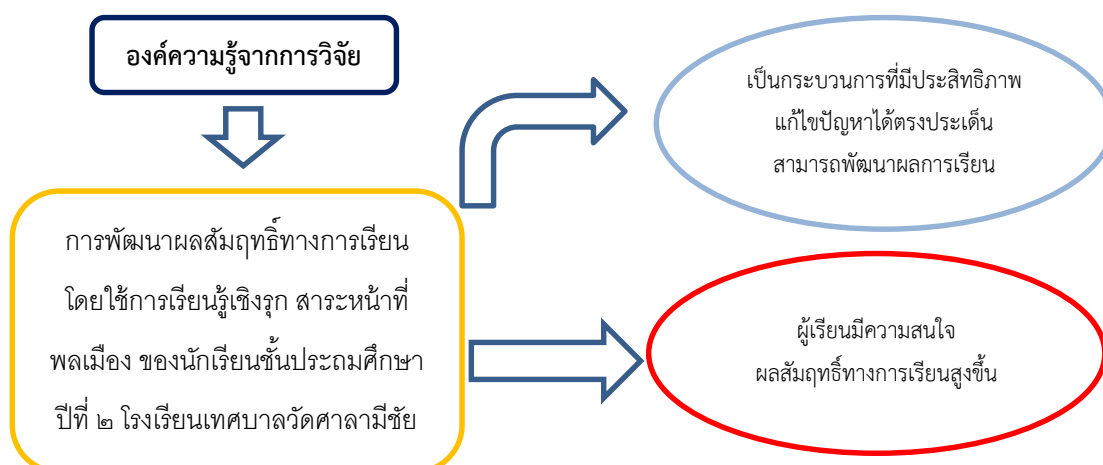
เรียน = ๒.๘๘๓ และผลการทดสอบ t – test ก่อนเรียนและหลังเรียนมีค่าทางสถิติที่ -๓๑.๑๖๗ มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๐๐ เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก สารระเหยที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยขอสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

๔.๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า การเรียนรู้เชิงรุกสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการเรียนรู้เชิงรุก เป็นกระบวนการในการกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการจัดการเรียนรู้ แก้ปัญหาการเรียนการสอนได้ตรงประเด็น ช่วยให้ผู้สอนสามารถพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกมาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยได้จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความเชื่อมโยงกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ขึ้นมาด้วย ทำให้ผลที่ตามมา คือ การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้บรรลุผลตามกระบวนการวิจัยอย่างราบรื่นดีทุกประการ

๔.๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า จากการที่ผู้วิจัยได้นำกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก ไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงเห็นว่า เมื่อมีปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกิดขึ้น ก็สามารถแก้ปัญหาได้รวดเร็วตรงประเด็นปัญหา ผู้เรียนมีความสนใจอยากรู้อยากเห็นในเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น หลังจากกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเก็บข้อมูลได้เสร็จสิ้นลง ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ แสดงว่าการเรียนรู้เชิงรุก สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้จริง

(ตารางภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้จากการวิจัย)

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก สาระหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยแบบเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สาระหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช และเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สาระหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ห้อง ๒/๑ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวน ๕๒ คน

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ผลการศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สาระหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้ตามความถนัดหรือความสนใจ ในเนื้อหาสาระที่กำลังศึกษาทำให้ผู้เรียนมีความสนใจที่จะค้นหาคำตอบตามวิธีของตนเอง แล้วนำมาจัดทำเป็นชิ้นงานมานำเสนอต่อคุณครูและเพื่อนในชั้นเรียน โดยมีครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์โดยตรงจากการศึกษาในเรื่องนั้น ๆ

๕.๑.๒ ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สาระหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่า t - test โดยรวมของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ทั้งหมดได้จากการนำหน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ชุมชนของเรา มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน ๘ ชั่วโมง ดังนี้

เรื่องที่ ๑ ชุมชนการมีส่วนร่วม จำนวน ๒ ชั่วโมง

เรื่องที่ ๒ ที่เกี่ยวข้องกับการการบริหารงานในโรงเรียนและชุมชน จำนวน ๒ ชั่วโมง
เรื่องที่ ๓ คนดีศรีแผ่นดิน จำนวน ๔ ชั่วโมง

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สาระหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง คนดีของสังคม จำนวน ๓ แผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = ๑๕.๒๐ หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = ๒๔.๔๔ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนเรียน = ๒.๗๒๕ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังเรียน = ๒.๘๘๓ และผลการทดสอบ t – test ก่อนเรียนและหลังเรียนมีค่าทางสถิติที่ -๓๑.๑๖๗ มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๐๐ เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก สาระหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยขออภิปรายผล ดังนี้

๑. ผลการศึกษาการเรียนรู้เชิงรุก สาระหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนที่ชัดเจน เป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้ตามความถนัดหรือความสนใจ ในเนื้อหาสาระที่กำลังศึกษาทำให้ผู้เรียนมีความสนใจที่จะค้นหาคำตอบตามวิธีของตนเองแล้วนำมาจัดทำเป็นชิ้นงานนำเสนอต่อคุณครูและเพื่อนในชั้นเรียน โดยมีครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์โดยตรงจากการศึกษาในเรื่องนั้น ๆ การให้ผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์จนเกิดความรู้ ความเข้าใจนำไปประยุกต์ใช้สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าหรือ สร้างสรรค์สิ่งต่างๆ และพัฒนาตนเองเต็มความสามารถ รวมถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เขาได้มีโอกาสร่วมมืออภิปรายให้มีโอกาสฝึกทักษะการสื่อสาร ทำให้ผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้น จึงสรุปได้ว่า การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก สาระหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประสิทธิภาพเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ สามารถนำไปใช้ได้จริง ดังที่ สุวรรณ อินทร์น้อย กล่าวไว้ว่า การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษารายวิชาจิตวิทยาการศึกษา เรื่อง การเรียนรู้ด้วยเทคนิคการสอนเชิงรุก พบว่า คะแนนการสอบหลังเรียนสูง

กว่าก่อนเรียนและนักศึกษามีคะแนนพัฒนาการสูงขึ้น^๑ สอดคล้องกับงานวิจัยของวาทัญญ วุฒิวรรณ ที่ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เชิงรุก เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา วิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ หลังเรียนโดยการจัดการเรียนการสอน วิทยาศาสตร์เชิงรุกสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑^๒ สอดคล้องกับทฤษฎี การเรียนรู้ของJohnson and Johnsonที่ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นวิธีที่จะช่วยให้นักเรียนที่มีความแตกต่างกันมีการปรับตัวเข้าหากัน สนับสนุนกันมากขึ้น คนเก่งหรือผู้นำกลุ่มได้มีการช่วยเหลือและมอบหมายหน้าที่เพื่อให้คนที่อ่อนกว่าได้มีบทบาทและมองเห็นคุณค่าของตนเอง^๓

นอกจากนี้ผลการเรียนมีพัฒนาการสูงขึ้นตามลำดับอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัย ของ สุภารัตน์ เกียรติจรูญพันธ์ ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษามโนทัศน์และผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ที่ได้รับการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ความหลากหลายทาง ชีวภาพ” ผลการวิจัยพบว่า มโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ความหลากหลายทางชีวภาพ ของ นักเรียนหลังได้รับการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทั้งนี้ เนื่องมาจากการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และเน้น การปฏิบัติโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน จากที่ครูผู้สอนเป็นผู้บรรยายหน้าชั้น เรียน นักเรียนเป็นฝ่ายรับความรู้ (Passive) ปรับเปลี่ยนให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ (Active) แล้วเกิด การสร้างองค์ความรู้ (Consruct) ขึ้นด้วยตนเองโดยครูผู้สอนเป็นฝ่ายช่วยเหลืออำนวยความสะดวก และสรุปมโนทัศน์ในช่วงท้าย^๔ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bakir ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ในรายวิชาวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงรุก”^๕

^๑ สุวรรณ อินทร์น้อย, การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษารายวิชาจิตวิทยาการศึกษา เรื่อง การเรียนรู้ ด้วยเทคนิคการสอนเชิงรุก, วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๒ (พ.ค.- ส.ค. ๒๕๖๐): ๕๕.

^๒ วาทัญญ วุฒิวรรณ, ผลการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เชิงรุกเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และความสามารถในการแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๓), หน้า บทคัดย่อ.

^๓ Johnson, D. H. and Johnson, D. W., Anoverview of cooperative learning. In J. S.Thousand, (R. A. Villa and A. I. Nevin (Eds.),1994), P. 30.

^๔ สุภารัตน์ เกียรติจรูญพันธ์, “การศึกษามโนทัศน์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ วิชาชีววิทยาเพิ่มเติม เรื่อง ความหลากหลายทางชีวภาพที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก”, วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๘) หน้า บทคัดย่อ.

^๕ Bakir, S., 5th grade students’opinions about active learning environment. Procedia-Social and Behavioral Sciences 116 (2014), P. 3553 – 3558.

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่ดีและมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้เชิงรุกในวิชาวิทยาศาสตร์ซึ่งการ จัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้นทำให้สามารถเข้าใจในเนื้อหาได้ง่ายขึ้น โดยกิจกรรมที่นักเรียนส่วนใหญ่พึงพอใจมากที่สุด คือ กิจกรรมแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) ซึ่งจากแผนการเรียนรู้เชิงรุกของงานวิจัยนี้ในแผนที่ ๔ เรื่อง กำเนิดของสิ่งมีชีวิต ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้มีการจัดเตรียมอุปกรณ์ และวางแผนกิจกรรมให้สอดคล้องกับเนื้อหา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีการแบ่งกลุ่มวางแผนและจัดบทบาท นักเรียนมีความ สนุกสนานและกระตือรือร้นในการเรียนมาก นักเรียนมีความคิดเห็นที่ดีและมีผลการทดสอบย่อยท้ายแผนอยู่ในเกณฑ์ดี การแสดงบทบาทสมมติไม่เพียงแต่กระตุ้นตัวนักเรียนเพียงอย่างเดียว แต่ยังกระตุ้นให้เกิดการร่วมมือกัน (Cooperation) ของนักเรียนเพื่อให้เกิดความสำเร็จของกลุ่มและทำให้เกิดผลอันเป็นที่น่าพอใจ การเรียนรู้เชิงรุกในวิธีนี้จะช่วยให้ให้นักเรียนที่มีความแตกต่างกันมีการปรับตัวเข้าหากันสนิทสนมกันมากขึ้น คนเก่งหรือผู้นำกลุ่มได้มีการช่วยเหลือและมอบหมายหน้าที่ เพื่อให้คนที่อ่อนกว่าได้มีบทบาทและมองเห็นคุณค่าของตนเอง

๒. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการเรียนรู้เชิงรุก สารระหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน และการทดสอบค่า $t - test$ โดยรวมของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า การเรียนรู้เชิงรุก สารระหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ชุมชนของเรา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = ๑๕.๒๐ หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = ๒๔.๔๔ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนเรียน = ๒.๗๒๕ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังเรียน = ๒.๘๘๓ และผลการทดสอบ $t - test$ ก่อนเรียนและหลังเรียนมีค่าทางสถิติที่ -๓๑.๑๖๗ มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๐๐ เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชลาธร วิเชียรรัตน์** ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกวิชาเคมี เรื่อง อนุพันธ์ของสารประกอบไฮโดรคาร์บอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก สูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้^๖ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **วรรณชร ไชยเดช ก้องกาญจน์ วชิรพจน์และ ศศิธร สุวรรณเทพ** ที่ได้ทำการศึกษา

^๖ ชลาธร วิเชียรรัตน์, “การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกวิชาเคมี เรื่อง อนุพันธ์ของสารประกอบไฮโดรคาร์บอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๗) หน้า บทคัดย่อ.

เรื่อง “การพัฒนาด้านความรู้ ด้านทักษะและด้านทัศนคติผ่านการเรียนการสอนเชิงรุก” ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนมีระดับความรู้ ทักษะ และทัศนคติเพิ่มขึ้นหลังจากเรียนในรายวิชา GEN ๓๕๑ โดยก่อนเรียนผู้เรียนมีระดับความรู้ อยู่ในระดับที่ ๒ ($\bar{X} = ๒.๖๐$) ส่วนหลังเรียนมีระดับความรู้เพิ่มขึ้นอยู่ ๑๖๐ ในระดับที่ ๔ ($\bar{X} = ๔.๘๐$) ส่วนด้านทักษะ ก่อนเรียนมีทักษะอยู่ในระดับที่ ๒ ($\bar{X} = ๒.๔๐$) ส่วนหลังเรียนมีระดับความรู้เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับที่ ๔ ($\bar{X} = ๔.๘๐$)^๗

กล่าวโดยสรุปแล้ว จากผลงานวิชาการและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการนำการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกที่สามารถช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้ดีขึ้น และยังทำให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้จากการนำการเรียนรู้เชิงรุกมาใช้ด้วย จึงทำให้ผู้วิจัยมั่นใจว่าการเรียนรู้เชิงรุกนี้จะช่วยให้ผู้เรียนที่ได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกนี้ มีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น ภายใต้กรอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก สารระเหยที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามิชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- ๑) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตัวเอง จากการลงมือปฏิบัติ
- ๒) คณะครูในโรงเรียนควรนำการเรียนรู้เชิงรุก ไปใช้ในกระบวนการวิจัย เพื่อให้เกิดเป็นกรอบแนวคิดในการวางแผนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- ๑) ครูควรประยุกต์วิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ นักเรียนได้ค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ได้ศึกษาเนื้อหาในการเรียนการสอนได้อย่างชัดเจน สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

---

^๗ วรณชร์ ไชยเดช ก้องกาญจน์ วชิรพจน์และ ศศิธร สุวรรณเทพ, “การพัฒนาด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านทัศนคติผ่านการเรียนการสอนเชิงรุก”วารสารสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑ (ม.ค.-ธ.ค. ๒๕๕๘): ๑๕๙.

๒) โรงเรียนควรนำวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มาประยุกต์เป็นกลยุทธ์ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน ทั้งระดับผู้บริหาร คณะครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียน

๓) ผู้เรียนควรศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้และประยุกต์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผลการเรียนรู้ของตน

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรศึกษาวิจัยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระหน้าที่พลเมือง ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ให้มากขึ้นต่อไป

๒) ควรศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้เชิงรุก กับสาระอื่นนอกจากสาระหน้าที่พลเมือง ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ต่อไป

๓) ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบระหว่าง การจัดการเรียนรู้เชิงรุก กับทฤษฎีการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อดูความแตกต่างของวิธีการจัดการเรียนรู้แต่ละอย่าง

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาวิทยาลัยมหาเถรปกรณ์ .

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย ๒๕๒๕.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources)

(๑) หนังสือ :

กระทรวงศึกษาธิการ, ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช

๒๕๕๑. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, ๒๕๕๑.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานกระทรวงศึกษาธิการ. เรียนรู้บูรณาการ.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๔.

คณะกรรมการการพัฒนาคณาพิชการ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. การจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุ

สภาลาดพร้าว, ๒๕๔๖.

ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช. คู่มือการเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญระดับมัธยมศึกษา.

กรุงเทพมหานคร : แม็ค, ๒๕๔๔.

ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ. การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

ทิตนา แชมมณี. ศาสตร์การสอน, พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. กรุงเทพมหานคร : วีอินเตอร์

พริ้นท์, ๒๕๕๐.

นนทลี พรธาดาวิทย์. Learning Management by ACTIVE LEARNING. กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์ ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น จำกัด, ๒๕๕๘.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๓.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : พับลิช ชิง, ๒๕๓๗.
บุญศรี พรหมมาพันธุ์ และคณะ. **การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษาหน่วยที่ ๕**.

กรุงเทพมหานคร : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๕.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พุทธธรรม(ฉบับเดิม), พิมพ์ครั้งที่ ๑๖**. กรุงเทพฯ : บริษัท สหธรรมิก
จำกัด, ๒๕๔๔.

พระมหาปรีดา ขนดีโสภณ. **จิตวิทยาความเป็นครู**. นครศรีธรรมราช : หจก.กรีนโซน อินเตอร์๒๐๐๑,
๒๕๕๔.

พระราชวรมนี. **ปรัชญาการศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, ๒๕๑๘.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. **การสร้างและการพัฒนาแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักทดสอบ
ทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสารมิตร, ๒๕๓๐.

พิชิต ฤทธิ์จัญญ. **หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ สถาบัน
ราชภัฏพระนคร, ๒๕๔๔.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์และเพียว ยินดีสุข. **การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

ไพศาล หวังพานิช. **การวัดผลการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พัฒนาพานิช, ๒๕๒๖.

ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา. **พื้นฐานการวิจัยการศึกษา**. มหาสารคาม: ภาควิชาการวิจัยและ
พัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๘.

ยุทธ ไถยวรรณ และกุสุมา ผลาพรหม. **พื้นฐานการวิจัย**. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, ๒๕๕๓.

เยาวดี วิบูลย์ศรี. **การวัดผลและการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์**. กรุงเทพมหานคร :
สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๐.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์,
๒๕๓๕.

วัชรรา เล่าเรียนดี ปณัฐ กิจรุ่งเรืองและอรพิน ศิริสัมพันธ์. **กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อ
พัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ ๒๑**. กรุงเทพมหานคร:
บริษัท เพชรเกษมพรินติ้ง กรุป จำกัด, ๒๕๖๐.

สงศรี ชมพวงค์. **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช, ๒๕๕๔.

สมบูรณ์ ต้นยะ. **การประเมินทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕.

สมนึก ภัททิยธนี. **การวัดผลการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กาลสินธุ์: ประสารการพิมพ์, ๒๕๕๑.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. **คู่มืออบรมครูแนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) และกิจกรรมการเรียนการสอน ประถมศึกษาปีที่ ๑-๒.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๔.

สุมิตรา อังวัฒนากุล. **การวิจัยทางการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

สุวิทย์ หิรัญยานนท์ และคณะ. **พจนานุกรมศัพท์ทางการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : โอคิวบุ๊คเซนเตอร์, ๒๕๔๐.

(๒) ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ :

จิตติมา ดำรงวัฒนะ. “การพัฒนารูปแบบการจัดการสวัสดิการด้านการศึกษาในชุมชนภาคใต้”.

วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๘.

จรรยาธิษั กุลพ่วง. “พ่วง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาและเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ ๕ ขั้น ร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๗.

ชลลธร วิเชียรรัตน์. “การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกวิชาเคมี เรื่อง อนุพันธ์ของสารประกอบไฮโดรคาร์บอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๗.

พระพนมภรณ์ ฐานิสโร (กัปปุญ). **การพัฒนาชุดการเรียนรู้ วิชาภูมิศาสตร์ เพื่อสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๗ จังหวัดหนองคาย.** **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

พระสุริยา สุริโย (คงคาไหว). “การศึกษาผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรมโดยใช้หลักสูตรพุทธธรรมของวัดธาตุน้อย อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

สนธยา เขมวิวัฒน์. “ตัวแปรบางประการที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สายวิชาบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพณิชยการพระนคร”. **ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๒.

สูตรรัตน์ เกียรติจรูญพันธ์. “การศึกษามโนทัศน์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ วิชาชีววิทยาเพิ่มเติม เรื่อง ความหลากหลายทางชีวภาพที่ได้รับ
การจัดการเรียนรู้เชิงรุก”. **วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๘.

Fink (อ้างถึงใน ศิริพร มโนพิเชษฐวัฒนา). “การพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์
แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่กระตือรือร้นเรื่องร่างกายมนุษย์”.
ปริญญานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๗.

(๓) รายงานวิจัย :

กรุณา แต่แดงเพชร. “ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ ความถนัด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น”. **รายงานการวิจัย**.
ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๕.

อริยา คูหา และบัญญัติ ยงยวน, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาวะรอพิณิจของ
นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี”, **รายงานวิจัย**. (ปัตตานี :
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, ๒๕๔๗), หน้า ๑๔.

(๔) บทความ :

ทัศน์ธนิศ ทองแดงและอัฐพร ชาณุชญาณนท. (อ้างในสารแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).
“บันทึกประสบการณ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยกิจกรรมการสัมภาษณ์ชาวจีนใน
รายวิชาภาษาจีนขั้นต้น”. **วารสารหาดใหญ่วิชาการ**. ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม -
ธันวาคม: หน้า ๒๑๔

พระสุริยา สุริโย (คงคาไหว). “การศึกษามโนทัศน์การฝึกอบรมเยาวชนค่ายคุณธรรมโดยใช้หลักสูตร
พุทธธรรมของวัดธาตุน้อย อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช”. **มหาจุฬานาครท
รศน์**. ปีที่ ๓ เล่ม ๑ มกราคม-มิถุนายน. ๒๕๕๙: ๔๒-๔๓.

วรรณชร ไชยเดช ก้องกาญจน์ วชิรพินังและ ศศิธร สุวรรณเทพ. “การพัฒนาความรู้ ด้านทักษะ
และด้านทัศนคติผ่านการเรียนการสอนเชิงรุก” **วารสารสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยวลัย
ลักษณ์**. ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑ มกราคม - ธันวาคม ๒๕๕๘: ๑๕๙.

สถาพร พงติกุล. “คุณภาพผู้เรียนเกิดจากกระบวนการเรียนรู้”. **วารสารการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยบูรพา**, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒: ๑-๑๓.

สิริวรรณ ศรีพหล. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคมศึกษา. **วิจัยและพัฒนาหลักสูตร**. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๙: ๒๕ - ๒๖.

สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี ประทีป จินจี้ และชุลีกร ยิ้มสุด, “รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้”, **วารสารเทคโนโลยีภาคใต้**, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๐: ๑๕๖.

สุวรรณา อินทร์น้อย, การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษารายวิชาจิตวิทยาการศึกษา เรื่อง การเรียนรู้ ด้วยเทคนิคการสอนเชิงรุก, **วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม**, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๖๐: ๕๕.

(๕) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารอื่น ๆ:

ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. มหาวิทยาลัยกับการประกันคุณภาพ : การประชุมวิชาการประจำปี ๒๕๕๕ เรื่องฝ่าวิกฤตอุดมศึกษาไทย ณ โรงแรมรามารการ์เด็น. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ๒๕๕๕.

ฉันทวิช วิเชียรพันธ์. รายงานโครงการพัฒนาความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ ของเด็กและเยาวชนไทย เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน . กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ๒๕๕๖.

อุทุมพร จามรมาน, “หลักการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน”. ในเอกสารการสอนวิชาการพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน . กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๕.

อุทุมพร จามรมาน. “หลักการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน”. ใน เอกสารการสอนชุดพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยที่ ๑๕ สาขาการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ๒๕๓๕.

(๖) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

พระเจ้าตุรงค์ อาจารย์สุโก, การศึกษาเพื่ออะไรหรือเพื่อใคร? ในแนวคิดของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/๕๗๓๖๘๑> [๑๕ ส.ค.๒๕๖๑].

จินดารัตน์ โพธิ์นอก, การเรียนรู้เชิงรุก, [ออนไลน์], แหล่งที่มา :
<https://www.dailynews.co.th/article/๕๗๘๖๑๙> [๒๗ ก.ย. ๒๕๖๑]

(๗) ภาษาอังกฤษ

Good, Carter V., **Dictionary of Education**. New York: McGraw-Hill, 1973.

Joyce , B. and Weil, M, **Model of teaching (7th ed)**, New Jersey: PrenticeHall, 2004.

Keeves,J.P.. **Education research methodology and measurement:An International, handbook**. Oxford: Pergamon Press. 1997.

Johnson. D. H. and Johnson. D. W.. **An overview of cooperative learning**. In J. S.Thousand. R. A. Villa and A. I. Nevin (Eds.),1994.

Bakir, S., 5th grade students'opinions about active learning environment. **Procedia-Social and Behavioral Sciences 116 (2014)**.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก สาระหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาล วัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ของพระมหาอภิรักษ์ นนทภาณี (คำหารพล) ประกอบด้วย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ประวัติการศึกษา

๑. ดร.วิโรจน์ พรหมสุด	Ph.D. (Educational Research, Measurement and Statistics) สม.ม. (สังคมวิทยา) พธ.บ. (สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา)
๒. ดร.มะลิวัลย์ โยธารักษ์	Ph.D. (Educational Administration) ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) ศศ.บ. (การประถมศึกษา)
๓. นางสุนันท์ บุญศิริ	กศ.บ. (สังคมศึกษา) ข้าราชการบำนาญ
๔. นางสาวราภรณ์ เพชรานนท์	ค.บ. (สังคมศึกษา) ตำแหน่งครู คศ.๓ (ครูชำนาญการพิเศษ)
๕. นางพรทิพย์ นิมพลี	ค.บ. (สุขศึกษา) ตำแหน่งครู คศ.๓ (ครูชำนาญการพิเศษ)

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ โท. ๐๘๒-๔๕๐-๘๗๓๒

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๔ / น.๕๓ วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ดร.วิโรจน์ พรหมสุด

ด้วย พระมหากษัตริย์ ญา นนทภาณี นามสกุล คำหารพล รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๑๓ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกสาระหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย อำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนोक)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ผู้ประสานงาน

อาจารย์ กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๔๖๔

พระศักดิ์ดา อคคปณโณ ๐๘๑-๑๘๖-๔๑๖๔

- ตรวจสอบแล้ว
- ปรับแก้ตามข้อแนะ

วิโรจน์
(ดร.วิโรจน์ พรหมสุด)

ที่ ศร ๖๑๐๓.๔/ว๙

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๕ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๕ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เรียน ดร.มะลิวัลย์ โยธารักษ์
ที่ส่งมาด้วย ๑. เล่มวิทยานิพนธ์ ๓ บท จำนวน ๑ เล่ม
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระมหากษัตริย์ ณา ยาน นนทภานิ นามสกุล คำหารพล รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๑๓
นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก
สาระหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำมีชัย อำเภอมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็น
ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมนี้ โครงการหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็น
อย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและอนุเคราะห์ดำเนินการต่อไป.

ได้ตรวจและแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ขอแสดงความนับถือ

(ดร. พ.ล.ล.ล.ล.ล.)

(รองศาสตราจารย์.ดร สมชัย ศรีนอก)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ติดต่อประสานงาน

อาจารย์กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๔๖๔
พระศักดิ์ดา อคคปณ ๐๘๑-๑๘๖-๔๑๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๔/ว ม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เรียน นางสาวศุภนีย์ บุญศิริ
ที่ส่งมาด้วย ๑. เล่มวิทยานิพนธ์ ๓ บท จำนวน ๑ เล่ม
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระมหาอภิรักษ์ ฉายา นนทภาณี นามสกุล คำหารพล รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๑๓
นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก
สาระหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย อำเภอมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
พิจารณาเห็นแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็น
ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมนี้ โครงการหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็น
อย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและอนุเคราะห์ดำเนินการต่อไป.

ขอแสดงความนับถือ

๗๕๓๖๐๖/๑๖๐
๑๖/๑๑/๒๕๖๑
(นางศุภนีย์ บุญศิริ)
๓ ธ.ค. ๒๕๖๑

(รองศาสตราจารย์.ดร สมชัย ศรีนอก)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ติดต่อประสานงาน

อาจารย์กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๔๖๔
พระศักดิ์ดา อุดมปัญญา ๐๘๑-๑๘๖-๔๑๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๔/ว ๙

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
 เรียน นางสาวราภรณ์ เพชรานนท์
 ที่ส่งมาด้วย ๑. เล่มวิทยานิพนธ์ ๓ บท จำนวน ๑ เล่ม
 ๒. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระมหาอภิรักษ์ ฉายา นนทภาณี นามสกุล คำหารพล รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๑๓
 นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณ
 ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก
 สารหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอมือง
 จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
 พิจารณาเห็นแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็น
 ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมนี้ โครงการหลักสูตร
 พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็น
 อย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและอนุเคราะห์ดำเนินการต่อไป.

ขอแสดงความนับถือ

๗๙๐ ๖๖๖ ๖๖

ศาสตราจารย์ ดร. สมชัย ศรีนอก

๒๖.๖.๖๖

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชัย ศรีนอก)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ติดต่อประสานงาน

อาจารย์กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๔๖๔

พระศักดิ์ดา อคฺคปญฺโญ ๐๘๑-๑๘๖-๔๑๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๔/ว ๙

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

พศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
 เรียน นางพรทิพย์ ฉิมพลี
 ที่ส่งมาด้วย ๑. เล่มวิทยานิพนธ์ ๓ บท จำนวน ๑ เล่ม
 ๒. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระมหากษัตริย์ ณา ยาน นนทภาณิ นามสกุล คำหารพล รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๑๓
 นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
 ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก
 สารหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย อำเภอมือง
 จังหวัดนครศรีธรรมราช” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
 พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็น
 ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมนี้ โครงการหลักสูตร
 พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็น
 อย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและอนุเคราะห์ดำเนินการต่อไป.

ขอแสดงความนับถือ

ได้ตรวจแล้ว
 (นางพรทิพย์ ฉิมพลี)
 4 ธ.ค ๖1

(รองศาสตราจารย์.ดร สมชัย ศรีนอก)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ติดต่อประสานงาน

อาจารย์กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๔๖๔
 พระศักดิ์ดา อคฺคปัญโญ ๐๘๑-๑๘๖-๔๑๖๔

ภาคผนวก ค

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ioc)

ผลการวิเคราะห์แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้
 โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สารหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒
 โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

รายการที่ประเมิน	ระดับการประเมินจาก ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน					ΣR	ระดับ คุณภาพ	ผลการ ประเมินจาก ผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
๑. มาตรฐาน มีความ สอดคล้องตามกระบวนการ จัดการเรียนรู้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๒. ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ มี ความสอดคล้องตาม กระบวนการจัดการเรียนรู้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๓. สารสำคัญ มีความ สอดคล้องตามกระบวนการ จัดการเรียนรู้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๔. สารการเรียนรู้ มีความ สอดคล้องตามกระบวนการ จัดการเรียนรู้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๕. สมรรถนะ มีความ สอดคล้องตามกระบวนการ จัดการเรียนรู้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๖. จุดประสงค์การเรียนรู้ มี ความสอดคล้องตาม กระบวนการจัดการเรียนรู้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๗. กิจกรรมการเรียนรู้ มีความ สอดคล้องตามกระบวนการ จัดการเรียนรู้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๘. สื่อและแหล่งเรียนรู้ มี ความสอดคล้องตาม กระบวนการจัดการเรียนรู้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

รายการที่ประเมิน	ระดับการประเมินจาก ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน					ΣR	ระดับ คุณภาพ	ผลการ ประเมินจาก ผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
๙. ภาระงาน/ชิ้นงาน มีความ สอดคล้องตามกระบวนการ จัดการเรียนรู้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๑๐. การวัดผลและ ประเมินผล มีความสอดคล้อง ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๑๑. บันทึกหลังกิจกรรมการ เรียนรู้ มีความสอดคล้องตาม กระบวนการจัดการเรียนรู้	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๔	๐.๘	นำไปใช้ได้

ผลการวิเคราะห์แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้
โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่าน มีค่าความสอดคล้องอยู่ในระดับ ๐.๘ - ๑.๐
ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้

ผลการวิเคราะห์แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของใบงาน
 โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สารหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒
 โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ใบ งาน ที่	รายการที่ประเมิน	ระดับการประเมิน จากผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน					ΣR	ระดับ คุณภาพ	ผลการ ประเมิน จาก ผู้เชี่ยวชาญ
		๑	๒	๓	๔	๕			
๑	ข้อที่ ๑ คำถาม - คำตอบ มีความ สอดคล้องกับตัวชี้วัด	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๒	ข้อที่ ๑ คำถาม - คำตอบ มีความ สอดคล้องกับตัวชี้วัด	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๓	ข้อที่ ๑ คำถาม - คำตอบ มีความ สอดคล้องกับตัวชี้วัด	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
	ข้อที่ ๒ คำถาม - คำตอบ มีความ สอดคล้องกับตัวชี้วัด	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

ผลการวิเคราะห์แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของใบงาน โดยการจัดการเรียนรู้ตามเชิงรุก จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่าน มีค่าความสอดคล้องโดยรวมอยู่ในระดับ ๑.๐ ผลการประเมินพบว่า ใบงานทุกข้อสามารถนำไปใช้ได้

ผลการวิเคราะห์แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สาระหน้าที่พลเมือง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

รายการที่ประเมิน	ระดับการประเมินจาก ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน					ΣR	ระดับ คุณภาพ	ผลการ ประเมิน จาก ผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
๑. การที่สมาชิกในชุมชนมีสัมพันธที่ดีส่งผลต่อชุมชนอย่างไร ก. เกิดความอิจฉาริษยา ข. เกิดความขัดแย้ง ค. เกิดความสงบสุข	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๒. ข้อใดไม่ใช่สาธารณะสมบัติ ก. โทรศัพท์มือถือ ข. สนามเด็กเล่น ค. ห้องสมุด	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๓. การอยู่ร่วมกันในชุมชน เราควรมีความสัมพันธ์กันในลักษณะอย่างไร ก. ต่างคนต่างอยู่ ข. พึ่งพาอาศัยกัน ค. แล้วยแต่ความพอใจ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๔. เมื่อพิมพ์เข้าห้องน้ำเสร็จแล้วเธอจะรีบออกมาทันทีเพราะเธอคิดว่าเป็นหน้าที่ของภารโรงที่ต้องทำความสะอาดห้องน้ำจ้บบปฏิบัติได้เหมาะสมหรือไม่เพราะเหตุใด ก. เหมาะสมเพราะการดูแล	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

รายการที่ประเมิน	ระดับการประเมินจาก ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน					ΣR	ระดับ คุณภาพ	ผลการ ประเมิน จาก ผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
รักษาความสะอาดเป็น หน้าที่ของภารโรง ข. ไม่เหมาะสมเพราะทุกคนใน โรงเรียนต้องช่วยกันดูแล รักษาความสะอาด ค. ไม่เหมาะสมเพราะทำให้ เพื่อนไม่อยากยุ่งด้วย								
๕. ใครปฏิบัติตามกฎระเบียบ โรงเรียนได้ถูกต้อง ก. รอยสวมรองเท้าแตะสีสุภาพ มาโรงเรียน ข. เพชรทิ้งขยะลงในถัง ค. แพรวมาโรงเรียนสายบ่อย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	นำไปใช้ ได้
๖. การปฏิบัติตามกฎระเบียบของ โรงเรียนส่งผลดีอย่างไร ก. โรงเรียนมีชื่อเสียงโด่งดัง ข. ผู้ปกครองให้ความเชื่อถือ ค. เกิดความเป็นระเบียบ เรียบร้อยในโรงเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	นำไปใช้ ได้
๗. ข้อใดคือบทบาทหน้าที่ของผู้นำ ทางศาสนา ก. ดูแลรักษาพระที่มีอาการ เจ็บป่วย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ ได้

รายการที่ประเมิน	ระดับการประเมินจาก ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน					ΣR	ระดับ คุณภาพ	ผลการ ประเมิน จาก ผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
ข. ดูแลทรัพย์สินของวัด ค. ส่งเสริมและจัดพิธีกรรมทางศาสนา								
๘. เมื่อพบเห็นคนทำลายสาธารณสมบัติของชุมชนควรปฏิบัติอย่างไร ก. แจ้งผู้ดูแลชุมชน ข. แจ้งตำรวจจราจร ค. แจ้งนายกเทศมนตรี	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๙. ข้อใดคือบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ก. ขายอาหารในโรงอาหาร ข. บริหารโรงเรียนทุกด้าน ค. เก็บกวาดขยะในโรงเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๑๐. นักเรียนควรปฏิบัติตนต่อผู้บริหารโรงเรียนอย่างไร ก. แสดงความเคารพเมื่อพบผู้บริหาร ข. ทำตัวเฉยๆเพราะจ่ายค่าเทอมแพง ค. เดินเลี่ยงไปทางอื่นเมื่อพบผู้บริหาร	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๑๑. สิ่งใดต่อไปนี้เป็นสมบัติของโรงเรียนทั้งหมด	+๑	+๑	+๑	๐	+๑	๔	๐.๘	นำไปใช้ได้

รายการที่ประเมิน	ระดับการประเมินจาก ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน					ΣR	ระดับ คุณภาพ	ผลการ ประเมิน จาก ผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
ก. กระเป๋านักเรียน โรงอาหาร สนามเด็กเล่น ข. ห้องเรียน แก้วน้ำ โทรศัพท์มือถือ ค. ห้องน้ำ โต๊ะเรียน หนังสือใน ห้องสมุด								
๑๒. ข้อใดแสดงถึงความรักสามัคคี ก. ยืนเข้าแถวซื้ออาหาร ข. ปิดน้ำปิดไฟเมื่อไม่ใช้ ค. ร่วมกันปลูกต้นไม้ในชุมชน	+๑	+๑	+๑	๐	+๑	๔	๐.๘	นำไปใช้ ได้
๑๓. กิจกรรมใดช่วยสร้างความ สามัคคี ก. ช่วยกันเก็บขยะยังตั้งใจ ข. เล่นเกมแข่งกับเพื่อน ค. ลอกการบ้านของเพื่อน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ ได้
๑๔. การเคารพสิทธิของผู้อื่นใน โรงเรียนส่งผลดีอย่างไรมากที่สุด ก. ได้รับคำชมจากบุคคลทั่วไป ข. โรงเรียนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก อย่างแพร่หลาย ค. ช่วยลดความขัดแย้ง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ ได้
๑๕. นักเรียนควรพูดอย่างไรเมื่อ เพื่อนทะเลาะกัน	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘	นำไปใช้ ได้

รายการที่ประเมิน	ระดับการประเมินจาก ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน					ΣR	ระดับ คุณภาพ	ผลการ ประเมิน จาก ผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
ก. ฉันไม่ยุ่งกับพวกเธอดีกว่า ข. ฉันบอกแล้วไงว่าอย่า ทะเลาะกัน ค. เราเป็นเพื่อนกัน ต้องรักกัน ไว้นะ								
๑๖. พระบรมธาตุเจดีย์เป็น สถาปัตยกรรมแบบใด ก. แบบล้านนา ข. แบบทราวดี ค. แบบอยุธยา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ ได้
๑๗. แคว้นนครศรีธรรมราช มีชื่อเดิม ว่าแคว้นอะไร ก. ไชยา ข. ตามพรลิงค์ ค. สุโขทัย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ ได้
๑๘. ศาสนาใดของแคว้นตามพรลิงค์ ที่มีอิทธิพลต่ออาณาจักรสุโขทัย ก. พระพุทธศาสนาแบบลังกา วงศ์ ข. พระพุทธศาสนานิกาย มหายาน ค. ศาสนาฮินดู	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ ได้

รายการที่ประเมิน	ระดับการประเมินจาก ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน					ΣR	ระดับ คุณภาพ	ผลการ ประเมิน จาก ผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
๑๙. ใครเป็นผู้อัญเชิญพระบรม สารีริกธาตุมาที่หาดทรายแก้ว ก. พระเจ้าศรีธรรมโศกราช ข. พระนางเกมชาลาและ เจ้าชายทนต์กุมาร ค. พระเจ้าตากสินมหาราช	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ ได้
๒๐. ข้อใด ไม่ใช่ คุณลักษณะของ ผู้นำที่ดี ก. มีความรับผิดชอบ ข. มีความเสียสละ ค. มีความลำเอียง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ ได้
๒๑. ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของ พระบรมธาตุเจดีย์เป็นทรงอะไร ก. ทรงบาตรนํ้ามนต์คว่ำ ข. ทรงระฆังคว่ำ ค. ทรงแก้วคว่ำ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ ได้
๒๒. ปฐมกษัตริย์ของราชวงศ์ปทุม วงศ์มีนามว่าอะไร ก. พระเจ้าศรีธรรมโศกราช ข. พระเจ้าตากสินมหาราช ค. พ่อขุนรามคำแหงมหาราช	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ ได้

รายการที่ประเมิน	ระดับการประเมินจาก ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน					ΣR	ระดับ คุณภาพ	ผลการ ประเมิน จาก ผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
๒๓. เมืองขึ้น 12 หัวเมืองของ นครศรีธรรมราช มีชื่อเรียกว่าอะไร ก. 12 นักชัตร ข. 12 ปันนา ค. 12 ราศี	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ ได้
๒๔. หาดทรายแก้วในปัจจุบันเป็น ที่ตั้งสำคัญของสิ่งใด ก. พระแก้วมรกต ข. วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ค. พระบรมธาตุไชยา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ ได้
๒๕. ข้อใดไม่ถูกต้อง เกี่ยวกับ อาณาจักรตามพรลิงค์ ก. เป็นศูนย์กลางการเดินเรือ ข. ตั้งอยู่ทางเหนือของไทย ค. มีศูนย์กลางอยู่ที่ นครศรีธรรมราช	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ ได้
๒๖. พระบรมธาตุเจดีย์มีชื่อเรียกอีก อย่างว่าอะไร ก. วิหารหลวง ข. วิหารทับเกษตร ค. พระธาตุทองคำ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ ได้
๒๗. อนุสรณ์สถานของพระเจ้าศรี ธรรมมาโศกในปัจจุบันตั้งอยู่ ณ ที่ใด	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ ได้

รายการที่ประเมิน	ระดับการประเมินจาก ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน					ΣR	ระดับ คุณภาพ	ผลการ ประเมิน จาก ผู้เชี่ยวชาญ
	๑	๒	๓	๔	๕			
ก. พุงท่าลาด ข. บริเวณเรือนจำจังหวัดเก่า ค. ศาลาประตูหัก								
๒๘. พระเจ้าศรีธรรมโศกราช ทรง เลื่อมใสในศาสนาใด ก. ศาสนาพุทธ ข. ศาสนาอิสลาม ค. ศาสนาคริสต์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ ได้
๒๙. หลังการศึกษาเรื่องราวใน ประวัติศาสตร์ ข้อใดมีประโยชน์ต่อ นักเรียนมากที่สุด ก. ทำให้รู้เรื่องราวในอดีต ข. เรียนรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นแล้ว นำมาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน ค. ทำให้วางแผนโบราณสถาน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	นำไปใช้ ได้
๓๐. เมืองนครศรีธรรมราช เข้ามา รวมอยู่ในอาณาจักรไทยในช่วงใด ก. ต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๐ ข. กลางพุทธศตวรรษที่ ๒๐ ค. ปลายพุทธศตวรรษที่ ๒๐	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๔	๐.๘	นำไปใช้ ได้

ผลการวิเคราะห์แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่าน มีค่าความสอดคล้องโดยรวมอยู่ในระดับ ๐.๘ - ๑.๐ ผลการประเมินพบว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกข้อสามารถนำไปใช้ได้

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือวิจัย (try out)

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๔/ ๗๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอง่วงน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย
รับเลขที่ 1050/2561
วันที่ 18.ค.61 เวลา 13.๐๙ น.

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือวิจัย (try out)
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย
ที่ส่งมาด้วย แบบทดลองเครื่องมือวิจัย จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วย พระมหากษัตริย์ ฉายา นนทภาณิ นามสกุล คำหารพล รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๑๓
นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก
สาระหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องทดลองเครื่องมือเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และ
แนวทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จาก ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย
ด้วยดีดั่งมีเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองเครื่องมือวิจัย ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ
โอกาสนี้.

เรียน พอ. รร. ท. ๗๕,

- เพื่อทราบ/งานสัมพันธ์ชุมชน

- พระมหาอภิสิทธิ์ คำนารพ

ของทดลองเครื่องมือวิจัยที่แนบมา
ชั้น ป. ๒

- 11 จักรเยวราช ๗๕๗๖

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชัย ศรีนอก)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

24 ธ.ค. 61

ติดต่อประสานงาน

อาจารย์กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๔๖๔

พระศักดิ์ดา อคคปณโณ ๐๘๑-๑๘๖-๔๑๖๔

ภาคผนวก จ

ผลวิเคราะห์จากการทดลองเครื่องมือวิจัย (try out)

ผลการวิเคราะห์ความยาก-ง่ายของแบบทดสอบ (P)

นักเรียนนอกกลุ่มตัวอย่าง (try out)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒/๒ จำนวน ๕๒ คน ต่อข้อสอบ ๓๐ ข้อ

ลำดับ ข้อสอบ	จำนวนคน ที่ตอบถูก	ค่าความ ยาก-ง่าย (P)	ผลการวิเคราะห์	แปลความ	ระดับเกณฑ์
๑	๒๗	๐.๕๒	ยากพอเหมาะ	ดีมาก	นำไปใช้ได้
๒	๒๑	๐.๔๐	ยากพอเหมาะ	ดีมาก	นำไปใช้ได้
๓	๒๕	๐.๔๘	ยากพอเหมาะ	ดีมาก	นำไปใช้ได้
๔	๒๗	๐.๕๒	ยากพอเหมาะ	ดีมาก	นำไปใช้ได้
๕	๒๕	๐.๔๘	ยากพอเหมาะ	ดีมาก	นำไปใช้ได้
๖	๒๖	๐.๕๐	ยากพอเหมาะ	ดีมาก	นำไปใช้ได้
๗	๒๙	๐.๕๖	ยากพอเหมาะ	ดี	นำไปใช้ได้
๘	๓๑	๐.๖๐	ค่อนข้างง่าย	ดี	นำไปใช้ได้
๙	๓๐	๐.๕๘	ยากพอเหมาะ	ดีมาก	นำไปใช้ได้
๑๐	๒๗	๐.๕๒	ยากพอเหมาะ	ดีมาก	นำไปใช้ได้
๑๑	๒๒	๐.๔๒	ยากพอเหมาะ	ดีมาก	นำไปใช้ได้
๑๒	๓๓	๐.๖๓	ค่อนข้างง่าย	ดี	นำไปใช้ได้
๑๓	๒๖	๐.๕๐	ยากพอเหมาะ	ดีมาก	นำไปใช้ได้
๑๔	๒๘	๐.๕๔	ยากพอเหมาะ	ดีมาก	นำไปใช้ได้
๑๕	๒๘	๐.๕๔	ยากพอเหมาะ	ดีมาก	นำไปใช้ได้
๑๖	๓๑	๐.๖๐	ค่อนข้างง่าย	ดี	นำไปใช้ได้

ลำดับ ข้อสอบ	จำนวนคน ที่ตอบถูก	ค่าความ ยาก-ง่าย (P)	ผลการวิเคราะห์	แปลความ	ระดับเกณฑ์
๑๗	๒๑	๐.๔๐	ยากพอเหมาะ	ดีมาก	นำไปใช้ได้
๑๘	๒๘	๐.๕๔	ยากพอเหมาะ	ดีมาก	นำไปใช้ได้
๑๙	๒๙	๐.๕๖	ยากพอเหมาะ	ดีมาก	นำไปใช้ได้
๒๐	๓๑	๐.๖๐	ค่อนข้างง่าย	ดี	นำไปใช้ได้
๒๑	๒๖	๐.๕๐	ยากพอเหมาะ	ดีมาก	นำไปใช้ได้
๒๒	๒๙	๐.๕๖	ยากพอเหมาะ	ดีมาก	นำไปใช้ได้
๒๓	๒๗	๐.๕๒	ยากพอเหมาะ	ดีมาก	นำไปใช้ได้
๒๔	๓๑	๐.๖๐	ค่อนข้างง่าย	ดี	นำไปใช้ได้
๒๕	๓๒	๐.๖๒	ค่อนข้างง่าย	ดี	นำไปใช้ได้
๒๖	๒๗	๐.๕๒	ยากพอเหมาะ	ดีมาก	นำไปใช้ได้
๒๗	๒๗	๐.๕๒	ยากพอเหมาะ	ดีมาก	นำไปใช้ได้
๒๘	๓๑	๐.๖๐	ค่อนข้างง่าย	ดี	นำไปใช้ได้
๒๙	๒๖	๐.๕๐	ยากพอเหมาะ	ดีมาก	นำไปใช้ได้
๓๐	๒๑	๐.๔๐	ยากพอเหมาะ	ดีมาก	นำไปใช้ได้

ผลการวิเคราะห์ความยาก-ง่ายของข้อสอบ (P) โดยนักเรียนนอกกลุ่มตัวอย่าง (try out) ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒/๒ จำนวน ๕๒ คน ต่อข้อสอบจำนวนข้อสอบ ๓๐ ข้อ ผลการวิเคราะห์ พบว่า ข้อสอบทุกข้อมีความ ยาก-ง่าย อยู่ในระหว่าง ๐.๔๐ - ๐.๖๓ สามารถนำไปใช้ได้

ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ (r)
 นักเรียนนอกกลุ่มตัวอย่าง (try out) ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒/๒
 จำนวน ๕๒ คน ต่อข้อสอบ ๓๐ ข้อ

ลำดับ ข้อสอบ	กลุ่มที่แบ่งตาม ระดับคะแนน	จำนวนคนที่ ตอบถูก	ค่าอำนาจ จำแนก (r)	ผลการวิเคราะห์	ระดับเกณฑ์
๑	กลุ่มสูง	๑๔	๐.๔๘	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๓			
๒	กลุ่มสูง	๑๕	๐.๖๐	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๖			
๓	กลุ่มสูง	๑๔	๐.๕๒	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๑			
๔	กลุ่มสูง	๑๔	๐.๔๘	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๓			
๕	กลุ่มสูง	๑๓	๐.๕๒	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๒			
๖	กลุ่มสูง	๑๕	๐.๕๐	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๑			
๗	กลุ่มสูง	๑๕	๐.๔๔	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๔			
๘	กลุ่มสูง	๑๘	๐.๔๐	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๓			
๙	กลุ่มสูง	๑๗	๐.๔๒	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๓			
๑๐	กลุ่มสูง	๑๕	๐.๔๘	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๒			
๑๑	กลุ่มสูง	๑๒	๐.๕๘	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๐			
๑๒	กลุ่มสูง	๑๙	๐.๓๗	พอใช้	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๔			

ลำดับ ข้อสอบ	กลุ่มที่แบ่งตาม ระดับคะแนน	จำนวนคนที่ ตอบถูก	ค่าอำนาจ จำแนก (r)	ผลการวิเคราะห์	ระดับเกณฑ์
๑๓	กลุ่มสูง	๑๔	๐.๕๐	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๒			
๑๔	กลุ่มสูง	๑๕	๐.๔๖	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๓			
๑๕	กลุ่มสูง	๑๖	๐.๔๖	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๒			
๑๖	กลุ่มสูง	๑๙	๐.๔๐	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๒			
๑๗	กลุ่มสูง	๑๑	๐.๖๐	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๐			
๑๘	กลุ่มสูง	๑๖	๐.๔๖	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๒			
๑๙	กลุ่มสูง	๑๗	๐.๔๔	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๒			
๒๐	กลุ่มสูง	๑๖	๐.๔๐	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๕			
๒๑	กลุ่มสูง	๑๖	๐.๕๐	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๐			
๒๒	กลุ่มสูง	๑๗	๐.๔๔	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๒			
๒๓	กลุ่มสูง	๑๔	๐.๔๘	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๓			
๒๔	กลุ่มสูง	๑๖	๐.๔๐	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๕			
๒๕	กลุ่มสูง	๑๗	๐.๓๘	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๕			
๒๖	กลุ่มสูง	๑๗	๐.๔๘	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๐			

ลำดับ ข้อสอบ	กลุ่มที่แบ่งตาม ระดับคะแนน	จำนวนคนที่ ตอบถูก	ค่าอำนาจ จำแนก (r)	ผลการวิเคราะห์	ระดับเกณฑ์
๒๗	กลุ่มสูง	๑๗	๐.๔๘	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๐			
๒๘	กลุ่มสูง	๑๘	๐.๔๐	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๓			
๒๙	กลุ่มสูง	๑๓	๐.๕๐	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๓			
๓๐	กลุ่มสูง	๑๑	๐.๖๐	ดี	นำไปใช้ได้
	กลุ่มต่ำ	๑๐			

ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ (r) โดยนักเรียนนอกกลุ่มตัวอย่าง (try out) ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒/๒ จำนวน ๕๒ คน ต่อข้อสอบจำนวน ๓๐ ข้อ ผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ (r) ทุกข้ออยู่ในระดับ พอใช้ - ดี สามารถนำไปใช้ได้

ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Kr20) ของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เพื่อใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้โปรแกรม Excel ทำได้ดังตาราง

คนที/ข้อที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	X	X^2		
1	1	1	0	0	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0	21	441		
2	0	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	0	0	1	21	441		
3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	0	0	1	1	0	21	441		
4	1	0	0	0	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	0	0	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	0	20	400		
5	0	1	1	1	1	1	0	0	0	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	20	400		
6	1	1	1	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0	1	0	1	1	20	400		
7	0	0	1	0	0	1	1	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	19	361		
8	0	1	0	0	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	19	361		
9	0	1	1	1	0	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	0	0	1	0	18	324		
10	0	0	1	1	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	0	0	1	0	1	1	0	0	18	324		
11	0	1	0	1	0	1	0	1	1	1	0	1	0	1	1	1	0	0	1	1	0	0	1	1	1	0	1	1	1	0	1	18	324	
12	0	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1	1	1	0	0	0	18	324		
13	0	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	1	0	0	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	17	289	
14	1	1	0	0	1	0	0	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	0	1	1	0	1	1	1	0	1	17	289	
15	1	0	0	0	0	1	0	1	1	1	0	0	1	1	1	0	0	1	0	0	1	0	1	1	1	1	0	1	1	0	1	17	289	
16	1	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	0	1	0	0	1	1	0	0	17	289	
17	0	0	1	0	0	1	1	0	1	0	1	0	1	1	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	16	256	
18	0	1	1	1	1	1	0	0	1	0	1	1	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	0	1	0	16	256	
19	1	0	0	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	16	256		
20	0	0	1	0	0	0	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1	0	0	16	256	
21	0	0	0	1	0	0	0	1	1	1	0	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	16	256	
22	1	1	1	0	0	1	0	1	1	1	1	1	0	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0	16	256	
23	1	1	0	0	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	1	1	0	1	1	0	0	0	1	0	16	256	
24	0	1	0	0	1	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	1	1	1	1	0	1	1	0	1	0	0	1	0	16	256	
25	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	0	1	1	0	1	0	1	0	0	16	256	
26	1	0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	1	0	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	0	0	16	256	
27	0	0	0	0	1	0	0	1	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	0	1	1	15	225	
28	1	1	1	0	0	1	0	0	1	1	1	1	0	1	0	0	0	1	0	1	1	1	0	1	1	0	0	0	0	1	1	15	225	
29	1	0	0	1	1	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	0	15	225	
30	1	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	15	225	
31	1	1	0	0	0	1	1	0	1	1	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	1	1	15	225	
32	1	0	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0	1	1	1	15	225	
33	1	0	0	1	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	1	0	0	1	1	0	1	0	1	0	1	1	0	15	225	
34	0	0	1	0	1	1	1	0	0	1	0	1	1	1	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	1	15	225	
35	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	1	1	0	1	1	0	0	0	1	1	15	225	
36	1	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	1	1	0	1	1	0	1	0	0	1	1	1	1	14	196	
37	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1	1	14	196	
38	1	0	0	1	0	0	1	0	1	1	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	1	14	196	
39	0	0	0	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	1	0	0	1	1	1	0	0	0	14	196	
40	0	0	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	1	1	1	0	1	0	14	196	
41	1	0	1	1	0	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	14	196	
42	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	14	196	
43	0	0	0	1	0	0	1	1	0	1	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	0	1	1	0	1	14	196	
44	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1	0	13	169
45	0	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	1	1	1	0	0	13	169	
46	1	0	0	1	1	0	0	0	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	0	13	169
47	1	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	1	1	0	13	169	
48	0	1	0	1	1	0	0	1	0	0	0	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	13	169	
49	1	0	0	1	1	1	1	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	13	169		
50	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	13	169	
51	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	1	1	0	0	1	12	144	
52	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	1	11	121	
รวม	27	21	25	30	23	28	26	29	30	28	21	34	26	28	28	31	21	29	29	31	27	29	27	31	31	28	27	30	26	21	822	675684		
p	0.52	0.40	0.48	0.58	0.44	0.54	0.50	0.56	0.58	0.54	0.40	0.65	0.50	0.54	0.54	0.60	0.40	0.56	0.56	0.60	0.52	0.56	0.52	0.60	0.60	0.54	0.52	0.58	0.50	0.40				
q	0.48	0.60	0.52	0.42	0.56	0.46	0.50	0.44	0.42	0.46	0.60	0.35	0.50	0.46	0.46	0.40	0.60	0.44	0.44	0.40	0.48	0.44	0.48	0.40	0.40	0.46	0.48	0.42	0.50	0.60				
pq	0.25	0.24	0.25	0.24	0.25	0.25	0.25	0.25	0.24	0.25	0.24	0.23	0.25	0.25	0.25	0.24	0.24	0.25	0.25	0.24	0.25</													

$$\text{เมื่อ } S_t^2 = \frac{(๕๒ \times ๖๗๕๖๘๔) - (๘๒๒ \times ๘๒๒)}{๒๗๐๔}$$

$$S_t^2 = ๑๒๗๔๔.๐๔$$

$$r_t = \frac{๓๐}{๒๙} \left\{ ๑ - \frac{๗.๓๗}{๑๒๗๔๔} \right\}$$

ดังนั้น $Kr_{๒๐} = ๑.๐๐$ มีค่าความเชื่อมั่นสูง สามารถนำไปใช้ได้

ภาคผนวก ฉ

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกเครื่องมือเก็บข้อมูลการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๔/๗๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย
 รับเลขที่ ๑๐๔๙/๒๕๖๑
 วันที่ ๖ ธ.ค. ๖๑ เวลา ๑๖.๐๐ น.

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติครุภัณฑ์ที่ทดลองการสอนจริง เพื่อการวิจัย
 เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย

ด้วย พระมหากษัตริย์ ญาชา นนทภาณี นามสกุล คำหารพล รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๑๓
 นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
 ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก
 สาระหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง
 จังหวัดนครศรีธรรมราช” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และทางโครงการ
 หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จาก ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย จึงขอขอบคุณ
 ในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและอนุเคราะห์ดำเนินการต่อไป.

ขอแสดงความนับถือ

เรียน ผอ.จร.ท.๗ร.

- เพื่อทราบ/งานสัมพันธ์ชุมชน

- พระมนอภินันท์ คำหารพล

จ.๗๐ เพื่อกำหนดข้อมูลนักเรียน ป.๒

ประกอบบททำวิจัย วิทยานิพนธ์

- 11 จังหวัดบุรีรัมย์ ๗ อำเภอ ๗ ตำบล ๗ หมู่บ้าน

๑๗ ธ.ค. ๖๑

ติดต่อประสานงาน

๒๔ ธ.ค. ๖๑

อาจารย์กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๔๖๔

พระศักดิ์ดา อุดมปัญญา ๐๘๑-๑๘๖-๔๑๖๔

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชัย ศรีนอก)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ภาคผนวก ช
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจริง

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลจริง เพื่อหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
และค่า t - test โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจาก โปรแกรม SPSS

จำนวนนักเรียน (N)	คะแนนทดสอบก่อนเรียน (Pretest)	คะแนนทดสอบหลังเรียน (Posttest)
๑	๑๓	๒๒
๒	๑๗	๒๕
๓	๑๔	๒๓
๔	๑๐	๒๔
๕	๑๓	๒๓
๖	๑๕	๒๒
๗	๒๐	๒๗
๘	๑๑	๒๕
๙	๑๑	๒๗
๑๐	๑๘	๒๔
๑๑	๑๓	๒๒
๑๒	๑๔	๒๓
๑๓	๑๖	๒๑
๑๔	๑๔	๒๒
๑๕	๑๙	๒๕
๑๖	๑๗	๒๖
๑๗	๑๖	๒๒
๑๘	๑๕	๒๕
๑๙	๑๓	๒๒
๒๐	๑๗	๒๖
๒๑	๑๕	๒๓
๒๒	๑๐	๒๒
๒๓	๑๒	๒๑

จำนวนนักเรียน (N)	คะแนนทดสอบก่อนเรียน (Pretest)	คะแนนทดสอบหลังเรียน (Posttest)
๒๔	๑๓	๒๒
๒๕	๑๔	๒๔
๒๖	๑๕	๒๓
๒๗	๑๕	๒๒
๒๘	๑๓	๒๐
๒๙	๑๔	๒๒
๓๐	๑๑	๒๐
๓๑	๑๓	๒๑
๓๒	๑๘	๒๗
๓๓	๑๗	๒๗
๓๔	๑๕	๒๒
๓๕	๑๘	๒๘
๓๖	๑๔	๒๓
๓๗	๑๓	๒๒
๓๘	๑๕	๒๘
๓๙	๑๙	๒๙
๔๐	๒๐	๒๗
๔๑	๑๗	๒๘
๔๒	๑๘	๒๘
๔๓	๑๘	๓๐
๔๔	๒๐	๓๐
๔๕	๒๐	๓๐
๔๖	๑๖	๒๔
๔๗	๑๖	๒๕
๔๘	๑๗	๒๖

จำนวนนักเรียน (N)	คะแนนทดสอบก่อนเรียน (Pretest)	คะแนนทดสอบหลังเรียน (Posttest)
๔๙	๑๘	๓๐
๕๐	๑๙	๒๘
๕๑	๑๓	๒๑
๕๒	๑๓	๒๒
รวม	๗๙๕	๑,๒๗๑
ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	๑๕.๒๐	๒๔.๔๔
ค่า S.D.	๒.๗๒๕	๒.๘๙๓
ค่า t - test	-๓๑.๑๖๗	

จากตาราง พบว่า การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก สารหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ชุมชนของเรา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = ๑๕.๒๐ หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = ๒๔.๔๔ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนเรียน = ๒.๗๒๕ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังเรียน = ๒.๘๙๓ และผลการทดสอบ t - test ก่อนเรียนและหลังเรียนมีค่าทางสถิติที่ -๓๑.๑๖๗ มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๐๐ เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕

โดยการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งหมดได้จากการใช้โปรแกรม SPSS ดังตาราง

Paired Samples Statistics

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1 Pretest	15.29	52	2.725	.378
Posttest	24.44	52	2.893	.401

Paired Samples Correlations

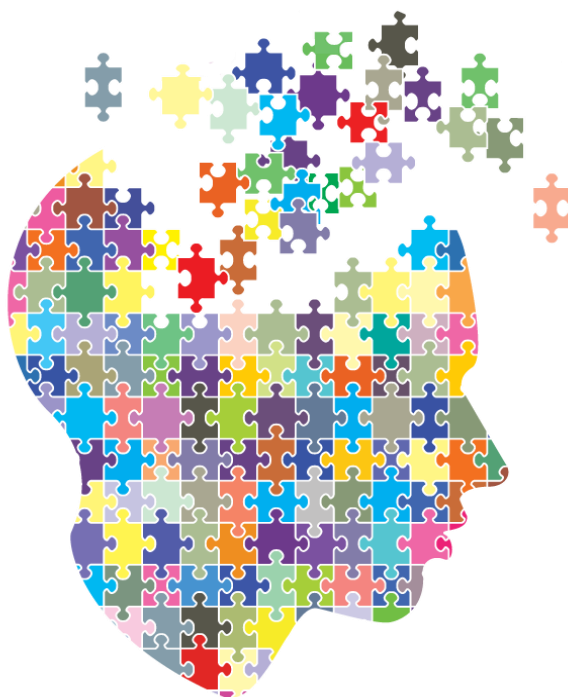
	N	Correlation	Sig.
Pair 1 Pretest & Posttest	52	.717	.000

Paired Samples Test

		Paired Differences							
			Std.	Std. Error	95% Confidence Interval of the Difference				
					Mean	Lower			
Pair		Mean	Deviation	Mean			t	df	Sig. (2-tailed)
1	Pretest - Posttest	-9.154	2.118	.294	-9.743	-8.564	-31.167	51	.000

ภาคผนวก ซ
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คู่มือการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ชุมชนของเรา

Active Learning

จัดทำโดย
พระมหาอภิรักษ์ นนทภาณี (คำหารพล)
นิสิตหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
คณะครุศาสตร์ สาขาวิชา การสอนสังคมศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

คำชี้แจง

คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก เป็นกระบวนการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง แปลตามตัวก็คือ เป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ หรือ การลงมือทำซึ่งความรู้ที่เกิดขึ้นก็เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้การเรียนรู้โดยการอ่าน, การเขียน, การโต้ตอบ, และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์, การสังเคราะห์, และการประเมินค่า ดังกล่าวนั้นเองหรือพูดให้ง่ายขึ้นมาหน่อยก็คือ หากเปรียบเทียบความรู้เป็นอาหารอย่างหนึ่งแล้ว Active learning เป็นวิธีการปรุงอาหารนั้น ดังนั้นเพื่อให้ได้อาหารดังกล่าว เราก็ต้องใช้วิธีการปรุงอันนี้แหละแต่ว่ารสชาติจะออกมาอย่างไรก็ขึ้นกับประสบการณ์ความชำนาญของผู้ปรุงนั่นเอง กระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning ทำให้ผู้เรียนสามารถรักษาผลการเรียนรู้ให้อยู่คงทนได้มากและนานกว่ากระบวนการเรียนรู้ Passive Learning เพราะกระบวนการเรียนรู้ Active Learning สอดคล้องกับการทำงานของสมองที่เกี่ยวข้องกับความจำ โดยสามารถเก็บและจำสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์ กับเพื่อน ผู้สอน สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ได้ผ่านการปฏิบัติจริง จะสามารถเก็บจำในระบบความจำระยะยาว (Long Term Memory) ทำให้ผลการเรียนรู้ ยังคงอยู่ได้ในปริมาณที่มากกว่าและยาวนานกว่า

ในด้านเนื้อหาที่สอนในครั้งนี้ ได้แก่ รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ สาเหตุที่เลือกวิชานี้เพราะผู้สอนมีความต้องการให้นักเรียนได้เข้าใจและเข้าถึงเนื้อหาสาระในเรื่องนี้ให้ดี และมีความภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือการจัดการเรียนรู้เชิงรุกนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ท่านที่สนใจในเรื่องกระบวนการจัดการเรียนรู้มากพอสมควร

จัดทำโดย

พระมหาอภิรักษ์ นนทภาณี (คำหารพล)

นิสิตปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา การสอนสังคมศึกษา

องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในครั้งนี้ผู้สอนได้แบ่งองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

๑. **ผู้สอน** ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ผู้เรียนจะต้องได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้นั้นจะต้องทำให้ตรงตามหลักสูตรและตัวชี้วัด การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติเน้นการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริงเพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้และทักษะไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดรวมทั้งการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ มีความสามารถในการแก้ปัญหาและเรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ส่งเสริมให้มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อจะก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีต่อผู้เรียน

๒. **ผู้เรียน** เป็นผู้ลงมือกระทำกิจกรรมด้วยตนเองที่เรียกว่า Active learning ซึ่งได้นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายให้กับผู้เรียนทุกระดับ โดยเฉพาะในศตวรรษที่ ๒๑ ที่ต้องการให้ผู้เรียนมีคุณภาพ สามารถนำความรู้และทักษะต่าง ๆ มาใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่าและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม

๓. **เนื้อหาวิชาต่าง ๆ** ผู้สอนจะต้องจัดเนื้อหาวิชาให้มีความสัมพันธ์กัน มีความน่าสนใจเหมาะสมกับวัย ระดับชั้น รวมทั้งสภาพแวดล้อมของการจัดการเรียนรู้

๔. **สื่อ/แหล่งการเรียนรู้** ได้แก่ อุปกรณ์ช่วยในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นนอกจากนี้ผู้สอนต้องมีการเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน

๕. **สภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้** ผู้สอนต้องมีการที่จะจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทางวิชาการ เช่น การจัดสภาพห้องเรียนให้เหมาะกับการทำกิจกรรม การมีศูนย์ ICT ที่เป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูลที่ดีที่ผู้เรียนจะทำการศึกษาค้นคว้าในเรื่องนั้นๆ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้ ผู้สอนได้เน้นถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

กระบวนการเรียนรู้ Active Learning (กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก)

๑. การให้ผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์จนเกิดความรู้ ความเข้าใจนำไปประยุกต์ใช้สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าหรือ สร้างสรรค์สิ่งต่างๆ และพัฒนาตนเองเต็มความสามารถ รวมถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เขาได้มีโอกาสร่วมอภิปรายให้มีโอกาสฝึกทักษะการสื่อสาร ทำให้ผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ๗๐%

๒. การนำเสนองานทางวิชาการ เรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง ทั้งการฝึกปฏิบัติ ในสภาพจริง มีการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งจะทำให้ผลการเรียนรู้เกิดขึ้นถึง ๙๐%

ลักษณะของ Active Learning

๑. เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้

๒. เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้

๓. ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

๔. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน มีการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน และร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน

๕. ผู้เรียนได้เรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

๖. เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน ฟัง คิด

๗. เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นทักษะการคิดขั้นสูง

๘. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูล ข่าวสาร, สารสนเทศ, และหลักการสู่การสร้างความคิดรวบยอดความคิดรวบยอด

๙. ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง

๑๐. ความรู้เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้ และการสรุปบทวนของผู้เรียน

สิ่งที่ผู้สอนต้องเตรียม

สิ่งที่ผู้สอนควรศึกษาทำความเข้าใจให้ดีเป็นเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้ประสบความสำเร็จผู้สอนต้องปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

๑. หลักสูตร (Curriculum) หมายถึง ความรู้และประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดทำขึ้นมาตามวัตถุประสงค์ โดยได้รับการรับรองมาตรฐานของหลักสูตรจากคณะกรรมการการศึกษาแล้ว เพื่อกำหนดรายวิชาต่าง ๆ ให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามจำนวนหน่วยกิตและปีการศึกษาที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

๒. คำอธิบายรายวิชา (Course Description) คือ สารระที่กำหนดเป็นหลักของแต่ละรายวิชาในหลักสูตรที่ได้รับการอนุมัติแล้ว ส่วนใหญ่จะเขียนเพียงหลักสำคัญของวิชานั้น

๓. คำโครงรายวิชา (Course Outline) หมายถึง การกำหนดโครงร่างของการสอนแต่ละรายวิชา

๔. แผนการสอน (Lesson Plan) หมายถึง รายละเอียดของกิจกรรม วิธีการสอน เนื้อหาในแต่ละหน่วย หรือแต่ละชั่วโมงที่ผู้สอนได้กำหนดไว้ เพื่อสอนในแต่ละชั่วโมง โดยอาจกำหนดเป็น

๔.๑ แผนการสอนรายสัปดาห์ คือ การนำเนื้อหาตามที่ได้กำหนดไว้จากประมวลการสอนรายวิชามาแบ่งเป็น หัวข้อการสอนย่อย ๆ เพื่อที่จะสอนในแต่ละสัปดาห์

๔.๒ แผนการสอนรายครั้ง คือ การนำเนื้อหาตามที่ได้กำหนดไว้มาแบ่งเป็นหัวข้อย่อยที่มีขอบเขตเนื้อหาที่พอเหมาะกับการสอนแต่ละครั้ง

บทบาทของผู้สอน

ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการควบคุมกระบวนการให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ ผู้สอนจึงควรมีความรู้ในทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ และเข้าใจสาระสำคัญของบทเรียนอย่างดี ปรับบทบาททัศนคติของตนเองและของผู้เรียนให้สอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองดังนี้

๑. จัดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน กิจกรรมต้องสะท้อนความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนและเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน

๒. สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน

๓. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นพลวัต ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้

๔. จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน

๕. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ท้าทาย และให้โอกาสผู้เรียนได้รับวิธีการสอนที่หลากหลาย

๖. วางแผนเกี่ยวกับเวลาในการจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ทั้งในส่วนของเนื้อหา และกิจกรรม

๗. ครูผู้สอนต้องใจกว้าง ยอมรับในความสามารถในการแสดงออก และความคิดของผู้เรียน

การจัดห้องเรียน

การจัดห้องเรียนและการเรียนการสอนที่มีกิจกรรมหลาย ๆ ประเภท เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับเด็ก เป็นสิ่งที่กระตุ้นให้อยากเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียน ครูนับเป็นคนที่มีส่วนสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนให้เด็กแต่ละคนพบความสามารถของตนเองผ่านทางกิจกรรมและปัจจัยหนึ่งที่สำคัญไม่แพ้กัน นั่นก็คือการสร้างสิ่งแวดล้อมในการเรียนให้น่าเรียนได้ หลักการจัดห้องเรียนที่เหมาะสมนั้น ดังนี้

๑. การจัดสภาพห้องเรียนต้องคำนึงถึงลักษณะการเรียนการสอน และวิธีการสอน โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการใช้ นอกจากนี้การจัดห้องเรียนต้องคำนึงถึงบรรยากาศที่ต้องการให้เกิดขึ้น ในบางครั้งการจัดห้องเรียนควรคำนึงถึงความสะดวกและความยืดหยุ่นของการใช้งานด้วย

๒. โต๊ะ เก้าอี้ ควรเป็นแบบที่เบาไม่ทื่อทะ เพื่อสะดวกต่อการเคลื่อนย้าย หรือปรับปรุงลักษณะภายในห้องเรียนและการจัดวางจะต้องอยู่ในลักษณะที่เหมาะสม ไม่สร้างปัญหาในระหว่างการเรียนการสอน

๓. เสียง จะต้องให้เกิดการได้ยินอย่างทั่วถึงและถ้าใช้เครื่องขยายเสียงจะต้องคำนึงถึงเสียงสะท้อนด้วย

๔. ไฟฟ้าและความสว่าง แสงสว่างภายในห้องเรียน จะได้จากแสงธรรมชาติหรือแสงจากหลอดไฟจะต้องมีความสว่างพอเหมาะ ควรมีการติดตั้งหลอดไฟในตำแหน่งที่เหมาะสมกับการใช้งาน ตลอดจนการติดตั้งปลั๊กไฟต้องอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมเพื่อสะดวกต่อการใช้งานและความปลอดภัย

๕. การระบายอากาศในห้องเรียน จำเป็นต้องมีการถ่ายเทอากาศได้ดี

๖. การใช้สื่อทัศนูปกรณ์ จะต้องจัดวางในที่ที่เหมาะสมโดยคำนึงการกำหนดลักษณะการใช้งานและประสิทธิภาพของการทำงาน

เนื้อหาสาระของการจัดการเรียนรู้

ด้านเนื้อหาสาระที่ผู้สอนได้คัดเลือกมาในครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ชุมชนของเรา ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๒ โดยใช้เวลาสอนจำนวน ๘ ชั่วโมง อิงตามมาตรฐานและตัวชี้วัด ดังนี้

๑. มาตรฐาน

มาตรฐาน ส ๒.๒ เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒. ตัวชี้วัด

๑) ส ๒.๒ ป.๒/๑ อธิบายความสัมพันธ์ของตนเองและสมาชิกในครอบครัวในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

๒) ส ๒.๒ ป.๒/๒ ระบุผู้มีบทบาท อำนาจในการตัดสินใจในโรงเรียนและชุมชน

๓. สาระการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ ๑-๒ เรื่อง ชุมชนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้

๑) ชุมชน

๒) การอยู่ร่วมกัน

ชั่วโมงที่ ๓-๔ เรื่อง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในโรงเรียนและชุมชน ประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้

๑) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในโรงเรียน

๒) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในชุมชน

ชั่วโมงที่ ๕-๘ เรื่อง คนดีศรีแผ่นดิน (พระเจ้าศรีธรรมโศกราช) ประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้

๑) ประวัติพระเจ้าศรีธรรมโศกราช

๒) วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

รายการประเมิน	การประเมิน			ผู้ประเมิน	เวลาประเมิน	สถานที่ประเมิน
	เครื่องมือ	วิธีการ	เกณฑ์การผ่าน			
ด้านความรู้ (K)	มอบหมาย - ใบงาน - แบบทดสอบ	ตรวจประเมิน - ใบงาน - แบบทดสอบ	ร้อยละ ๖๐ ร้อยละ ๖๐	ครู	- ระหว่างเรียน - หลังเรียน	โรงเรียน
ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)	- แบบประเมินผลงาน - แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน	- ประเมินผลงาน - สังเกตพฤติกรรมการทำงาน	คุณภาพระดับ ๓	ครู	ระหว่างเรียน - หลังเรียน	โรงเรียน
ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A)	- แบบประเมินพฤติกรรม	- สังเกตและประเมินพฤติกรรม	คุณภาพระดับ ๓	ครู นักเรียน เพื่อน	- ระหว่างเรียน - หลังเรียน	โรงเรียน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ชุมชนของเรา

เรื่อง ชุมชนการมีส่วนร่วม

จำนวน ๒ ชั่วโมง

สอนวัน.....ที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ผู้สอน พระมหาอภินันท์ นนทภาณี

๑. มาตรฐาน

มาตรฐาน ส ๒.๒ เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และ
ธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒. ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

ส ๒.๒ ป.๒/๑ อธิบายความสัมพันธ์ของตนเองและสมาชิกในครอบครัวในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

๓. สาระสำคัญ

ตัวเราและครอบครัวของเรามีความสัมพันธ์กับชุมชน ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน
ดังนั้น เราจึงควรมีส่วนร่วมในการดูแลชุมชนของเรา รักและหวงแหนช่วยกันพัฒนาชุมชนให้เกิดความ
สงบสุขและมีความสุข

๔. สาระการเรียนรู้

- ชุมชน
- การอยู่ร่วมกัน

๕. สมรรถนะ

- ๑) ความสามารถในการสื่อสาร ๒) ความสามารถในการคิด
- ๓) ความสามารถในการแก้ปัญหา ๔) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

๖. จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)	ด้านคุณลักษณะ (A)
นักเรียนสามารถวิเคราะห์ : - ชุมชน - การอยู่ร่วมกัน	นักเรียนสามารถ อภิปราย : - ชุมชน - การอยู่ร่วมกัน	นักเรียนมีคุณลักษณะคือ - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - มุ่งมั่นในการทำงาน

๗. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ ๑

ขั้นนำ

๑. ครูให้นักเรียนทำการทดสอบก่อนเรียนเพื่อประเมินความรู้ของนักเรียน
๒. ครูนำข่าวที่แสดงถึงความร่วมมือกันของคนในชุมชนต่างๆ มาเล่าให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นถึงผลดีของการร่วมมือกันในการทำกิจกรรมดังกล่าว
๓. ครูอธิบายเชื่อมโยงให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน

ขั้นสอน

๔. ครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ ๔ คน คละกันตามความสามารถ แล้วให้สมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาความรู้เรื่อง ชุมชนและการมีส่วนร่วม จากหนังสือเรียน
๕. สมาชิกในแต่ละกลุ่มผลัดกันนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาอธิบายให้กับนักเรียนฟังเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนซึ่งมีวิธีการที่หลากหลายในการร่วมกิจกรรม ครูอธิบายความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจชัดเจน
๖. ครูให้นักเรียนทำใบงานที่ ๑ เรื่อง ชุมชนการมีส่วนร่วม
๗. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและตรวจใบงาน

ขั้นสรุป

๘. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา พร้อมทั้งถาม-ตอบ ปัญหาที่นักเรียนสงสัย
๙. ครูมอบหมายให้นักเรียนไปสำรวจสภาพแวดล้อมของตนเองเพื่อที่จะมานำเสนอในคาบถัดไปในกรอบดังนี้
  - ชื่อหมู่บ้าน
  - ลักษณะที่ตั้ง (เชิงเขา/ทะเล/ริมแม่น้ำ/ในเมือง/ชนบท/ริมถนน)
  - ปัญหาของชุมชน (ความสะอาด/มลพิษ/ยาเสพติด/ความสามัคคี)

ชั่วโมงที่ ๒

ขั้นนำ

๑. ครูถามถึงสภาพของการทำงาน of นักเรียนว่ามีความยาก-ง่ายมากน้อยเพียงใด

ขั้นสอน

๒. ครูจัดกลุ่มของนักเรียนที่มีผลสำรวจใกล้เคียงกันไว้เป็นกลุ่มเดียว
๓. ครูให้นักเรียนรวบรวมสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นของกลุ่มตัวเอง เพื่อที่จะได้ทำการนำเสนอ

๔. สมาชิกในแต่ละกลุ่มผลัดกันนำความรู้ที่ได้จากการสำรวจ มาอธิบายให้กับนักเรียนฟัง เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนซึ่งมีวิธีการที่หลากหลายในการร่วมกิจกรรม ครูอธิบาย ความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจชัดเจน

๕. ครูและนักเรียนร่วมกันหาทางออกและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น

ขั้นสรุป

๖. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา พร้อมทั้งถาม-ตอบ ปัญหาที่นักเรียนสงสัย

๘. สื่อและแหล่งเรียนรู้

- ๑) หนังสือ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ป.๒
- ๒) ห้องสมุด
- ๓) อินเทอร์เน็ต
- ๔) เพาเวอร์พอยท์

๙. ภาระงาน/ชิ้นงาน

- ใบงาน
- แบบทดสอบ

๑๐. การวัดผลและประเมินผล

สิ่งที่ต้องการวัด	เครื่องมือวัด	วิธีวัด	เกณฑ์การ ประเมินผล
ด้านความรู้ (K)	- ใบงาน - แบบทดสอบ	- ตรวจงานใบงาน - ตรวจแบบทดสอบ	ร้อยละ ๖๐
ด้านทักษะ/ กระบวนการ (P)	- แบบประเมินการทำงาน	- สังเกตพฤติกรรมการ ทำงาน	คุณภาพระดับ ๓
ด้านคุณลักษณะ (A)	- รายชื่อนักเรียน - แบบประเมินพฤติกรรม การเรียนรู้	- เรียกชื่อเข้าเรียน - สังเกตพฤติกรรมการ เรียนรู้	คุณภาพระดับ ๓

๑๑. บันทึกหลังกิจกรรมการเรียนรู้**๑๑.๑ ผลการเรียนรู้**

.....

.....

๑๑.๒ ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

๑๑.๓ แนวทางการแก้ไข

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้เขียนแผน

ใบงานที่ ๑

รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ชุมชนของเรา

เวลาเรียน ๒ ชั่วโมง

เรื่อง ชุมชนการมีส่วนร่วม

ครูสอน พระมหาอภินันท์ นนฺทภาณี

คำชี้แจง ให้นักเรียนลากเส้นจากเหตุการณ์ในภาพให้ถูกต้อง

ตัวอย่างที่ดี

ตัวอย่างที่ไม่

*****

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ชุมชนของเรา

เรื่อง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในโรงเรียนและชุมชน

จำนวน ๒ ชั่วโมง

สอนวัน.....ที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ผู้สอน พระมหาอภิรักษ์ นนทภาณี

๑. มาตรฐาน

มาตรฐาน ส ๒.๒ เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒. ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

ส ๒.๒ ป.๒/๒ ระบุผู้มีบทบาท อำนาจในการตัดสินใจในโรงเรียนและชุมชน

๓. สาระสำคัญ

การที่มีคนอาศัยอยู่ร่วมกันในบริเวณหนึ่ง จึงจำเป็นต้องมีผู้ปกครองคอยดูแล เพื่อให้สมาชิกทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขเมื่อเกิดข้อขัดแย้งกันขึ้น ผู้ปกครองต้องคอยเป็นผู้ไกล่เกลี่ย ไม่ให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้งกัน

๔. สาระการเรียนรู้

- ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในโรงเรียน
- ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในชุมชน

๕. สมรรถนะ

๑) ความสามารถในการสื่อสาร	๒) ความสามารถในการคิด
๓) ความสามารถในการแก้ปัญหา	๔) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

๖. จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)	ด้านคุณลักษณะ (A)
นักเรียนสามารถวิเคราะห์ : - ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในโรงเรียน - ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในชุมชน	นักเรียนสามารถอภิปราย : - ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในโรงเรียน - ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในชุมชน	นักเรียนมีคุณลักษณะคือ - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - อยู่อย่างพอเพียง - มุ่งมั่นในการทำงาน

๗. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ ๑

ขั้นนำ

๑. ครูถามคำถามชวนคิดกับนักเรียนว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนของเราชื่ออะไร ท่านมีบทบาทหน้าที่อย่างไรบ้าง

๒. นักเรียนช่วยกันตอบคำถามว่าผู้อำนวยการของเราชื่ออะไร ท่านมีบทบาทอะไรบ้าง

ขั้นสอน

๓. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนคละกันกลุ่มละ ๕ คน ๓ คน ๒ คน และ ๑ คน แล้วให้สมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาความรู้เรื่อง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในโรงเรียน จากบอร์ดบริหารของโรงเรียน

๔. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาความรู้เรื่อง บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารแต่ละท่านว่ามีหน้าที่อะไรบ้าง จากหนังสือเรียน สมาชิกในแต่ละกลุ่มผลัดกันนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาอธิบายให้กับนักเรียนฟังเกี่ยวกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในโรงเรียน ครูอธิบายความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจชัดเจน

๕. สมาชิกในแต่ละกลุ่มผลัดกันนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาอธิบายให้กับนักเรียนฟังเกี่ยวกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในโรงเรียน

๖. ครูอธิบายความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจชัดเจน

๗. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายว่าผู้บริหารโรงเรียนมีความสำคัญอย่างไรกับตัว

นักเรียน

ขั้นสรุป

๘. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา พร้อมทั้งถาม-ตอบ ปัญหาที่นักเรียนสงสัย

๙. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปบทบาทสำคัญของผู้บริหารงานในโรงเรียน

๑๐. ครูมอบหมายให้นักเรียนไปสำรวจผู้นำชุมชนของตนเองเพื่อที่จะมานำเสนอในคาบถัดไปในกรอบดังนี้

- ผู้ใหญ่บ้านชื่ออะไร มีบทบาท และหน้าที่อะไรบ้าง
- กำนันชื่ออะไร มีบทบาท และหน้าที่อะไรบ้าง

ชั่วโมงที่ ๒

ขั้นนำ

๑. ครูถามคำถามชวนคิดว่า นักเรียนคิดว่า เพราะเหตุใดในแต่ละชุมชนจึงต้องมีผู้นำ
๒. นักเรียนช่วยกันตอบคำถามที่ครูถาม

ขั้นสอน

๓. ครูสุ่มตัวแทนของนักเรียนออกมานำเสนอในเนื้อหาที่ครูให้นักเรียนไปทำการค้นคว้า
๔. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในเนื้อหาที่นักเรียนได้ไปค้นคว้ามานำ
๕. ครูอภิปรายความรู้เพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจชัดเจนมากขึ้น
๖. ครูให้นักเรียนทำใบงาน เรื่อง การการบริหารงานในโรงเรียนและชุมชน
๗. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายใบงานที่นักเรียนได้ทำ
๘. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ขั้นสรุป

๙. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา พร้อมทั้งถาม-ตอบ ปัญหาที่นักเรียนสงสัย

๘. สื่อและแหล่งเรียนรู้

- ๑) หนังสือ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ป.๒
- ๒) ห้องสมุด
- ๓) อินเทอร์เน็ต
- ๔) เพาเวอร์พอยท์

๙. ภาระงาน/ชิ้นงาน

- ใบงาน
- แบบทดสอบ

๑๐. การวัดผลและประเมินผล

สิ่งที่ต้องการวัด	เครื่องมือวัด	วิธีวัด	เกณฑ์การประเมินผล
ด้านความรู้ (K)	- ใบงาน - แบบทดสอบ	- ตรวจใบงาน - แบบทดสอบ	ร้อยละ ๖๐
ด้านทักษะ/ กระบวนการ (P)	- แบบประเมินการทำงาน	- สังเกตพฤติกรรมการทำงาน	คุณภาพระดับ ๓

ด้านคุณลักษณะ (A)	- รายชื่อนักเรียน - แบบประเมินพฤติกรรม การเรียนรู้	- เรียกชื่อเข้าเรียน - สังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้	คุณภาพระดับ ๓

๑๑. บันทึกหลังกิจกรรมการเรียนรู้

๑๑.๑ ผลการเรียนรู้

.....

.....

๑๑.๒ ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

๑๑.๓ แนวทางการแก้ไข

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้เขียนแผน

ใบงานที่ ๒

รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ชุมชนของเรา

เวลาเรียน ๒ ชั่วโมง

เรื่อง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการการบริหารงานในโรงเรียนและชุมชน ครูสอน พระมหาอภินันท์ นนทภาณี

คำชี้แจง ให้นักเรียนนำตัวเลขหน้าข้อความไปเติมหน้าตัวอักษรให้ถูกต้อง

1.ผู้นำชุมชน

2.ผู้บริหารสถานศึกษา

3.ผู้นำทางศาสนา

4.ทุกคนในชุมชน

..... ก. ส่งเสริมและจัดพิธีกรรมทางศาสนา

..... ข. พัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น

..... ค. บริหารโรงเรียนทุกด้าน

..... ง. ดูแลสาธารณะสมบัติชุมชน

..... จ. ปกครอง บริหารชุมชน

..... ฉ. ปฏิบัติตามกฎหมายของชุมชน

*****

แบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ชุมชนของเรา

เรื่อง ชุมชนการมีส่วนร่วม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

คำชี้แจง : ๑. ลักษณะข้อสอบเป็นแบบปรนัย จำนวน ๑๕ ข้อ (๑๕ คะแนน)

๒. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว โดยทำเครื่องหมาย X ลงใน

กระดาษคำตอบ

๑. การที่สมาชิกในชุมชนมีสัมพันธ์ที่ดีส่งผลต่อชุมชนอย่างไร

- ก. เกิดความอิจฉาริษยา
- ข. เกิดความขัดแย้ง
- ค. เกิดความสงบสุข

๒. ข้อใดไม่ใช่สาธารณะสมบัติ

- ก. โทรศัพท์มือถือ
- ข. สนามเด็กเล่น
- ค. ห้องสมุด

๓. การอยู่ร่วมกันในชุมชน เราควรมีความสัมพันธ์กันในลักษณะอย่างไร

- ก. ต่างคนต่างอยู่
- ข. พึ่งพาอาศัยกัน
- ค. แล้วยแต่ความพอใจ

๔. เมื่อพิมพ์เข้าห้องน้ำเสร็จแล้วเธอจะรีบออกมาทันทีเพราะเธอคิดว่าเป็นหน้าที่ของภารโรงที่ต้องทำความสะอาดห้องน้ำพิมพ์ปฏิบัติได้เหมาะสมหรือไม่เพราะเหตุใด

- ก. เหมาะสมเพราะการดูแลรักษาความสะอาดเป็นหน้าที่ของภารโรง
- ข. ไม่เหมาะสมเพราะทุกคนในโรงเรียนต้องช่วยกันดูแลรักษาความสะอาด
- ค. ไม่เหมาะสมเพราะทำให้เพื่อนไม่อยากยุ่งด้วย

๕. ใครปฏิบัติตามกฎระเบียบโรงเรียนได้ถูกต้อง

- ก. รอยสวมรองเท้าแตะสีสุภาพมาโรงเรียน
- ข. เพชรทิ้งขยะลงในถัง
- ค. แพรวมาโรงเรียนสายบ่อย

๖. การปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนส่งผลดีอย่างไร

- ก. โรงเรียนมีชื่อเสียงโด่งดัง
- ข. ผู้ปกครองให้ความเชื่อถือ
- ค. เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในโรงเรียน

๗. ข้อใดคือบทบาทหน้าที่ของผู้นำทางศาสนา

- ก. ดูแลรักษาพระที่มีอาการเจ็บป่วย
- ข. ดูแลทรัพย์สินของวัด
- ค. ส่งเสริมและจัดพิธีกรรมทางศาสนา

๘. เมื่อพบเห็นคนทำลายสาธารณสมบัติของชุมชนควรปฏิบัติอย่างไร

- ก. แจ้งผู้ดูแลชุมชน
- ข. แจ้งตำรวจจราจร
- ค. แจ้งนายกเทศมนตรี

๙. ข้อใดคือบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน

- ก. ขายอาหารในโรงอาหาร
- ข. บริหารโรงเรียนทุกด้าน
- ค. เก็บกวาดขยะในโรงเรียน

๑๐. นักเรียนควรปฏิบัติตนต่อผู้บริหารโรงเรียนอย่างไร

- ก. แสดงความเคารพเมื่อพบผู้บริหาร
- ข. ทำตัวเฉยๆ เพราะจ่ายค่าเทอมแพง
- ค. เดินเลี่ยงไปทางอื่นเมื่อพบผู้บริหาร

๑๑. สิ่งใดต่อไปนี้เป็นสมบัติของโรงเรียนทั้งหมด

- ก. กระเป๋านักเรียน โรงอาหาร สนามเด็กเล่น
- ข. ห้องเรียน แก้วน้ำ โทรศัพท์มือถือ
- ค. ห้องน้ำ โต๊ะเรียน หนังสือในห้องสมุด

๑๒. ข้อใดแสดงถึงความรักสามัคคี

- ก. ยื่นเข้าแถวซื้ออาหาร
- ข. ปิดน้ำปิดไฟเมื่อไม่ใช้
- ค. ร่วมกันปลูกต้นไม้ในชุมชน

๑๓. กิจกรรมใดช่วยสร้างความสามัคคี

- ก. ช่วยกันเก็บขยะอย่างตั้งใจ
- ข. เล่นเกมแข่งกับเพื่อน
- ค. ลอกการบ้านของเพื่อน

๑๔. การเคารพสิทธิของผู้อื่นในโรงเรียนส่งผลดีอย่างไรมากที่สุด

- ก. ได้รับคำชมจากบุคคลทั่วไป
- ข. โรงเรียนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย
- ค. ช่วยลดความขัดแย้ง

๑๕. นักเรียนควรพูดอย่างไรเมื่อเพื่อนทะเลาะกัน

- ก. ฉันไม่ยุ่งกับพวกเธอดีกว่า
- ข. ฉันบอกแล้วไงว่าอย่าทะเลาะกัน
- ค. เราเป็นเพื่อนกัน ต้องรักกันไว้นะ

លេខប្រើប្រាស់

១. ក	២. ក	៣. ឃ	៤. ឃ	៥. ឃ
៦. ក	៧. ក	៨. ក	៩. ឃ	១០. ក
១១. ក	១២. ក	១៣. ក	១៤. ក	១៥. ក

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ชุมชนของเรา

เรื่อง คนดีศรีแผ่นดิน

จำนวน ๔ ชั่วโมง

สอนวัน.....ที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ผู้สอน พระมหาอภินันท์ นนทภาณี

๑. มาตรฐาน

มาตรฐาน ส ๒.๒ เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และ
ดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒. ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

ส ๒.๒ ป.๒/๒ ระบุผู้มีบทบาท อำนาจในการตัดสินใจในโรงเรียนและชุมชน

๓. สาระสำคัญ

ถ้าเปรียบการบริหารเสมือนกับการทำสงคราม ผู้นำ ก็เปรียบเสมือนแม่ทัพ ที่จะต้อง
วางแผน วางกลยุทธ์ให้ลูกทัพปฏิบัติตาม หากวางแผนผิดพลาดจะส่งผลเป็นอันตรายแก่บุคคลที่อยู่ใน
ความควบคุม ในจังหวัดนครศรีธรรมราชก็มีประวัติของผู้นำมีนามว่า พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชเจ้า
เมืองนครศรีธรรมราช ที่ได้ทำคุณูปการสำคัญไว้ให้ลูกหลานได้ทำการศึกษาและภาคภูมิใจในศาสน
สถานที่ท่านได้ทรงสร้างไว้ให้พุทธศาสนิกชนทั้งหลายได้เคารพบูชา

๔. สาระการเรียนรู้

- ประวัติพระเจ้าศรีธรรมโคกราช
- วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

๕. สมรรถนะ

- ๑) ความสามารถในการสื่อสาร
- ๒) ความสามารถในการคิด
- ๓) ความสามารถในการแก้ปัญหา
- ๔) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

๖. จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)	ด้านคุณลักษณะ (A)
นักเรียนสามารถวิเคราะห์ : - ประวัติพระเจ้าศรีธรรมโศกราช - วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร	นักเรียนสามารถอภิปราย : - ประวัติพระเจ้าศรีธรรมโศกราช - วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร	นักเรียนมีคุณลักษณะคือ - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย

๗. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ ๑ - ๓

ขั้นนำ

๑. ครูให้นักเรียนทำการทดสอบก่อนเรียนเพื่อประเมินความรู้ของนักเรียน
๒. ครูนำแจกใบความรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราชให้นักเรียนได้ศึกษา
๓. ครูพานักเรียนไปเรียนรู้สถานที่จริงที่ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

ขั้นสอน

๔. ครูทำหน้าที่เป็นผู้บรรยายเรื่องของประวัติพระเจ้าศรีธรรมโศกราช และวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารให้นักเรียนฟัง

๕. ครูให้นักเรียนสำรวจและเรียนรู้จากการทัศนศึกษาวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

๖. ครูและนักเรียนหลังจากได้ศึกษาวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารแล้ว มาร่วมกันถาม-ตอบในเรื่องที่สงสัย

ขั้นสรุป

๗. ครูมอบหมายให้นักเรียนกลับไปสรุปสิ่งที่ได้ศึกษาวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เพื่อที่จะนำเสนอถึงความรู้และความประทับใจในคาบต่อไป

ชั่วโมงที่ ๔

ขั้นนำ

๑. ครูถามความรู้สึกของนักเรียนว่าเป็นอย่างไรบ้างหลังจากที่ได้ไปศึกษาวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

๒. นักเรียนร่วมกันบอกเล่าความรู้สึกที่เกิดขึ้น

ขั้นสอน

๓. ครูให้ตัวแทนออกมาเล่าถึงความประทับใจที่เกิดขึ้นหลังจากที่ได้ไปศึกษาวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

๔. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปเรื่องของคนดีศรีแผ่นดินหลังจากที่ได้ไปศึกษาที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

๕. ครูให้นักเรียนทำใบงาน เรื่อง คนดีศรีแผ่นดิน

๖. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปใบงานที่ได้ทำ

๗. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ขั้นสรุป

๘. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา พร้อมทั้งถาม-ตอบ ปัญหาที่นักเรียนสงสัย

๘. สื่อและแหล่งเรียนรู้

๑) หนังสือ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ป.๒

๒) ห้องสมุด

๓) ใบความรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช

๔) วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

๕. อินเทอร์เน็ต

๙. ภาระงาน/ชิ้นงาน

- ใบงาน

- แบบทดสอบ

๑๐. การวัดผลและประเมินผล

สิ่งที่ต้องการวัด	เครื่องมือวัด	วิธีวัด	เกณฑ์การประเมินผล
ด้านความรู้ (K)	- ใบงาน - แบบทดสอบ	- ตรวจใบงาน - ตรวจแบบทดสอบ	ร้อยละ ๖๐
ด้านทักษะ/ กระบวนการ (P)	- แบบประเมินการทำงาน	- สังเกตพฤติกรรมการทำงาน	คุณภาพระดับ ๓
ด้านคุณลักษณะ (A)	- รายชื่อนักเรียน - แบบประเมินพฤติกรรม การเรียนรู้	- เรียกชื่อเข้าเรียน - สังเกตพฤติกรรมการ เรียนรู้	คุณภาพระดับ ๓

๑๑. บันทึกหลังกิจกรรมการเรียนรู้**๑๑.๑ ผลการเรียนรู้**

.....

.....

๑๑.๒ ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

๑๑.๓ แนวทางการแก้ไข

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้เขียนแผน

พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช

แม่น้ำเมือง (จารึกหลักที่ 35) เป็นต้น

พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช เป็นปฐมกษัตริย์ผู้ครองนครศรีธรรมราช เป็นต้นราชวงศ์ ปทุมวงศ์ เป็นผู้สร้างเมืองนครศรีธรรมราช จากชุมชนเดิมซึ่งมีชื่อเรียกว่า ตามพวลิงค์ บนหาดทรายแก้ว (บริเวณตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน) เมื่อปลายพุทธศตวรรษที่ 17 จนกลายเป็นนครรัฐหรือเป็นอาณาจักรใหญ่ในคาบสมุทรไทย ก่อนที่จะเข้าร่วมอยู่ในราชอาณาจักรไทย สมัยกรุงศรีอยุธยาในต้นพุทธศตวรรษที่ 20 พระนามกษัตริย์ พระองค์นี้ปรากฏอยู่ในหลักฐานประวัติศาสตร์ท้องถิ่นหลายชิ้น เช่น ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช และจารึกตง

ความเป็นมาของ พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช

พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช เป็นกษัตริย์นครศรีธรรมราชโบราณในสมัยที่ยังเรียกว่า "ตามพวลิงค์" พระองค์เป็นปฐมกษัตริย์ของราชวงศ์ปทุมวงศ์ พระราชประวัติของพระองค์กล่าวเป็น ๓ นัยด้วยกัน คือ

๑. จากตำนานเมืองนครศรีธรรมราชกล่าวว่า พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชเป็นกษัตริย์ปกครองเมืองอื่นมาก่อน ภายหลังเกิดโรคห่าระบาดในเมืองนั้นจนทำให้ผู้คนล้มตายลงเป็นจำนวนมาก จนต้องอพยพผู้คนที่เหลือลงเรือหนีตายมาขึ้นที่หาดทรายแก้ว และได้ตั้งบ้านเมืองขึ้น ณ ที่นั้น และขนานนามว่า "นครศรีธรรมราชมหานคร" เมื่อสร้างเมืองเสร็จก็ได้สร้างสถูปเจดีย์สำหรับบรรจุพระบรมสารีริกธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขึ้นที่เมืองนั้น

๒. จากตำนานเมืองนครศรีธรรมราชอีกฉบับหนึ่งคือฉบับที่พบที่วัดเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี กับฉบับที่พบที่ทุ่งตึก อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา กล่าวความตรงกันว่า พระเจ้าศรีธรรมมาโคราชนั้นเป็นพราหมณ์ชาวอินเดีย เดิมชื่อว่า "พราหมณ์มาลี" ได้อพยพพรรคพวกลงเรือสำเภหลายร้อยลำ หนีการรุกรานพวกอิสลามจากอินเดียมาขึ้นบกที่บ้านทุ่งตึก ใกล้เมืองตะกั่วป่า ฝั่งทะเลตะวันตก ในขั้นแรกได้ตั้งบ้านเมืองขึ้นที่นั่น อภิเชกพราหมณ์มาลีขึ้นเป็นกษัตริย์ถวายพระนามว่า "พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช" พราหมณ์มาลีผู้เป็นน้องเป็นพระมหาอุปราช

การอพยพครั้งนั้นพวกอินเดียได้นำเอาพระทันตธาตุมาด้วยพวกอินเดียสร้างเมืองทุ่งตึกไม้ทันเสร็จก็ถูกพวกอิสลามตามตีแตกพ่ายอีก จนต้องอพยพทั้งบ้านเมืองหนีขึ้นไปตามลำน้ำตะกั่วป่า ช้ามเขาสก ล่องเลียบบริมฝั่งแม่น้ำพุมดวงมาทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือมาตั้งมั่นอยู่ที่บ้านน้ำรอบ อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีทำที่ว่าจะตั้งราชธานีที่นั่นอีก แต่เพราะเหตุภูมิประเทศไม่อำนวยทำให้พวกอินเดียที่อพยพมานี้ผิคน้ำผิดอกอากาศ จนเกิดโรคระบาดขึ้น ทำให้ต้องอพยพผู้คนต่อไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ไปตั้งถิ่นฐานที่เชิงเขาเขาปราบปลายคลองสินปุน อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ แต่ก็มีสาเหตุคล้าย ๆ กับที่บ้านน้ำรอบ อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงจำเป็นต้องเคลื่อนย้ายต่อไปเพื่อหาชัยภูมิใหม่ได้อพยพขึ้นมาทางทิศตะวันออกเฉียงเหนืออีกครั้ง และได้มาตั้งหลักแหล่งที่บ้านเสียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

แต่ก็อยู่ได้ไม่นานเพราะโรคห่ายังไม่ขาดหาย ต้องรื้อถอนต่อไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ จนพบหาดทรายใหญ่อยู่ริมทะเล ภูมิประเทศต้องลักษณะชัยภูมิที่ดี คือมีลำน้ำและที่ราบเหมาะสำหรับการเกษตร จึงได้สร้างราชธานีขึ้น ณ ที่นั่น โดยสร้างกำแพงเมือง ปราสาทราชวัง เทวสถาน และพระมหาธาตุเจดีย์บรรจุพระทันตธาตุที่เอามาจากอินเดียด้วย

๓. ขจร สุขพานิช ได้เสนอเรื่อง "ราชวงศ์ศรีธรรมมาโคกราช" โดยอ้างหลักฐานจากจารึกหลักหนึ่งที่พบจากจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบกับการศึกษาจารึกวัดหัวเวียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีและหลักฐานจากตำนานเมืองนครศรีธรรมราชมาประกอบกัน ทำให้ได้ความเลา ๆ ว่า ราชวงศ์นี้อุบัติขึ้นในลุ่มน้ำเจ้าพระยามาก่อนแล้ว จะเป็นด้วยเหตุผลกลใดไม่ปรากฏราชวงศ์นี้มีเหตุให้ต้องทิ้งราชธานีเดิม ลงไปแสวงหาที่พักพิงใหม่ทางปักษ์ใต้ และขณะเดินทางลงใต้ได้พบและทำสัตย์ปฏิญาณกับราชวงศ์อุทอง ได้แบ่งอาณาเขตปกครองซึ่งกันและกัน และสัญญาจะเอื้อเฟื้อช่วยเหลือกันในยามคับขัน และลงความเห็นว่ราชธานีน่าจะตั้งอยู่ลพบุรีมาก่อน

จากสาเหตุดังกล่าว พอจะอนุมานได้ว่า พระเจ้าศรีธรรมมาโคกรานั้นเป็นผู้ที่อพยพมาจากถิ่นอื่น และเป็นผู้ที่มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา เมื่อได้สร้างบ้านเมืองขึ้น จึงนำเอาพระพุทธรูปมาพร้อมทั้งลัทธิความเชื่อในศาสนาพราหมณ์มาด้วย พระนามว่า "ศรีธรรมมาโคกราช" นี้ ภายหลังได้ใช้เป็นพระนามหรือนามที่เป็นอิสริยยศของพระมหากษัตริย์หรือเจ้าเมืองที่ปกครองเมืองนี้ตลอดมาพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชได้สร้างเมืองนครศรีธรรมราชขึ้นเมื่อราว ๆ พ.ศ. ๑๐๘๘ ในชั้นแรกคนทั่วไปเรียกว่า "สิริธัมนคร"

ในศิลาจารึกเมืองไชยาเรียกว่า "ตามพวลิงค์" หรือในจดหมายเหตุของจีนเรียกว่า "ตั้งมาหลิง" เป็นต้น การที่เรียกเมืองตามพวลิงค์ว่า "นครศรีธรรมราช" นี้ปรากฏในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช (หลักที่ ๑) เป็นครั้งแรกชื่อนี้มีเค้ามูลที่จะเชื่อถือได้ว่า เป็นราชอิสริยยศที่ถวายแด่องค์พระมหากษัตริย์ผู้ครองนครศรีธรรมราชว่า "ศรีธรรมราช" คงจะถือเป็นประเพณีสืบต่อเนื่องกันมาหลายองค์ จึงเป็นเหตุให้ไทยขนานนามราชธานีนี้ตามพระนามราชอิสริยยศของกษัตริย์ผู้ครองนครนี้ว่า "นครศรีธรรมราช"

ตั้งแต่ครั้งสุโขทัยเป็นต้นมาเมืองที่ทรงสร้างดังกล่าวเป็นมหานครใหญ่มีอำนาจมาก มีกำแพงปราการโดยรอบทั้งชั้นนอกชั้นใน นอกจากนั้นยังมีเมืองขึ้น ๑๒ หัวเมือง เรียกว่า ๑๒ นักษัตร ตั้งอยู่โดยรอบพระราชอาณาเขต ด้านศาสนจักรได้ทรงสร้างสิ่งสำคัญคือสฤงเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุขึ้น จึงนับได้ว่าพระเจ้าศรีธรรมราชาเป็นผู้สร้างเมืองนครศรีธรรมราช และสร้างพระสฤงเจดีย์ที่เรียกว่า "พระบรมธาตุ" ปุชนิยสถานที่สำคัญคู่บ้านคู่เมืองของไทยต่อมา

พระราชกรณียกิจและพระเกียรติคุณ

พระเจ้าศรีธรรมราชาทรงมีพระกรณียกิจและมีพระเกียรติคุณดังนี้

๑. ทรงเป็นปฐมกษัตริย์ของนครศรีธรรมราชโบราณ และได้เป็นผู้สร้างบ้านแปงเมืองให้เป็นอาณาจักรสำคัญในแหลมอินโดจีน
๒. ได้ทรงสร้างเมืองนครศรีธรรมราชขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๐๙๘ โดยสร้างกำแพงป้อมปราการโดยรอบทั้งชั้นนอกชั้นใน ด้วยพระปรีชาสามารถของพระองค์ ทำให้นครศรีธรรมราชเป็นมหานครใหญ่และมีอำนาจมาก มีเมืองขึ้น ๑๒ หัวเมืองเรียกว่า ๑๒ นักษัตร ตั้งอยู่โดยรอบพระราชอาณาเขต โดยกำหนดให้ใช้สัตรประจำปีเป็นตราเมืองแต่ละเมือง
๓. ได้ทรงสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ขึ้นบนหาดทรายแก้ว ซึ่งนับเป็นปูชนียสถานอันสำคัญในสมัยต่อมาตราจนปัจจุบัน

การเดินทาง

ที่ตั้งประดิษฐานอยู่ที่สวนสาธารณะศรีธรรมราชา บริเวณพื้นที่เรือนจำจังหวัด

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเดิมเรียกว่าวัดพระบรมธาตุ เป็นพระอารามหลวงชั้นเอกชนิดวรมหาวิหาร และมีอายุการก่อสร้างเก่าแก่ โดยมีความสำคัญทางศาสนามาแต่โบราณ อีกทั้งมีโบราณสถานที่สำคัญของประวัติศาสตร์ทางโบราณคดีและศาสนา

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร หรือ ที่ชาวนครเรียกว่าวัดพระธาตุ โบราณสถานสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ และเป็นมิ่งขวัญชาวเมืองนครศรีธรรมราชตลอดจนพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย สัญลักษณ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่รู้จักกันแพร่หลายก็คือ พระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งตั้งอยู่ภายในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เนื่องจากเป็นที่บรรจุ พระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า ปัจจุบันกรมศิลปากรได้ประกาศจดทะเบียนวัดพระมหาธาตุเป็นโบราณสถาน นับเป็นปูชนียสถานที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของภาคใต้

พระบรมธาตุเจดีย์เป็นเจดีย์สถาปัตยกรรมแบบล้านนา มีจุดเด่นที่ยอดเจดีย์ซึ่งหุ้มด้วยทองคำแท้จากความเชื่อเล่าสืบต่อกันมาว่าองค์พระธาตุประกอบด้วยทองคำรูปพรรณและของมีค่ามากมายจรดปลายเจดีย์ ซึ่งสิ่งของมีค่า เหล่านี้พุทธศาสนิกชนนำมาถวายแด่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อให้ตนได้พบกับนิพพาน จากคำขวัญประจำ จังหวัดเมืองประวัติศาสตร์ พระธาตุทองคำ ชื่นฉ่ำธรรมชาติ แร่ธาตุอุดม เครื่องถมสามกษัตริย์ มากวัดมากศิลป์ ครบสิ้นกุ้งปูข้อความว่า พระธาตุทองคำ จึงหมายถึง ยอดเจดีย์ทองของพระบรมธาตุนั่นเอง และหากใครต้องการชมยอดพระธาตุสีทองเหลืองอร่ามอย่างใกล้ชิด มีบริการรถล่องส่งทางไกลให้ใช้บริการส่วนราคาแล้วแต่ตกลงกันว่าจะขึ้นชมความงดงามนั้นนานเพียงใด ด้วยความมีชื่อเสียงและศักดิ์สิทธิ์ของพระบรมธาตุเจดีย์ดึงดูดให้ผู้คนจากทั่วสารทิศแวะมากราบไหว้ขอพรคู่ไปกับพิธีปฏิบัติอีกอย่างหนึ่ง คือ การนำผ้าขึ้นธาตุ ตามตำนานเชื่อว่าหากใครได้นำผ้าขึ้นธาตุ และบนขอพรในเรื่องใด จะขอให้หายเจ็บหายไข้ ขอให้ได้ลูก ขอเรื่องการงาน การเรียน สิ่งนั้นก็จะจริงดังหวัง มีเรื่องเล่าว่ามีชายคนหนึ่งประสบอุบัติเหตุเดินไม่ได้ รักษาเท่าไร

ก็ไม่หาย สุดท้ายพ่อแม่ไม่รู้จะทำอย่างไร จึงมาบนและนำผ้าขึ้นธาตุที่พระบรมธาตุขอให้ลูกชายหาย จากอาการป่วยและหายหายจะให้มาบวชที่วัดพระธาตุในไม่ช้าชายหนุ่มคนดังกล่าว ก็หายวันหายคืน จนกลับมาเดินได้เป็นปกติในทุกปีช่วงวันมาฆและวันวิสาขบูชา จะจัดงานแห่ผ้าขึ้นธาตุซึ่งถือเป็นงาน บุญประจำปีที่มีผู้คนจากทั่วสารทิศมาร่วมสร้างบุญกุศลที่ยิ่งใหญ่นี้ความ มหัศจรรย์อย่างหนึ่งขององค์ พระบรมธาตุ คือ องค์พระธาตุจะไม่มีเงาทอดลงพื้นไม่ว่าแสงอาทิตย์จะส่องกระทบไปทางใด ซึ่งยังไม่มีใครหาคำตอบได้ว่าเป็นเพราะอะไร จากความมหัศจรรย์นี้ ท.ท.ท. จึงให้เจดีย์นี้เป็น ๑ ใน unseen Thailand ของเมืองไทย นอกจากพระบรมธาตุแล้วเจดีย์องค์เล็กที่รายล้อมรอบองค์พระธาตุมากมาย เป็นสิ่งที่แปลกตาแก่นักท่องเที่ยว ที่ได้พบเห็น เจดีย์นี้เรียกว่า องค์เจดีย์บริวาร ซึ่งมีทั้งหมด ๑๔๙ องค์เจดีย์บริวาร คือ เจดีย์ที่ลูกหลานบรรพบุรุษได้สร้างไว้สืบทอดกันมาเรื่อยๆ เพื่อบรรจุอัฐิของญาติผู้ ล่วงลับไปแล้วโดยอธิษฐานว่าขอให้ญาติของตนได้มาเกิดในศาสนา ของพระพุทธองค์อีกครั้งในภพ หน้ำ นอกจากความมหัศจรรย์ของพระธาตุไร่เงาแล้ว เจดีย์บริวารที่เรียงราย ล้อมรอบองค์พระบรม ธาตุเป็นสิ่งมหัศจรรย์ซึ่งเราไม่ค่อยได้เห็นจากที่ใดเช่นกัน

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเดิมเรียกว่า วัดพระ บรมธาตุเป็นวัดใหญ่ ตั้งอยู่ภายในเขตกำแพงเมืองโบราณ ค่อนมาทางทิศใต้ เนื้อที่ ๒๕ ไร่ ๒ งาน มีถนนราชดำเนิน ตัดผ่านหน้าวัด เข้าใจว่าเดิมคงเป็นถนนโบราณ ประวัติ การสร้างวัดไม่มีหลักฐานปรากฏแน่ชัดนอกจากประวัติ จากตำนานที่กล่าวถึงการก่อสร้างพระมหาธาตุ ซึ่งเป็น เอกสารที่เขียนขึ้นจากคำบอกเล่าภายหลังเหตุการณ์จริง

เป็นเวลายาวนานมาก หลักฐานทางเอกสารที่ชัดเจนปรากฏขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๖ แห่งกรุง รัตนโกสินทร์กล่าวว่าวัดนี้เป็นวัดที่ไม่มีพระสงฆ์จำพรรษา ต่อมาพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ายุคลทิฆัม พร กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ อุปราชปักษ์ใต้ทรงพระสงฆ์จากวัดเพชรจริกมาดูแลรักษาวัด และคราว ที่รัชกาลที่ ๖ เสด็จประพาสเมืองนคร ได้โปรดพระราชทานนามวัดว่า วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ประวัติ จากตำนานที่เล่าเรื่องการก่อสร้างพระบรมธาตุมีหลายสำนวนสามารถประมวล เนื้อหาได้ว่า เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานเมืองต่าง ๆ ในแคว้นแคว้นชมพูทวีปได้แบ่งพระบรมสารีริกธาตุ ไปเก็บรักษาเคารพบูชา มีเมืองหนึ่งชื่อเมืองทณบุรี ได้พระทันตธาตุมาเก็บรักษาไว้ ต่อมามีกษัตริย์ จากเมืองอื่นยกทัพ มาเพื่อขอแบ่งพระทันตธาตุ กษัตริย์สิงหาราชเจ้าเมืองทณบุรีเห็นว่าจะรักษาเมือง ไว้ไม่ได้ จึงให้พระนางเหมชาลา และเจ้าชายทนต์มารพระธิดาและพระโอรสอัญเชิญพระทันตธาตุลง เรือหนีไปลังกา เณิณเรือกำปั่นถูกพายุพัดเรือแตกทั้งสองพระองค์มาขึ้นฝั่ง ณ หาดทรายแก้วแล้วฝัง

พระทันตธาตุไว้ เรื่องราวดำเนินต่อไปจนทั้งสองพระองค์ได้กลับ ไปลังกาโดยมีพระทันตธาตุส่วนหนึ่ง
ยังฝังอยู่ที่หาดทรายแก้วต่อมาพระเจ้าศรีธรรมโศกราช ได้มาพบพระทันตธาตุ และโปรดให้สร้างพระ
บรมธาตุเจดีย์ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุและสร้างเมือง ณ หาดทรายแก้ว จนสำเร็จเมืองดังกล่าว
ก็คือ เมืองนครศรีธรรมราชพระบรมธาตุเจดีย์ก็คือ พระบรมธาตุเจดีย์ นครศรีธรรมราช ซึ่งเชื่อกันว่า
เดิมเป็นเจดีย์แบบอิทธิพลศิลปะศรีวิชัย คือเป็นเจดีย์ทรงมณฑปมีหลังคาเป็น สลุปห้ายอดคล้ายพระ
บรมธาตุเจดีย์ที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี อายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๓-๑๕ ต่อมา พระสลูป
แบบศรีวิชัยทรุดโทรมลง จึงได้มีการสร้างเจดีย์องค์ใหญ่ทรงลังกาซึ่งเป็นเจดีย์องค์ปัจจุบันครอบไว้
เชื่อกันว่าในขณะนั้นคือราวพุทธศตวรรษที่ ๑๘ อิทธิพลพุทธศาสนาแบบลังกาในดินแดน
นครศรีธรรมราชเข้มแข็งมาก นครศรีธรรมราชจึงได้รับอิทธิพลทั้งศาสนาและศิลปกรรมจากลังกา
ศาสตราจารย์หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุลทรงวินิจฉัยว่าพระบรมธาตุเจดีย์ปัจจุบันมีลักษณะคล้ายเจดีย์
กิริเวเทระในเมืองโบโลนนารูวะ ประเทศ ศรีลังกา สร้างในสมัยพระเจ้าปรากรมพาหุมหาราช ราวต้น
พุทธศตวรรษที่ ๑๘ พระบรมธาตุเจดีย์ ก็ควรสร้างหลัง จากนั้นมากส่วนสถาปัตยกรรมอื่น ๆ ภายใน
วัดพระมหาธาตุฯ ล้วนเป็นของที่สร้างขึ้นในสมัยอยุธยาเป็นส่วนใหญ่จะมีสิ่งก่อสร้างในสมัยธนบุรีและ
รัตนโกสินทร์ตอนต้นอยู่บ้าง เช่น วิหารทับเกษตร วิหารพระแอต เป็นต้น

สิ่งที่น่าสนใจในวัดพระธาตุ

๑. พระบรมธาตุเจดีย์
๒. วิหารพระทรงม้า
๓. วิหารเขียน
๔. วิหารโพธิ์ลังกา
๕. วิหารสามจอม
๖. วิหารพระแอต
๗. วิหารทับเกษตร
๘. วิหารคด
๙. วิหารธรรมศาลา
๑๐. วิหารหลวง
๑๑. วิหารโพธิ์พระเดิม
๑๒. พระอุโบสถ
๑๓. เจดีย์รายรอบพระบรมธาตุเจดีย์

๑๔. โบราณวัตถุภายในวัด

นอกจากนี้ในบริเวณวัดพระธาตุ ยังจำหน่าย สินค้า ๑ ตำบล ๑ ผลิตภัณฑ์ (OTOP) เครื่องถนอม นคร งานฝีมือโบราณที่ ถือเป็นเอกลักษณ์ของนครศรีธรรมราช เครื่องถนอมหลากหลายทั้งแหวน สร้อย กำไล พาน ชันและอื่นๆ อีกมากมี แหล่งขายรวมอยู่ที่ถนนท่าช้าง หลังสนามหน้าเมืองบริเวณวัดพระ มหาธาตุวรวิหาร และตลาดท่าวัง

การเดินทางไปวัดพระธาตุ

๑. การเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว

จากเส้นทางสาย ๔๐๑ ถึงตัวเมืองนครศรีธรรมราช ไปที่ถนนราชดำเนิน เมื่อถึงตำบลในเมือง วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเด่นตระหง่านอยู่ด้านขวามือ

๒. การเดินทางโดยรถสาธารณะ

จากตัวเมืองนครสามารถนั่งรถโดยสารสายสนามกีฬา-หัวถนน (รถมาสด้า) ค่าโดยสาร ประมาณ ๑๐ บาท ไปลงหน้าวัดพระธาตุ หรือจะนั่งรถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ประมาณ (๒๐-๕๐ บาท ขึ้นอยู่กับระยะทาง)

สถานที่ตั้ง

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นพระอารามหลวงชั้นเอกชนิดวรมหาวิหาร ตั้งอยู่ที่ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งอยู่ภายในเขตกำแพงเมืองโบราณมีเนื้อที่ ทั้งหมด จำนวน ๒๕ ไร่ ๒ งาน

ประวัติความเป็นมา

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เป็นวัดเก่าแก่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช สันนิษฐานจากตำนานเมืองนครศรีธรรมราชว่า สร้างโดยพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช ใน พ.ศ.๑๐๙๘ เพื่อเป็นที่ประดิษฐานองค์พระบรมธาตุเจดีย์ ในสมัยโบราณถือว่าเป็นเขตพุทธาวาสจึงไม่มีพระสงฆ์จำพรรษา ต่อมาได้มีการบูรณะและสร้างเสริมโบราณวัตถุโบราณสถานภายในวัดอีกหลายครั้ง

ในสมัยสุโขทัย พ่อขุนรามคำแหงมหาราชโปรดเกล้าฯให้นำทองแดงหล่อปิดทอง ยอดพระบรมธาตุและสร้างพระระเบียงโดยรอบทั้งหมด ๑๖๕ ห้อง พระพุทธรูป ๑๖๕ องค์ สร้างกำแพง ๔ ด้าน สร้างวิหารสามจอม และพระรูปพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช

สมัยธนบุรี พระเจ้าตากสินมหาราชได้บูรณะวิหารทับเกษตรวิหารหลวง และศาลาฤกษ์ในพระอาราม ถมทรายเทปูนรอบพระบรมธาตุเจดีย์ ยกพื้นสูง ๗๕ ซม.กว้าง ๑ เมตร เรียกกันว่าทางเดินพระเจ้าตากสิน

สมัยรัตนโกสินทร์ การบูรณะครั้งใหญ่ทำในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๓๗ ถึง พ.ศ. ๒๔๔๑ มีผู้นำในการบูรณะคือ พระครูเทพมนีศรีสุวรรณภู ปาฐมาภิบาล (ปาน) ต่อมา พ.ศ. ๒๕๑๓ กรมศิลปากรได้ซ่อมแซมวิหารคดหรือพระระเบียงและมี การซ่อมอีกหลายครั้ง

สมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีได้บูรณะปฏิสังขรณ์กลับบัวทองคำ ปัจจุบันได้มีการบูรณะซ่อมปลียอดทองคำโดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารีเป็นองค์ประธานคณะกรรมการโครงการเหรียญบาทสืบทอดพระธาตุเมืองคอนโดยมีกรมศิลปากรเป็นผู้ดำเนินการบูรณะ ปลียอดทองคำพระบรมธาตุเจดีย์ โดยเสริมความแข็งแรงของปลียอด อาณาเขตติดต้อมีดังนี้

ทิศเหนือ จดโรงเรียนวัดพระมหาธาตุ กว้าง ๓ เส้น

ทิศใต้ จดถนนพระลาน กว้าง ๓ เส้น

ทิศตะวันออก จดถนนราชดำเนิน ยาว ๘ เส้น ๑๐ วา

ทิศตะวันตก จดถนนพระบรมธาตุ ยาว ๘ เส้น ๑๐ วา

ความสำคัญต่อชุมชน

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักดีทั้งในเมืองนครศรีธรรมราช และทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย เพราะมีความสำคัญดังนี้ เป็นที่ตั้งขององค์พระบรมธาตุเจดีย์อันเป็นที่เคารพสักการะของพุทธศาสนิกชน ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ พุทธศาสนิกชนทั้งใกล้และไกลจะหลั่งไหลมานับสการพระ บรมธาตุเจดีย์อยู่มิได้ขาดสาย มีโบราณสถานโบราณวัตถุเป็น

จำนวนมากอยู่ภายในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารซึ่งล้วนแล้วแต่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ และวัฒนธรรมทั้งสิ้น เช่น พระวิหารหลวง วิหารพระม้า วิหารเขียน วิหารโพธิ์ลังกา วิหารสามจอม วิหารพระแอต วิหารทับเกษตร วิหารคดหรือพระระเปียง วิหารธรรมศาลา วิหารโพธิ์พระเดิม เจดีย์รอยองค์พระบรมธาตุเจดีย์ พระพุทธรูปจำลอง พระศรีมหาโพธิ์ พระพวย พระบรมราชา พระบุญมาก พระพุทธรูปปาง ประธานอภัย พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช โดยเฉพาะพระวิหารหลวงนั้นเป็นอาคารที่มีความใหญ่โตและงดงามมากนับเป็นพระอุโบสถที่กว้างใหญ่ที่สุดในภาคใต้ เป็นแหล่งเริ่มต้นของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องด้วยองค์พระบรมธาตุเจดีย์เป็นที่รวมแห่งความเลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชน จึงได้มีการนำทรัพย์สินเงินทองมาถวายเป็นพุทธบูชา ซึ่งทางวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารก็ได้ใช้วิหารเขียนเป็นที่เก็บรักษาสິงของขนาดเล็กที่ทำด้วยทอง เงิน นาก สำริด เช่น พระพุทธรูป ต้นไม้เงิน ต้นไม้ทอง ถ้วยชาม และใช้วิหารโพธิ์ลังกาเก็บโบราณวัตถุ เช่น ศิลาจารึก เครื่องปั้นดินเผา พระพุทธรูป หีบศพเจ้าพระยานคร พระพุทธรูปปางมารวิชัย เป็นต้น จึงได้กลายเป็นพิพิธภัณฑ์ของวัดไป เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ กรมศิลปากรได้ประกาศรับพิพิธภัณฑ์สถานของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นสาขาพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ชื่อว่า ศรีธรรมราช พิพิธภัณฑ์สถาน ซึ่งต่อมากรมศิลปากรก็ได้จัดสร้างพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ จังหวัดนครศรีธรรมราชขึ้นใหม่ที่หน้าวัดสวนหลวง ตำบลศาลาามีชัย อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช เป็นแหล่งเริ่มต้นของหอสมุดแห่งชาติสาขาสหกิจนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๐ กรมศิลปากรได้มาตั้งหอสมุดแห่งชาติสาขาสหกิจนครศรีธรรมราชในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร โดยใช้สถานที่ที่วิหารสามจอม เมื่อมีหนังสือเพิ่มจึงได้ย้ายไปที่วิหารธรรมศาลา วิหารทับเกษตรและวิหารคดตามลำดับ ต่อมากรมศิลปากรได้ไปจัดสร้างหอสมุดแห่งชาติสาขาสหกิจนครศรีธรรมราช ขึ้นที่หน้าวัดสวนหลวง ตำบลศาลาามีชัย อำเภอเมือง นครศรีธรรมราช เป็นแหล่งกำเนิดประเพณีสำคัญ ๆ ของ

จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ประเพณีตักบาตรรูปเทียน ส่วนประเพณีสวดด้านในปัจจุบันได้สูญหายไปในวันสำคัญทางพุทธศาสนาจะมีพุทธศาสนิกชนพร้อมใจกันมาทำบุญในวัดพระมหาธาตุเป็นจำนวนมากใช้เป็นสถานที่ประกอบราชพิธีและพิธีที่สำคัญในอดีต เช่น การแต่งตั้งเจ้าเมือง การถือน้ำพิพัฒน์สัตยา พิธีแรกนาขวัญ พิธีโล้ชิงช้า

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม

โบราณวัตถุที่สำคัญในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารดังนี้

๑. พระบรมธาตุเจดีย์ ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของพระบรมธาตุเจดีย์ เป็นทรงระฆังคว่ำ (โอคว่ำ) ปากระฆังติดกับพื้นกำแพงแก้ว ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

ส่วนประกอบของพระบรมธาตุเจดีย์ ความสูงของพื้นถึงยอด สูง ๓๗ วา ฐานมีเส้นผ่าศูนย์กลาง กว้าง ๓ ศอก ฐานยาวด้านละ ยาว ๑๘ วา ๑ ศอก ๑๕ นิ้ว ยอดหุ้มด้วยทองคำหนัก ๘๐๐ ชั่ง (๖๐๐ กิโลกรัม) ส่วนที่หุ้มทองคำ สูง ๖ วา ๒ ศอก ๑ คืบ ปล้องไฉน ๕๒ ปล้อง หน้ากระดานปล้องไฉนมีพระเวียน ๘ องค์ บัวคว่ำ บัวหงาย หุ้มด้วยทองคำแผ่น สูง ๖ วา ๒ ศอก ๑ คืบ ทองรูปพรรณหลายชนิด เช่น แหวน จำนวนมากกำไล ต่างหู ผูกแขวนบนปลียอดทองคำ บนยอดสุดมี

บาตรน้ำมนต์ ๑ ใบ รอบองค์เจดีย์ระฆังคว่ำ มีกำแพงแก้ว ๔ ด้าน เท่ากัน กว้าง/ยาว ๑๒ วา ๒ ศอก รอบกำแพงแก้วมีใบเสมา และรั้วเหล็กกรอบกำแพงแก้วฉัตรบังสุริย์ และกระดิ่งเป็นระฆังห้อยฐานพระบรมธาตุเจดีย์รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีหัวช้างยืนออกจากฐาน ๒๒ หัว

๒. วิหารพระทรงม้า (พระวิหารมหาภิเนษกรมณ์) ตั้งอยู่ติดกับพระบรมธาตุเจดีย์ทางด้านทิศเหนือความกว้าง ๕ วา ๑๐ นิ้วยาว ๑๕ วา ๓ ศอก สูง ๗ วา ฝาผนังภายในวิหารมีภาพปูนปั้นเรื่องพุทธประวัติตอนพระพุทธองค์ทรงม้าเสด็จออกบรรพชา ลักษณะเป็นศิลปะอยุธยาตอนกลาง โบราณวัตถุภายในวิหารพระม้ามี่ดังนี้

ลักษณะโบราณวัตถุ

๑. พระพุทธรูปสำคัญ คือรูปพระพุทธเจ้าปางห้ามญาติ ๓ องค์ พระโมคคัลลาน และพระสารีบุตร
  ๒. บันไดตรงกลางวิหาร ทางขึ้นไปยังลานประทักษิณ ๒๒ ขั้น
  ๓. ยักษ์อยู่ตรงหัวบันได ด้านซ้ายคือท้าวเวรราช ด้านขวา ๒ ตน คือท้าวเวชสุวรรณ
  ๔. พญาครุฑ อยู่ข้างบันได ด้านซ้าย คือท้าววิรุฬหก ๒ ตัว ด้านขวา คือท้าววิรุฬปักข์
  ๕. สิงห์ อยู่ราวข้างบันได ด้านซ้ายและขวา ๒ ตัว
  ๖. พระพุทธรูปสี่องค์จำลอง อยู่ข้างราวบันไดเหนือสิงห์ ๒ องค์ ทั้งข้างซ้ายและขวา
  ๗. เทพ อยู่เหนือสุตราวบันได ด้านซ้ายคือท้าวจตุคาม ๒ องค์ ด้านขวา คือท้าวรามเทพ
  ๘. ประตูไม้ เปิดสู่ลานประทักษิณ ที่บานประตูมีภาพ ๑ ประตู แกะสลักทั้งสองบาน ด้านซ้ายเป็นรูปพระพรหม ด้านขวาเป็นรูปพระอินทร์
  ๙. ภาพปูนปั้นเป็นภาพเทวดาและสัตว์ในเทพนิยายอยู่ผนัง สองข้างบันได -
  ๑๐. พญานาค อยู่ด้านหน้าของบันได ทั้งซ้ายและขวา ๒ ตัว คือท้าวภุชงค์
  ๑๑. พระพุทธรูป อยู่ฐานพระบรมธาตุเจดีย์ รูปประทับยืน ๓ องค์ คือพระร่วงโรจนฤทธิ์อีก ๒ องค์คือพระพุทธรูปปางลีลา และปางขัดสมาธิ
๓. **วิหารสามจอม** วิหารสามจอมอยู่ทางด้านตะวันออกของพระบรมธาตุเจดีย์ ภายในวิหารเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้น คือพระเจ้าศรีธรรมโศกราช ซึ่งเชื่อกันว่าพระองค์เป็นผู้สร้างพระบรมธาตุเจดีย์ด้านหลังของวิหารมีซุ้มสามช่องบรรจุพระพุทธรูปปางมารวิชัย และเป็นที่เก็บอัฐิเชื้อพระวงศ์และเจ้านายในเชื้อสายของพระเจ้ากรุงธนบุรีตากสินมหาราช และซุ้มประตูเป็น ภาพปูนปั้นเรื่องพุทธประวัติตอนทรงตัดเมาฬีเพื่อออกผนวช

๔. **วิหารทับเกษตร หรือพระระเปียง หรือวิหารคด** เป็นวิหารอยู่รอบฐานบริเวณภายในขององค์พระบรมธาตุเจดีย์ มีประตู ๒ ประตู ประตูด้านหน้า คือประตูเหมรังศรี ข้างประตูมีสิงห์โตหิน ตัวผู้และตัวเมีย หน้าจั่วซุ้มประตู ประดับแก้วสีเป็นรูปครุฑและนาคยึดเกี่ยวกัน ภายในวิหารมีพระพุทธรูปนั่งทั้งสี่ด้านของระเปียงจำนวน ๑๓๗ องค์ เป็นฝีมือช่างอยุธยาและรัตนโกสินทร์ ทุกด้านของวิหารมีธรรมาสันตั้งอยู่เพื่อ แสดงธรรมในสมัยก่อนมีชาวบ้านมาสวดหนังสือก่อนพระเทศน์เป็นประจำ แต่ปัจจุบันประเพณี สวดหนังสือ (สวดด้าน) ได้สูญหายไป

๕. วิหารหลวง ตั้งอยู่บริเวณนอกเขตพระระเปียง ทางด้านใต้ของพระบรมธาตุเจดีย์ สร้างในสมัยสุโขทัย ได้มีการปฏิสังขรณ์มาเป็นระยะ ๆ จวบจนในปัจจุบัน สถาปัตยกรรมของวิหารหลวงเป็นแบบสุโขทัย มีความกว้างใหญ่และงดงามมาก เสารอบนอก ๔๐ ต้น เสาภายใน ๒๔ ต้น ห้องระหว่างเสา ๑๓ ต้นปลายเสาแบนราบเข้าหากัน แบบอยุธยาทำให้ดูอ่อนช้อยงดงามมาก ด้านหน้าของวิหาร

แกะสลักไม้รูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ เป็นภาพแกะสลักที่วิจิตรงดงามมาก ด้านหลังของวิหารแกะสลักเป็นพระนารายณ์ทรงครุฑ เพดานเขียนลายไทยปิดทองมีลายดาราเป็นแฉกงดงามมาก หลังคามีข้อฟ้าและใบระกา พระประธานเรียกว่า พระศรีศากยมุนีศรีธรรมราช เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย สร้างด้วยการก่อ อิฐถือปูนลงรักปิดทองสร้างสมัยอยุธยาตอนต้น ด้านข้างมีพระสาวกซ้ายและขวา คือพระโมคคัลลานะ และพระสารีบุตร และมีพระพุทธรูปยืนอีกหลายองค์

เส้นทางเข้าสู่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

การเดินทางเข้าสู่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ใช้ ๒ เส้นทางดังนี้

๑. คนที่เดินทางมาจากทิศใต้ จากสี่แยกหัวถนน ตรงเข้าถนนราชดำเนิน จนถึงสี่แยกประตูชัย ตรงไปจะถึงวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อยู่ทางด้านซ้ายมือ

๒. หากเดินทางมาจากทิศเหนือ จากกองทัพภาคที่ ๔ เข้าถนนราชดำเนิน บริเวณหน้าสนามกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช ผ่านสี่แยกท่าวัง ศาลากลางจังหวัด หอนาฬิกา ตรงไปทางด้านขวามือ จะถึงบริเวณหน้าวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

ใบงานที่ ๓

รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ชุมชนของเรา

เวลาเรียน ๔ ชั่วโมง

เรื่อง คนดีศรีแผ่นดิน

ครูสอน พระมหาอภินันท์ นนทภาณี

คำชี้แจง ให้นักเรียนวาดภาพพระบรมธาตุนครศรีธรรมราชพร้อมระบายสีให้สวยงาม และเขียนความประทับใจหลังจากที่ไปทัศนศึกษาที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

ความประทับใจที่ฉันได้ไปวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

แบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ชุมชนของเรา
เรื่อง คนดีศรีแผ่นดิน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

คำชี้แจง : ๑. ลักษณะข้อสอบเป็นแบบปรนัย จำนวน ๑๕ ข้อ (๑๕ คะแนน)

๒. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว โดยทำเครื่องหมาย X ลงใน
กระดาษคำตอบ

---

๑. พระบรมธาตุเจดีย์เป็นสถาปัตยกรรมแบบใด

- ก. แบบล้านนา
- ข. แบบทราวดี
- ค. แบบอยุธยา

๒. แคว้นนครศรีธรรมราช มีชื่อเดิมว่าแคว้นอะไร

- ก. ไชยา
- ข. ตามพรลิงค์
- ค. สุโขทัย

๓. ศาสนาใดของแคว้นตามพรลิงค์ ที่มีอิทธิพลต่ออาณาจักรสุโขทัย

- ก. พระพุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์
- ข. พระพุทธศาสนานิกายมหายาน
- ค. ศาสนาฮินดู

๔. ใครเป็นผู้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุมาที่หาดทรายแก้ว

- ก. พระเจ้าศรีธรรมโศกราช
- ข. พระนางเกมชาลาและเจ้าชายทนต์กุมาร
- ค. พระเจ้าตากสินมหาราช

๕. ข้อใด ไม่ใช่ คุณลักษณะของผู้นำที่ดี

- ก. มีความรับผิดชอบ
- ข. มีความเสียสละ
- ค. มีความลำเอียง

๖. ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของพระบรมธาตุเจดีย์เป็นทรงอะไร

- ก. ทรงบาตรน้ำมนต์คว่ำ
- ข. ทรงระฆังคว่ำ
- ค. ทรงแก้วคว่ำ

๗. ปฐมกษัตริย์ของราชวงศ์ปทุมวงศ์มีนามว่าอะไร

- ก. พระเจ้าศรีธรรมโศกราช
- ข. พระเจ้าตากสินมหาราช
- ค. พ่อขุนรามคำแหงมหาราช

๘. เมืองขึ้น 12 หัวเมืองของนครศรีธรรมราช มีชื่อเรียกว่าอะไร

- ก. 12 นักษัตริ
- ข. 12 ปันนา
- ค. 12 ราศี

๙. หาดทรายแก้วในปัจจุบันเป็นที่ตั้งสำคัญของสิ่งใด

- ก. พระแก้วมรกต
- ข. วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
- ค. พระบรมธาตุไชยา

๑๐. ข้อใดไม่ถูกต้อง เกี่ยวกับอาณาจักรตามพรลิงค์

- ก. เป็นศูนย์กลางการเดินเรือ
- ข. ตั้งอยู่ทางเหนือของไทย
- ค. มีศูนย์กลางอยู่ที่นครศรีธรรมราช

๑๑. พระบรมธาตุเจดีย์มีชื่อเรียกอีกอย่างว่าอะไร

- ก. วิหารหลวง
- ข. วิหารทับเกษตร
- ค. พระธาตุทองคำ

๑๒. อนุสรณ์สถานของพระเจ้าศรีธรรมโศกในปัจจุบันตั้งอยู่ ณ ที่ใด

- ก. พังทลาค
- ข. บริเวณเรือนจำจังหวัดเก่า
- ค. ศาลาประดู่หก

๑๓. พระเจ้าศรีธรรมโศกราช ทรงเลื่อมใสในศาสนาใด

- ก. ศาสนาพุทธ
- ข. ศาสนาอิสลาม
- ค. ศาสนาคริสต์

๑๔. หลังการศึกษาเรื่องราวในประวัติศาสตร์ ข้อใดมีประโยชน์ต่อนักเรียนมากที่สุด

- ก. ทำให้รู้เรื่องราวในอดีต
- ข. เรียนรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นแล้วนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
- ค. ทำให้หวงแหนโบราณสถาน

๑๕. เมืองนครศรีธรรมราช เข้ามารวมอยู่ในอาณาจักรไทยในช่วงใด

- ก. ต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๐
- ข. กลางพุทธศตวรรษที่ ๒๐
- ค. ปลายพุทธศตวรรษที่ ๒๐

លេខប័ណ្ណ

១. ក	២. ខ	៣. គ	៤. ឃ	៥. ង
៦. ច	៧. ក	៨. ក	៩. ខ	១០. ខ
១១. ក	១២. ខ	១៣. ក	១៤. ខ	១៥. ក

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : พระมหาอภิรักษ์ นนทภาณี (คำหารพล)
- ว/ด/ป เกิด : วันจันทร์ ที่ ๑๙ เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๙
- ภูมิลำเนา : บ้านเลขที่ ๓๒ หมู่ ๗ บ้านศรีสมบูรณ์ ตำบลคึมชาด
อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๑๙๐
- วุฒิการศึกษา : พ.ศ. ๒๕๕๔ สอบได้ น.ธ. เอก สำนักเรียนวัดนิมมานรดี
: พ.ศ. ๒๕๕๕ สอบได้ ป.ธ. ๔ สำนักศาสนศึกษาวัดธาตุน้อย
: พ.ศ. ๒๕๖๐ จบ พธ.บ. คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
- หน้าที่การงาน : ครูพระสอนศีลธรรม สังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
- เข้าศึกษา : ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๐
- สำเร็จการศึกษา : ๑๔ / มีนาคม /๒๕๖๒
- ที่อยู่ปัจจุบัน : ๘๙ วัดนาสนธิ ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๘-๓๓๓๗-๐๕๑๘
E-mail : abhinan_kham@mcu.ac.th